

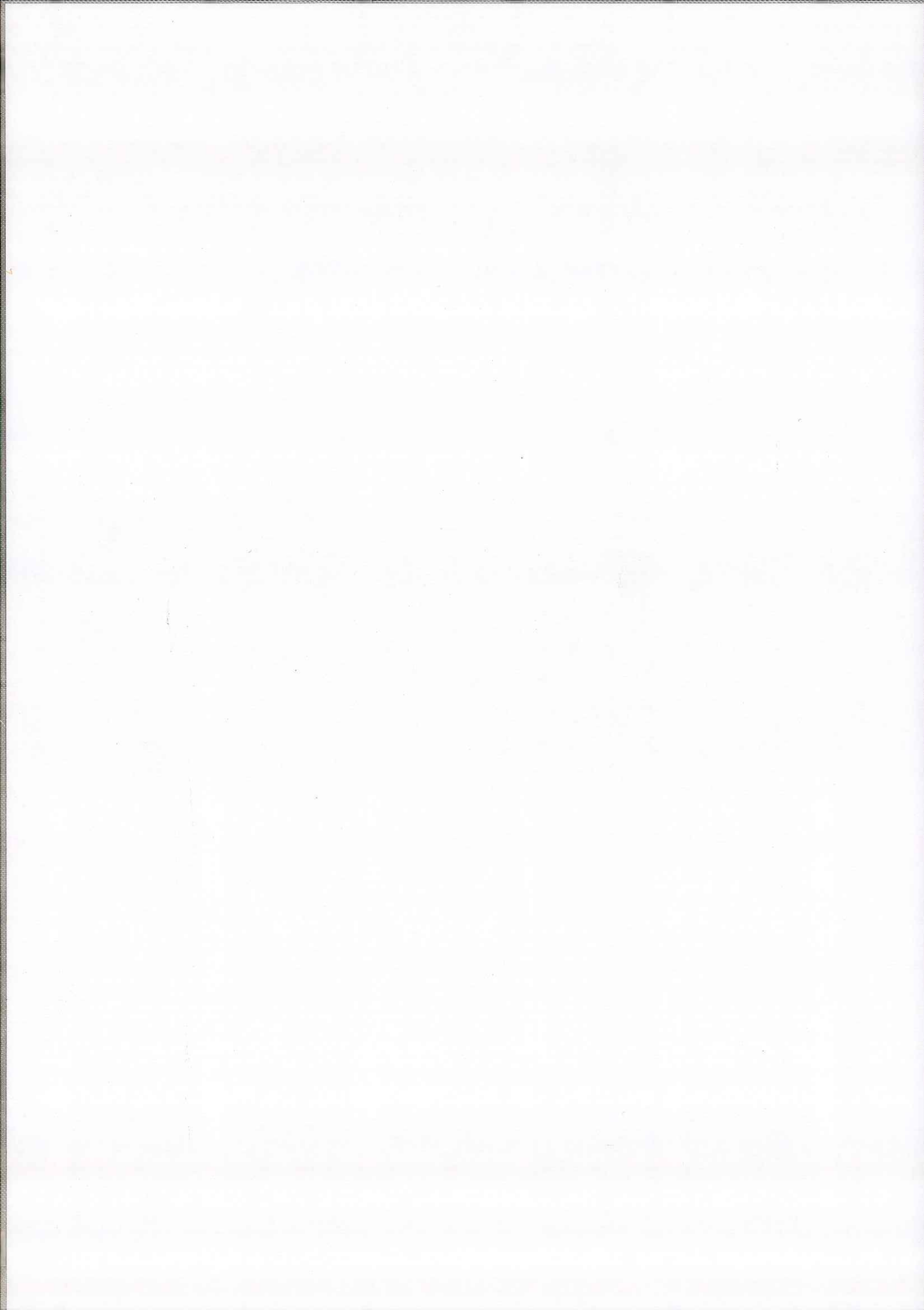
T.C.
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE'DE MÜZİK ÖĞRETİMİNDE VOKAL MÜZİK-VOKAL EĞİTİM MÜZİĞİ
KOMPOZİSYON YÖNTEMLERİNE ANALİTİK YAKLAŞIMLAR

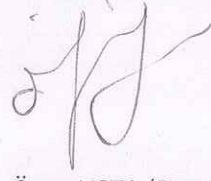
Meral Yiğit HELALPARA

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Özge USTA

İzmir, 2016

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

Yrd.Doç.Dr. Özge USTA (Danışman)

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

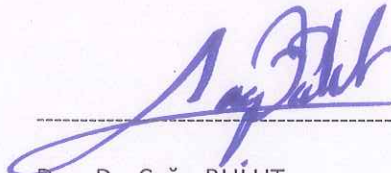

Doç. Zehra Sak BRODY

Bu tezi okuduğumu ve görüşüme göre yüksek lisans derecesi için bir tez olarak kapsam ve nitelik açısından tam olarak yeterli olduğunu onaylarım.

Doç.Dr. S. Bahadır TUTU

Doç. Dr. Çağrı BULUT

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yuksek Lisans Tezi olarak sundugum ‘‘Türkiye’de Müzik Öğretiminde Vokal Müzik-Vokal Eğitim Müziği Kompozisyon Yöntemlerine Analitik Yaklaşımlar’’ adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03/06 /2016

Meral Yiğit HELALPARA

ÖNSÖZ

“Türkiye’de Müzik Öğretiminde Vokal Müzik-Vokal Eğitim Müziği Kompozisyon Yöntemlerine Analitik Yaklaşımlar” adı altında yaptığım bu araştırmada, Türkiye’de vokal eğitim müziğinin gelişimi çok sesli müziğin gelişimi ile bağ kurularak anlatılmış, MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları’nda yer alan vokal eğitim müziği örnekleri, incelenmiş, bu kılavuz kitaplarında yer alan şarkı dağarcığının zenginleştirilmesi, adına çocuk şarkıları önerilmiştir. Ayrıca Türkiye’de mevcut olan Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül üniversitelerinin eğitim fakültesi güzel sanatlar müzik ana bilim dallarının dört yıllık lisans programlarının ders içerikleri karşılaştırılmış, bu karşılaştırmada çıkan bazı sonuçlar değerlendirilmiştir.

Bu çalışmayı tercih etme nedenim olarak 2004 yılından bu yana müzik öğretmenliği yapmam ve ilk ve ortaokul seviyelerindeki öğrenci grupları ile yaptığım şarkılar gösterilebilir. Bu şarkılarımdan “Şıp Şıp” adlı bestemin 2013 yılında katıldığım TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması’nda mansiyon ödülü alması, çalıştığım okullarda müzikallere, temalı etkinliklere yönelik şarkılar yazmam gibi nedenler, kendimi bestecilik alanında daha çok geliştirmem gerektiği fikrini olgunlaştırmıştır.

Bu düşünce doğrultusunda besteciliğimi ve armonik bilgimi geliştirmek amacıyla Yaşar Üniversitesi Sanat Tasarım Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı Kompozisyon Bölümü’nü tercih ettim. Yüksek Lisans eğitimim süresince hocam Sayın Doç. Dr. Özge Gülbey Usta’nın katkıları ile kendi bestelediğim ve bu alanda ilerlemeyi hedeflediğim çocuk şarkılarını armonik altyapılarla çok seslendirmek konusunda kendimi geliştirmeye çalıştım. Bunun yanında hiçbir tecrübem olmayan enstrüman müziği kompozisyonu konusunda bilgi ve tecrübe sahibi oldum, eserler yazdım. Zaten bir şekilde içinde var olduğum bu süreç, bu tez çalışmamı hazırlamaya yöneltti.

Bu çalışmayı hazırlama sürecimde, öncelikle araştırmanın her sayfasında, noktasından virgülüne kadar çok büyük emeği olan, değerli fikirleri ile beni doğru noktalara yönlendiren hocam Sayın Doç. Dr. Özge Gülbey Usta’ya sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. Hiçbir isteğimi kırmayan, manevi olarak desteğini esirgemeyen, beni her yere zamanında yetiştiren eşim Mustafa Helalpara’ya ve bestelediğim şarkıları coşkuyla seslendirerek beni yeni şarkılar yazmaya motive eden, sekiz yıldır keyifle çalıştığım İzmir Özel Tevfik Fikret Okulu’nun birbirinden güzel tatlı öğrencilerine ve her imdat dediğimde küçük oğlum Kuzey’e hiç hayır demeden bakan anneme ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. İyi ki varsınız.

Meral Yiğit HELALPARA

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Türkiye’de Müzik Öğretiminde Vokal Müzik-Vokal Eğitim Müziği Kompozisyon Yöntemlerine Analitik Yaklaşımlar

Meral Yiğit HELALPARA

Yaşar Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Programı

Bu araştırmada, Türkiye’de müzik eğitiminde, vokal müziğin gelişimi ve geldiği nokta, Osmanlı Dönemi’nde başlayan ve Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi’de artarak devam eden, çok sesli müziğin gelişimi ile bağlantı kurularak değerlendirilmiştir. İlk ve ortaokullarda müzik eğitiminde kullanılan MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları’nda yer alan şarkı dağarcığının geliştirmesi ve bu dağarcığa yeni vokal eğitim müziği kompozisyon örneklerinin konulması önerilmiştir.

Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi’nde kurumsallaşma yolunda ivme kazanan müzik eğitim kurumlarının, üniversitelerde eğitim fakültelerine bağlı güzel sanatlar müzik anabilim dalları ile sonuçlanan tarihsel süreci anlatılmış, Türkiye’de müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara ve Cumhuriyet tarihinde eğitim müziği alanında yer alan çocuk şarkıları ve çalgı müziğinin gelişimine değinilmiştir.

Türkiye’de, araştırma kapsamı için seçilen Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri’nin eğitim fakültelerine bağlı güzel sanatlar müzik anabilim dallarının lisans programlarının karşılaştırılması yapılmış, yapılan karşılaştırma sonucunda, eğitim müziği dağarcığının zenginleşmesi, geliştirilmesi amacıyla, üniversitelerin ders programlarında, yaratıcılığı ve uygulamayı içeren derslerin çeşitliliğinin, programda var olan derslerin ise dönem ve kredi sayılarının artırılmasına yönelik, öneriler sunulmuştur.

Ortak eğitim standartlarının yakalanmasının, vokal eğitim müziğinin gelişimini de etkileyen bir faktör olması nedeniyle, günümüz Türkiye’sinde sayısı oldukça artmış olan eğitim fakültesi müzik anabilim dallarında, ortak denklikte ders programlarının uygulanmasında, öğretim elemanı personeli, fiziki koşullar (konser salonları, derslikler, etüt odaları, çalgı vb.) ve materyallerde eşit koşullara sahip olunması gerekliliği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vokal Eğitim Müziği, Çocuk Şarkıları Dağarcığı, Müzik Eğitim Kurumları, Eğitim Fakülteleri, Türkiye’de Çok Seslilik

ABSTRACT

Master Thesis

Vocal Music In Music Education in Turkey-Analytical Approaches to Compositional Techniques Concerning Educational Vocal Music

Meral Yiğit HELALPARA

Yaşar University

Institute of Social Sciences

MA Program in Art & Design

In this research, development and current status of Vocal Music in Musical Education in Turkey is discussed, in relation with development of polyphonic music, that starts in Ottoman era and continues increasingly in Turkish Republic era. In result, improvement of Song Lists in MEB Teacher's Guides, which are used in primary and secondary schools, and addition of new vocal song compositions are recommended.

The history of Turkish musical education establishments, that are increasingly institutionalized with republic era with peek point of its institutionalization as Musical Education departments in University Education Faculties, is discussed and Establishments that produce music teachers, and educational Songs for children and musical instruments in republic era is mentioned.

For scope of the project undergrad curriculums of Music Departments of Education Faculties of chosen Gazi, Marmara and Dokuz Eylül Universities are compared with each other, in result of this comparison, to enrich and improve the educational music resources in University curriculum's, increasing variety of the courses that focus on creativity and application is suggested and for existing courses, increase of course hours is proposed.

Since having an common education standard is an important factor in development of vocal musical education, importance of having equal conditions on instructors and physical conditions (Concert rooms, classrooms, study rooms, musical instruments etc) for to apply a common accredited curriculum for all Music Departments of Education Faculties, that have increased in numbers currently in Turkey, is highlighted.

Keywords: Vocal Music Education, Polyphonic, Children's Song Repertoire, Music Educational Institutions, Faculties of Education, Polyphonic Music in Turkey.

İÇİNDEKİLER

TÜRKİYE'DE MÜZİK ÖĞRETİMİNDE VOKAL MÜZİK-VOKAL EĞİTİM MÜZİĞİ KOMPOZİSYON YÖNTEMLERİNE ANALİTİK YAKLAŞIMLAR

TUTANAK.....	i
YEMİN METNİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DÖNEMİ'NDE VE CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA ÇOK SESLİ MÜZİK

1.1. Osmanlı Dönemi'nde Çok Sesli Müzik.....	3
1.1.1. Muzıka-i Humayun.....	6
1.1.2. Darülelhan.....	9
1.1.3. Mehterhane.....	11
1.2. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Çok Sesli Müzik.....	12
1.2.1. Türk Beşleri.....	15
1.2.1.1. Cemal Reşit Rey (1904-1985)	16
1.2.1.2. Ulvi Cemal Erkin (1906-1972)	17
1.2.1.3. Hasan Ferit Alnar (1906-1978)	18
1.2.1.4. Ahmet Adnan Saygun (1907-1991)	19
1.2.1.5. Necil Kazım Akses (1908-1999).....	20

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL PERSPEKTİFTE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÖNCESİ VE CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE MÜZİK ÖĞRETİMİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem ve Cumhuriyet Dönemi'nde Öğretmen Yetiştiren Kurumlar.....	24
2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem ve Cumhuriyet Dönemi'nde Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar.....	26
2.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Müzik Eğitimi ve Müzik Eğitim Kurumları.....	32
2.2.1. Köy Enstitüleri.....	35
2.2.2. Türkiye'de Üniversitelerde Müzik Eğitiminin Başlama	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNDE EĞİTİM MÜZİĞİ ALANINDA YER ALAN ÇOCUK ŞARKILARI VE ÇALGI MÜZİĞİ

3.1. Çocuk Şarkılarının Türleri.....	40
3.1.1. Tekerlemeler.....	40
3.1.2. Ninniler.....	41
3.1.3. Eğitici Çocuk Şarkıları.....	41
3.1.4. Türküler.....	42
3.2. 1924-2015 Yılları Arasında Bestelenmiş Çocuk Şarkılarının Sözel İçerikleri.....	43
3.3. Milli Eğitim Bakanlığı Müfredatlarındaki Çocuk Şarkısı Örnekleri.....	47
3.3.1. Çocuk Şarkıları Seçiminde Kriterler.....	48
3.4. Çocuk Şarkıları İçin Özgün Kompozisyon Önerileri ve Örnekleri.....	62
3.5. 1924-2015 Yılları Arasında Müzik Eğitiminde Çalgı Kullanımı.....	64
3.5.1. Çalgı Müziği.....	65
3.5.1.1. Türkiye’de Müzik Eğitimi Alanında En Çok Kullanılan Çalgılar (Blok Flüt-Mandolin-Orff Çalgıları).....	65
3.5.2. Çocukların Çalabileceği ve Dinleyebileceği Çalgı Müzikleri.....	70

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜZİK EĞİTİMİ MÜFREDATLARI

4.1. Gazi, Marmara, Dokuz Eylül Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Müzik Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Müfredatları.....	72
4.2. Müzik Eğitimi Müfredatlarının Değerlendirilmesi.....	96

SONUÇ.....	101
KAYNAKLAR.....	107

KISALTMALAR LİSTESİ

THM: Türk Halk Müziği

TSM: Türk Sanat Müziği

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

TABLolar LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. 2016 yılına ait Türkiye’de çeşitli üniversitelerin eğitim fakülteleri bünyesinde yer alan müzik anabilim dalları.	39
Tablo 2. Çocuk şarkılarında işlenen temalar ve oranları.	43-44
Tablo 3. Yaş seviyelerine göre gösterilen ritmik davranış	51
Tablo 4. 6-7 yaş için MEB öğretmen kılavuz kitabında yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.	53
Tablo 5. İlkokul 2. sınıf için MEB öğretmen kılavuz kitabında yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.	54
Tablo 6. İlkokul 3. sınıf için MEB öğretmen kılavuz kitabında yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.	55
Tablo 7. İlkokul 4. ve 5. sınıf için MEB öğretmen kılavuz kitabında yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.	57
Tablo 8. 12-15 yaş için MEB öğretmen kılavuz kitabında yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.	58-61
Tablo 9. 2000-2015 yılları arasında bestelenmiş ve uygunluğu önerilen çocuk şarkısı örnekleri	63-64
Tablo 10. Akif Saydam ve Saip Egüz Mandolin Metotları	67
Tablo 11. Akif Saydam ve Saip Egüz Mandolin Albümleri	67
Tablo 12. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü’nün dört yıllık lisans eğitimi programına ait ders yapısı ve kredileri.	73-82
Tablo 13. Gazi Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü’nün dört yıllık lisans eğitimi programına ait ders yapısı ve kredileri.	82-90
Tablo 14. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü’nün dört yıllık lisans eğitimi programına ait ders yapısı ve kredileri.	90-96
Tablo 15. Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Müzik Anabilim Dalı eğitim müfredatlarının dört yıllık lisans Programlarının karşılaştırılması	97-100

GİRİŞ

“Türkiye’de Müzik Öğretiminde Vokal Müzik-Vokal Eğitim Müziği Kompozisyon Yöntemlerine Analitik Yaklaşımlar” adlı tez çalışmasında, Türkiye’de vokal eğitim müziğinin gelişimi tarihsel süreç içerisinde anlatılmış, vokal eğitim müziklerinin kompozisyon örnekleri, incelenmiş, yeni vokal eğitim müziği örnekleri sunulmuştur.

Müzik eğitiminde vokal müziğin geldiği nokta, Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet Dönemi çok sesli müziğin gelişimi ile bağ kurularak, müzik eğitim kurumlarının üniversitelerde eğitim fakülteleri güzel sanatlar müzik anabilim dalları ile sonuçlanan tarihsel süreci anlatılarak, bu bağlamda Türkiye’de yer alan üniversitelerden Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Müzik Anabilim Dalları Lisans Programlarının karşılaştırılması yapılarak incelenmiş, özellikle lisans programlarında eğitim müziği üretmede besteciliğe ve yaratıcılığa yönelik yer alan derslerin çeşitliliğinin ve kredilerinin yükseltilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur. İlkokul ve ortaokul seviyelerinde MEB Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda yer alan şarkı örnekleri, ses genişliği, yaş ve düzeyine göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırması, sözel içeriği, şarkının ritmi, prozodisi, şarkının uzunluk ve kısalığı olarak belirlenen kriterler çerçevesinde değerlendirilmiş ve MEB Öğretmen Kılavuz Kitabı’nda yer alan şarkı dağarcığının, 2000’li yıllardan sonra üretilen güncel şarkı örnekleri ile geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışma, yukarıda ifade edilen üç üniversitenin dört yıllık lisans programlarını karşılaştırmak, bunun sonucunda farklı olan ders uygulamalarını bilmek ve eğitim müziğini geliştirmek adına, Türkiye’de üniversitelerde eğitim fakülteleri güzel sanatlar müzik anabilim dallarının dört yıllık ders programlarında yer alan, besteciliğe ve yaratıcılığa yönelik derslerin çeşitliliğinin ve kredilerinin arttırılmasını önermek, ayrıca ilkokul ve ortaokul müzik derslerinde kullanılan MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları’nda yer alan şarkı dağarcığının geliştirmesi ve bu dağarcığa yeni vokal eğitim müziği kompozisyon örneklerini tanıtmak bakımlarından önem taşımaktadır. Çalışma kuramsal araştırma ve veri/materyal toplama, bu veri ve materyalleri inceleyerek özgün eser üretme ve analitik olarak değerlendirme yöntemi ile yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

OSMANLI DÖNEMİ'NDE VE CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA ÇOK SESLİ MÜZİK

Türkiye’de vokal eğitim müziğinin geldiği noktayı kavramak açısından, öncelikle çok sesli müziğin gelişimini, Osmanlı Dönemi’nden başlayarak Cumhuriyet Dönemi ve bugüne değin uzanan tarihsel süreci içerisinde değerlendirmek yararlı olacaktır. Çok sesli müziğin özünde farklı renk ve tınların uyumu vardır. Müziğin gelişim serüveni, yaşamdaki bu farklı renklerin sesler yolu ile uyum içerisinde yansıtılması sürecidir. Müzik eğitiminde ise kolaydan zora doğru seyreden bir gelişim hedeflenir. Tek sesli şarkılarla başlayan bu yolda çok sesli şarkıları, tek sesle başlayan çalgı müziğinde ise farklı çalgılarla çok sesli çalgı müziğini icra edebilmek amaçlanır. Müzik eğitiminde kişiye bu beceri çeşitli aşamalardan geçerek kazandırılmaya çalışılır. İşte bu zorlu, sabır ve emek gerektiren yolda, çok sesli müzik bir toplumun gelişiminde çok şeyi ifade etmektedir. Müzik sanatındaki önemini ise Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasında çok önemli bir lider olan Mustafa Kemal Atatürk’ün şu özlü sözleri yeterli düzeyde ifade etmektedir.

“Arkadaşlar! Güzel sanatların hepsinde ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi biliyorum. Bu yapılmaktadır. Ancak bana kalırsa bunda çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musıkisidir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü, musıkide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün dinletilmeğe yeltenilen musıki, yüz ağartacak değerde olmaktan uzaktır, bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusun ince duygularını düşüncelerini anlatan, yüksek deyişlerini, söyleyişlerini toplamak, onları genel musıki kurallarına göre işlemek gerekir, ancak Türk ulusal musıkisi böyle yükselebilir, evrensel musıki de yerini alabilir. Kültür işleri bakanlığının buna değerince önem vermesini, kanunun ona yardımcı olmasını dilerim.” (<http://www.delinetciler.org/soru-cevap-bolumu/88730-ataturkun-muzikle-ilgili-soyledigi-sozlerin-anlamlari.html>)

Bu anlayış çerçevesinde çok sesli müziğin gelişimini Osmanlı Dönemi’nden

başlayarak ortaya çıkan müzik oluşumları ile ifade etmek, geçmiş ve bugün bağlantısını kavramak açısından yerinde ve anlamlı olacaktır. Osmanlı Dönemi'nde çok sesli müziğin geliştirilmesi amacıyla kurulan ve ilk olma niteliği taşıyan müzik oluşumlarında yetişen müzisyen, besteci ve müzik eğitimcileri, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da müzik eğitim kurumlarında ciddi görevler üstlenmiş, müzik eğitim kurumlarının ve vokal eğitim müziğinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlamışlardır.

1.1. Osmanlı Dönemi'nde Çok Sesli Müzik

Uzun yıllar boyunca Türkler yabancı devletlerle kurdukları ilişkiler sürecinde, çeşitli ortamlarda batı müziği ile tanıştılar. 16. yüzyılda başlayan bu tanışmalar opera, bale, pandomim gibi gösteri ve sahne sanatları yolları ile oldu (Say, 2006, s. 516).

1524 yılında İstanbul'daki İtalyanlar ve İtalyan devletleri arasında sağlanan barış antlaşması sonucunda, düzenlenen şenliklerde bale gösterisine yer verilmiş, Türkler de bu gösterileri izlemiştir. 1543 yılında imzalanan Osmanlı-Fransız antlaşmasından sonra, I. François'nın teşekkür etmek amacı ile Kanuni Sultan Süleyman'a gönderdiği hediyelerden biri de orkestra olmuştur. Bu orkestra sarayda konserler vermiştir. 1675'te IV. Mehmet'in Edirne'de düzenleyeceği şenlikler için bir opera gösterisi istediği; ancak zaman darlığından dolayı yetiştirilemediği, buna rağmen yine de şenliklerde batı müziğine yer verildiği ve orgların çalındığı ifade edilir (Aksoy, 1996, s. 1213).

Osmanlı Devleti çatısı altında yaşayan azınlıklar içerisinde batı müziği ile ilgili olanlar en çok İtalyanlardır. Bunun nedenlerinden belki de en önemlisi Osmanlı Devleti ve İtalyanlar arasında olan ticari ilişkilerin sıklığıdır. Bu ticari ilişkilerin yarattığı görüşme ortamları, İtalyan müziğinin o dönemde Avrupa'daki yaygınlığı da dikkate alındığında (özellikle opera sanatının İtalya'da doğmuş olması), Osmanlı döneminde yavaş yavaş filizlenen batı müziğinin gelişimini etkilemiştir. Azınlıklardan Musevi sinagoglarıyla, Rum ve Ermeni kiliseleri ve toplumları batı müziğine uzak kalmış, Türk bestelerinin sözlerini değiştirerek (güfte) yazdıkları İspanyolca ve İbranice sözler ile müziklerini icra etmişlerdir. 19. yüzyılın ortalarından itibaren

Katolik ve Protestan Ermenilerin ayinlerine Avrupa kiliselerinde söylenen çok sesli koro şarkıları girmiş, ancak Gregorian Kilisesi uzun süre çok sesliliğe direnmiştir (Aksoy, 1996, s. 1213).

17. yüzyıldan itibaren batı müziği sazlarının Osmanlı'ya girdiği söylenebilir. Bu yüzyılda Evliya Çelebi gezdiği Avrupa kentlerinde çeşitli müzik türlerini dinlemiş, gördüklerini *Seyahatname*'sinin bazı bölümlerinde belirtmiştir. Özellikle müzik aletlerine ayırdığı bölümler o dönemlere ilişkin önemli bilgiler edinmemizi sağlamıştır. İstanbul'da kullanılan sazlar üzerine birincil kaynak olma niteliği taşıyan eserinde, seksene yakın sazın adını ve tanımını yapmış, icracılarını bile belirtmiş, bu sazların çoğunun Türk sazı olmadığına da değinmiştir. Birçok batı çalgısının ve çalgıcısının, bu yüzyılda savaşlar sırasında Avrupa askeri birliklerine bağlı bandolardan geçtiği belirtilir. Batı sazlarının Mehterhane, saray, Mevlevihane gibi kurallara bağlı kurumlarda bile denenmiş, ancak Türk müziği perde sistemine yanıt vermeyenleri kullanılmamıştır. Belli başlı batı sazları ise 18. yüzyılın sonlarında tanınmaya ve bu çalgıların icracıları yetişmeye başlamıştır. Bunlardan klarnetin şehir hafif musikisi türlerinde, daha gelişmiş haliyle de batı tarzı bandolarda yer aldığı, batı kemanının 1740'larda girdiği, I. Mahmut zamanında ise elçilik de görevli Çelebizade Said Efendi aracılığı ile klavsenin, Abdülmecit zamanında ise piyanonun sarayda ilk kez görüldüğü ifade edilir (Aksoy, 1996, s. 1214).

Batılı bestecilerin ise Osmanlı müziğinden Osmanlı ordularının Avrupa içlerine kadar sefer yapmasına bağlı olarak, 16. yüzyıldan itibaren etkilenmeye başladığı söylenebilir. Bu dönemlerde pek çok etkinin yanı sıra mehter müziği de Batı sanat müziğini etkilemiştir. I. Viyana Kuşatması'ndan (1529) sonra, Türk askerî müziği, ordu içindeki konumu, savaşlarda, şenliklerdeki işlevi, çalgıları ve kıyafetleriyle ilgi uyandırmış, Avrupa'nın askeri bandoları ve sanat müziği bu tanışmadan etkilenmiştir. Bu süreç giderek tüm Avrupa ülkelerinde bir "Türk modası" oluşturmuştur. Avrupalı birçok besteci ise Türk müziği tarzında besteler yapmış, Türk/Osmanlı insanını ve saray yaşamını anlatan pek çok müzikli sahne eserleri yazmıştır. Bu bestecilerin en önemlilerinden biri de W. A. Mozart olmuştur. Mozart, *Saraydan Kız Kaçırma* operasını bestelediği 1781 yılında, Salzburg'taki babasına yazdığı mektuplarda uzun uzun bu operasından bahsetmiştir. 26 Eylül 1781 tarihli bir

mektubundaki şu ifadesi ilginçtir: “...*Yeniçeri korosu ise, tam istenebilecek gibi kısa ve neşeli, Viyanalıların zevkine uygun.*” (Reinhard, 1974). Mozart’ın söz konusu operayı Viyana’da çok sevilen mehter müziği tarzından da yer yer etkilenen bir biçimde yazdığı bir gerçektir. Kurt Reinhard yukarıda belirtilen kongre bildirisinde, konu hakkında şunları söylemektedir: “

Biyografi yazarları Mozart’ın Türk müziği dinleyip dinlemediği, dinlediyse nerede dinlediği sorusuna cevap verememektedir. Pek çoğu, Mozart’ın sözüm ona Türk müziğini ikinci elden, yani o dönemde çok sevilen Türk operalarından ya da çok sayıda bestelenmiş olan Alla Turca parçalardan ve marşlardan tanımış olduğunu kabul etmekte; ancak bu eserlerin bestecilerinden hangisinin Türk müziği ile doğrudan ilişkili olduğu sorusu, burada da yanıtız kalmaktadır (Reinhard, 1974).

Haydar Sanal’ın *Mehter Musikisi* adlı kitabında “K.331 La Majör Piyano Sonatı’nın son bölümünden, Rondo-Alla Turca” ile ilgili bir inceleme dikkat çekmektedir. Sanal kitabında, Mozart’ın *Türk Marşı*’nın bas partisinin ritim kalıbını, mehterin köslerle birlikte çaldığı zaman köslerin vuruşları ile davul ve nakkârelerin düyek vuruşları karışımının ilgi çeken bir sentezi olduğunu savunmaktadır. Ona göre *Türk Marşı*, mehter müziği tarzına benzer şekilde bestelenmiş bir eserdir. Atlı ve yaya mehterlerin ve donanmanın aynı usulle bestelenmiş mehter eserleri vardır. Mozart’ın Türk mehter müziğini harp meydanında değil de, ancak Viyana’da Türk elçilik heyetlerinden dinlediği bilinmektedir (Demirci, 2011, Tez No:296579).

Mozart’ın Türk konulu diğer yapıtları olarak *KV.219 Keman Konçertosu* (1775), *KV.109 Saray Kıskaçlıkları Balesi*, yarım kalmış iki operası *KV 422 Kahire Kazı* (1783) ve *KV 344 Zaide Operası* (1779) söylenebilir. Beethoven’in 1812’de yazdığı *Atina Harabeleri*’nde zincire vurulmuş dervişler korosu, şarkı ve dansları ile Türk marşı havasındadır. 9. *Senfoni*’sindeki ritim dokusunda vurmali çalgıların yükselişi, Türk müziğindeki vurgusal özellikleri taşır. 19. yüzyılda yer alan Türk konulu opera ve baleler ise şöyle sıralanabilir: C. Maria von Weber: *Ebu Hasan* (1813), G. Rossini: *İtalya’da Bir Türk Operası* (1814) ve *II. Mehmet Operası* (1820), G. Verdi: *Atilla Operası* (1846), ve G. Bizet: *Cemile Operası* (1872) (İlyasoğlu, 1994,

s. 278) .

Bir başka besteci Johann Joseph Fux (1661-1741), yazdığı *Yeniçeri Senfonisi*'nde kullandığı tek sesli ezgilerle mehter müziğini hatırlatmak istemiştir. Bu ve benzeri çok sayıda çalgı müziği eserlerinde o çağın bestecileri, mehter müziğinin ezgisel ve ritmik yapısını taklit etmeye çalışmışlar, operalarında da Türklere dair konular işlemişlerdir (Demirci, 2011. Tez No:296579).

18. yüzyılda yazılan Türk esinli yapıtlar içerisinde Handel *Timur Operası* (1724), Vivaldi *Bayazıt Operası* (1735), Jean Philipe Rameau *Zarif Hindistan Balesi*'ndeki *Nazik Türk Sahnesi* (1735), Johann Adolf Hasse *Süleyman Operası* (1753), Gluck *Kadının Fendi Kadını Yendi* (1761), *İfigeniya Kırım'da* (1779), Haydn *Ezcacı Operası* (1768) ve *Beklenmeyen Karşılaşma Operası* (1775) adlı eserler söylenebilir (İlyasoğlu, 1994, s. 278).

Osmanlı Devleti'nde ilk opera seyreden padişah III. Selim'dir. 1797 Mayıs'da yabancı bir topluluk padişah huzurunda ilk kez opera sahnelemiştir. Yine III. Selim zamanında Nizam-ı Cedid birliklerinin günlük eğitim ve yürüyüşlerinde kullanılmak üzere Fransız subaylarının girişimi ile bir boru-trampet takımı oluşturulmuştur. Bu durum geleneksel olarak süregelen Mehter müziğinden az da olsa bir kopuşun göstergesidir. 1826 yılına kadar Osmanlı sarayının ve toplumun batı müziği ile ilişkisi kişisel beğeniler ve istekler üzerinden rastlantısal bir şekilde seyretmiştir. Gerçek anlamda batı müziği ile ilgili ilk temas, II. Mahmut döneminde kurulan Muzıka-i Humayun olmuştur (Aksoy, 1996, s. 1214).

1.1.1. Muzıka-i Humayun

Osmanlı Dönemi'nde çok sesli batı müziğinin gelişimi gerçek anlamı ile II. Mahmut Dönemi'nde başlar. Kurumsal anlamda atılan bu ilk adım, bu dönem de kurulan askeri bando ve örgüt niteliğinde ki Muzıka-i Humayun'dur. Muzıka-i Humayun, 1826 yılında II. Mahmut tarafından Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ve yerine "Asakir-i Mansure-i Muhammediye" adlı yeni ordunun kurulmasından sonra, bu yeni orduya tören yürüyüşlerinde eşlik edecek bir boru takımının oluşturulması ihtiyacından ortaya çıkar. Başlarda Ahmet Efendi ve Fransız müzisyen A. Manguel

bandoya yönetmenlik yapmıştır. Ancak batılı anlamda 1828 yılında Giuseppe Donizetti bu oluşumu bandoya dönüştürmüş, 19 Nisan 1829 günü Rami Kışlası'nda II. Mahmut'a sunum yapılmış, böylece Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın kurulmasına kadar uzanan yolun önü açılmıştır (Say, 1992, s. 863).

Orduda subayların yetiştirilmesi amacı ile Üsküdar'da kurulması planlanan Harbiye Mektebi ile saray bandosunun da okullaştırılması hedefi ile II. Mahmut'un her iki okula da bütçe ayrılması konusunda buyruk çıkarmış olması, okulun kuruluşuna ait ilk resmî belge olma niteliği taşımaktadır (Say, 1992, s. 864).

G. Donizetti "İstanbul Saltanat Muzikaları Baş Ustakârı" olarak bandoyu batı müziği kurallarına göre eğitmiş, bandonun gelişimi için yurt dışından da sazlar ve öğreticilerini getirtmeye çalışmış, flüt, piyano, çalgılama ve armoni derslerini bizzat kendisi de vererek, bandoya bir müzik okulu olma özelliği kazandırmıştır. III. Selim döneminde kullanılan müzik yazısı "Hamparsum" yerine batı müziği yazısı benimsenmiş, böylece bu yazı sistemi ile Osmanlı, ilk kez Muzıka-i Humayun ile tanışmıştır (Say, 2006, s. 516).

Muzıka-i Humayun dışında da yine G. Donizetti önderliğinde 1840'lı yıllarda saray okulunda yaylı çalgılar toplulukları oluşturulmuş, Avrupa'dan opera notaları getirtilmiştir. 1856 yılında Donizetti'nin ölümü ve Abdülaziz'in batı müziğini sevmemesi nedeniyle, Muzıka-i Humayun'da yapılan çalışmalar duraklamıştır. 1860'lı yıllarda Naum Tiyatrosu'nda konuk opera orkestralarını yönetmekte olan C. Guatelli'nin saraya alınması ve Muzıka-i Humayun'un başına geçmesi ile birlikte bando sonraları gerçek bir Armoni Topluluğuna dönüşmüştür. Guatelli döneminden sonra 1880 yıllarında Paris Konservatuari'nda öğrenim görmüş d'Arenda olarak bilinen İspanyol asıllı bir piyanistin saraya gelmesi ile nota kitaplığı yeniden düzenlenmiş, bandoya saksafon eklenmiş ve topluluğun kuruluş biçimi Fransız bandolarına göre yeniden düzenlenmiş, yenilenmiştir (Say, 2006, s. 510).

19. yüzyılda opera sanatının gittikçe tanınması ve yaygınlık kazanması ile birlikte, 1846-1885 yılları arasında İstanbul'da sıkça opera temsilleri yapılmış, Avrupa'da ilk temsilleri yapılan operalar birkaç yıl sonra İstanbul'da da sahnelenmiştir. Çeşitli çalgı topluluklarının verdiği konserler, operet ve opera

temsilleri İstanbul, İzmir, Selanik gibi batı müziğine yakınlık duyan şehirlerde sınırlı da olsa bir batı müziği kültürü ve beğenisinin gelişmesine neden olmuştur. Bu rüzgârın etkisiyle “Hamparsum” notası ile yazılan geleneksel müziklerimiz batı müzik yazısı ile yeniden yazılmıştır. En önemli noktalardan biri de geleneksel sanat müziği bestecilerimizin bu dönemde marşlar yazmaya başlamalarıdır. *Sivastopol Marşı* (Rıfat Bey (1820-1888)), *Muharebe Marşı* (Zekai Dede Efendi (1824-1899)), *Uyan Vatan Marşı* (İsmail Hakkı Bey (1865-1927)) marş dağarcığımızın ilk örnekleri arasındadır. Marş müziğinin oluşması ileride Cumhuriyet Dönemi’nde çok sesli müziğimizin gelişmesine zemin hazırlayacak, bandoların repertuvarına temel oluşturacak, yaygınlaştırdığı çok sesli müzik beğenisi ile diğer tür ve biçimleri de etkileyerek, müzik eğitiminin başlıca ihtiyacı olan “Okul Şarkıları” dağarcığının oluşmasına da katkı sağlayacaktır (Say, 2006, s. 511).

1908’de Meşrutiyet’in ilanı ile birlikte yabancıların ülkelerine gönderilmesi sonucunda Muzika-i Humayun yeniden düzenlenmiş, flüt sanatçısı Saffet Bey hem bandonun, hem de senfoni orkestrasının başına getirilmiştir. Saffet Bey ile birlikte orkestra Beethoven’in eserleri ile tanışmış, kuruma konservatuvar şekli verilmeye çalışılmıştır. Seyfettin-Sezai (Asal) kardeşler ile Halil Onayman gibi ileride Cumhuriyet Dönemi’nde önemli olacak müzisyenler bu dönemde kuruma alınmışlar, Muzika-i Humayun’un bundan sonraki gelişimi ise Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın tarihi ile özdeşleşmiştir (Say, 2006, s. 511).

Çok sesli batı müziğinin Osmanlı Dönemi’nde gelişimi içerisinde değinilecek önemli noktalardan biri, 1857-61 yılları arasında sadece kadınlardan oluşan bir bandonun varlığıdır. Bu harem bandosunu Necip Paşa’nın görevlendirdiği Ali Rıza Bey çalıştırmış, topluluk sınırlı olanaklar ile padişahın önünde konserler vermiştir. Diğer önemli noktalardan biri de saraydaki fasıl topluluğunun Fasl-ı Atik ve Fasl-ı Cedid olarak ikiye ayrılmasıdır. Fasl-ı Cedid çok sesli Türk müziği denemeleri yapmış, gerektiğinde batı müziği eserlerini de çalmış, bazı klasik Türk eserlerini de çok seslendirerek icra etmiştir (Say, 1992, s. 864).

Muzika-i Humayun, Osmanlı Dönemi’nde ilk kez batı müziği yazımını benimseyen bir kurum olmuş, bu altyapı ve anlayış ile yetiştirdiği müzisyen ve

bestecileriyle, Cumhuriyet Dönemi'nde kurulan müzik eğitim kurumlarına ilk kadrolarını kazandırmıştır. Çok sesli müziğin gelişimiyle paralel olarak değişim gösteren eğitim müziği, Muzıka-i Humayun'un yetiştirdiği kadroların katkıları ile hem çocuk şarkıları hem de çalgı müziği dağarcığında önemli gelişmeler göstermiştir.

1.1.2. Dârüelhan

I. Dünya Savaşı yıllarında Almanya'dan gelen bir orkestranın verdiği konserin ardından, Osmanlı Hükümeti'de, Muzıka-yı Humayun'dan seçilen Batı müziği ekibini, Almanya'ya göndererek konser verdirtmiştir. Ancak batı müziğinde zaten çok ileride olan Almanya, Muzıka-i Humayun'un verdiği konseri yeterli bulmamış, Osmanlı kültürünü yansıtan eserleri dinlemeyi tercih etmiştir. Bu istek üzerine ekip birkaç Türk müziği eserini icra etmiş, eserler beğeniyle karşılanmış ve daha fazla eser icra edilmesi istenmiştir; ancak Muzıka-yı Humayun ekibi isteklere yeterli cevap verememiştir (Kara, 2010, s. 21).

Yukarıda bahsedilen bu olay Türk müziğinin canlandırılması konusundaki düşünceleri pekiştirmiştir. Abdülkadir Töre, okullarda verilen müzik eğitiminde öğrencilerin millî müziğe uygun olmayan müzikleri seslendirdiklerini gözlemlemiş ve "millî müzik eğitimi" konusuna Maarif Nezareti'nin (Milli Eğitim Bakanlığı) dikkatini çekmek istemiştir (Ergin, 1977, s. 1578). Bunun üzerine Maarif Nezareti, bir müzik okulu açmak üzere çalışmalara başlamıştır. Yukarıda bahsedilen tüm bu gelişmeler Dârüelhan'ın açılması girişiminin alt yapısını oluşturmuştur. Bu bağlamda Dârüelhan'ın kurulmasına öncülük eden ilk kişi Abdülkadir Töre olmuştur. Resmi anlamda müzik okulu kurulmasına ilişkin çalışmalar sonucunda Maârif Nezâreti'nin kurduğu "Müzik Encümeni"nin (müzik alt kurulu) hazırlamış olduğu yönerge gereğince, erkeklere ve bayanlara ayrı ayrı eğitim vermek üzere "Dârüelhan" adıyla bir müzik okulu açılmasına karar verilmiştir (Özcan, 1995, s. 518). Washington eski büyükelçisi besteci Yusuf Ziya Paşa'nın başkanlığındaki Müzik Kurulu'nun, 9 Ocak 1916'da hazırladığı yönetmeliğin, Sultan Reşat'ın talimatıyla yürürlüğe girmesi sonucunda Darüelhan, 10 Ocak 1917'de Birinci Dünya Savaşı devam ederken, Maarif Nazırı (Milli Eğitim Memuru) Ahmet Şükrü Bey'in nezareti zamanında vekiller heyeti

kararıyla eğitim ve öğretime hazır hale getirilmiştir (Dârülelhan Mecmuâsı, 1340, s. 38). Erkekler kısmının açılış töreni, Şehzadebaşı'nda Fevziye Caddesi'nde bir konakta gerçekleştirilmiş, bayanlar kısmı ise yine aynı semtte başka bir binada açılmıştır.

Dârülelhan'da müzik öğretmeni yetiştirmeye yönelik bir eğitim ve öğretim programı öngörülmüş, ders programında Batı müziğine de yer verilmiş; ancak Türk müziği daha ön planda olmuştur (Özcan, 1995, s. 518).

Bu kurumda müzik öğretmeni yetiştirmenin yanı sıra müzikle ilgili bilimsel çalışmalar yapmak, sanatsal değeri yüksek müzik eserlerini notaya alarak yayımlamak ve folklor araştırmaları yapmak gibi hedefler de gözetilmiştir.

Dârülelhan, Birinci Dünya Savaşı yıllarında gerekli varlığı gösteremediğinden kapatılmıştır. Cumhuriyet'in ilanından sonra dönemin İstanbul valisi Haydar Bey tarafından yeniden açılmıştır. Bu dönemde batı müziği çalışmalarına daha çok önem verilmiştir. Batı müziği bölümünde Cemal Reşit, Muhiddin Sadak, Zeki Üngör, Besim Tektaş gibi isimler, Türk müziği bölümünde ise Rauf Yekta Bey, Ahmet Irsoy, Santuri Ziya Bey gibi isimler görevlendirilmiştir. Kurumda "Dârülelhan Mecmuası" adında bir dergi de çıkarılmıştır. Türkiye'de müzik yayıncılığının 19.yüzyılın başlarında başladığını, 1950'li yıllara kadar daha çok nota basma çabaları ile sınırlı kaldığı göz önünde bulundurulduğunda "Dârülelhan Mecmuası"nın Türkiye'de müzik yayıncılığına katkı sunmuş dergilerden biri olduğu söylenebilir. Derginin, Şubat 1924'ten 1926'ya kadar geçen iki yıllık sürede toplam yedi sayısı yayınlanmıştır. Giriş bölümünde kurumun eğitim-öğretim ve diğer girişimlerinin, geniş bir halk kesimine yaygınlaştırılması için böyle bir dergi yayımlanmasına karar verildiği ifade edilmektedir. Mecmuada Musa Süreyya, Rauf Yekta, Muallim Ahmet Muhtar, Ekrem Besim, Halil Bedfi, Ruşen Ferit, Cemal Reşit, Mahmut Ragıp Gazimihal, gibi çok önemli isimlerin makalelerinin yanı sıra, Dârülelhan öğrencileri için bir sütun ve kurumun faaliyetlerinin anlatıldığı bir bölüm de yer almıştır (Türkiyat Araştırmaları Dergisi-Dârülelhan Mecmuâsı, 1340: 2, s. 489).

Geleneksel müziklerden Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği alanlarında araştırmalar yapılmış, birçok eser notaya alınmış, derleme çalışmaları geliştirilmiştir. 1926 yılında Maarif Vekili Necati Bey tarafından kapatılmış, yerine bir konservatuvar

açılması hedeflenmiştir. Bunun için yeni bir yönetmelik ve öğretim programı düzenlenmiş, Türk Müziği İcra Heyeti ve Tasnif Heyeti'nin kurulması ile İstanbul Belediye Konservatuvarı'nın temeli atılmıştır (Say, 1992, s. 428).

Dârülelhan Osmanlı Devleti'nde kurulan ilk resmî müzik okulu olması, kurulduğu dönemde dünya ve Türk müzik kültürünü evrensel bir anlayış içerisinde birleştirmesi, ayrıca pedagojik eğitim ilkelerine uygun bir anlayış içerisinde müzik eğitimi veren bir kurum olması nedenleriyle, kendisinden önceki kurumlardan ayrılmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde artarak devam eden müzik eğitimi kurumlaşma çalışmaları içinde önemli bir model olmuştur.

1.1.3. Mehterhane

Osmanlı Devleti çağlar boyunca mehter bandosunu savaşta ve barışta yanında taşımış, Mehter bandosu, giysileri, yürüyüşü, vurmali çalgıları ve ritmik ezgileri ile kendine has bir özellik sergilemiştir. Mehter müziği bu yapısı nedeniyle detaylı incelendiğinde batı müziği ile etkileşimlerinde Türk kültürünü ve müziğini başarıyla temsil eden öğeler taşımış, kültürel, müzikal ve teknik yapısı nedeniyle Cumhuriyet döneminde girilen çok sesli müzik yaratma sürecinde bir çıkış niteliği taşımıştır. Mehter bandosu, giysileri, yürüyüşü, vurmali çalgıları ve ritmik ezgileri ile kendine has bir özellik sergilemiştir. Yapısında halk müziği, klasik Türk müziği ve marş formlarını barındıran mehter müziğinde, kahramanlık türküleri, sevda türküleri, saz havaları, Mehter peşrevleri, saz semaileri, ceng-i harbiler, longa, sirto, medhal, köçekçe gibi saz eserleri, şarkı ve marş formunda pek çok müzik eseri bulunmaktadır.

Mehter müziğinin zengin ritmik dokusu, çok sesliliğe uygun oluşu, batılı bestecilerin ilgisini çekmiş; ayrıca çalgılama ve orkestralamada yeni tını olanakları yaratmıştır. Üflemeli ve vurmali çalgılar bu bakımdan öne çıkan çalgılardır. Batı müziği orkestralarının yerleşik çalgıları olan vurmali çalgılardan çelik üçgen ve zil gibi enstrümanlar Türk mehter müziğinden geçmiş, Mehter müziğinin yansıttığı kültürel dokudaki zenginlik, bu müziğin geniş kesimlerce dinlenmesini de beraberinde getirmiştir. II. Mahmut'un yenileşme hareketleri kapsamında Yeniçeri Ocağı'nın kapatılması ile birlikte Mehterhane ve müzikal çalışmaları da sona ermiştir (Aksu,

2008, s. 19).

1.2. Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Çok Sesli Müzik

Müzikte, Tanzimat'la başlayan batı müziği çalışmaları ve çok seslilik denemeleri Cumhuriyet döneminde de devam ettirilmiştir.

Müzik, ders olarak ilk kez 1870'te İstanbul Muallim Mektebi'nde okutulmuştur. Şarkı öğretmekle sınırlı olan bu dersleri, bando subayları ve sarayın fasıl müzisyenleri vermiştir. Bu dönemde Anadolu'da çocuk şarkıları dağarcığının yeterli miktarda olmaması nedeniyle genellikle yetişkinler için yazılmış şarkı ve ilahiler öğretilmiştir. Muzıka-i Humayun'un, bu anlamda da, sahip olduğu yerli ve yabancı öğretmenleri ile önemli bir işlevi olmuştur. Bu kurumda yetişen konser kemancısı Zeki Bey (Osman Zeki Üngör), Saffet Atabinen'in ardından kuruma yönetici olmuş, aynı zamanda İstanbul Erkek Muallim Mektebi'nde öğretmenlik yapmıştır. (Selanik, 1996, s. 293).

Muzıka-i Humayun, 1924 yılında Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adı altında Ankara'ya taşınmış ve Millî Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Aynı dönemde Zeki Bey ve arkadaşlarının çalışmaları ve Atatürk'ün desteği ile Musiki Muallim Mektebi açılmış, müdürlüğüne Zeki Üngör getirilmiştir. 12 erkek öğrenci ile yatılı olarak eğitime başlayan okulun eğitim kadrosu genellikle bando ve orkestra elemanlarından oluşmuş, zamanla İhsan Küncer, Ferhunde Erkin, Ekrem Zeki Ün, Halil Onayman, Mahmut Ragıp Gazimihal, Cevat Memduh Altar, Nurullah Şevket Taşkırın gibi Atatürkçü düşünceye sahip müzisyenler de kadroda yer almışlardır. 1924 yılından sonra Avrupa'ya eğitim amacıyla gönderilen Ahmet Adnan Saygun, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ekrem Zeki Ün, Halil Bedii Yönetken, Cevat Memduh Altar gibi isimler Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında müzik yaşamında önemli görevler almışlardır (Selanik, 1996, s. 294).

1933 yılında Musiki Muallim Mektebi'nde Millî Eğitim Bakanı Hikmet Bayur'un başkanlığında Müdür Zeki Üngör ve öğretmenlerden oluşan bir komisyon, Millî Musiki ve Temsil Akademi'si Kanun Tasarısı'nı hazırlamıştır. Musiki Muallim Mektebi'nin üst düzey müzik eğitimi ihtiyacını karşılayamaması ihtiyacından kaynaklanan bu kanun tasarısının içeriğinde akademinin içerisinde müzik okulu,

Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası ve bir tiyatro bölümünün olması öngörülmüştür. Özellikle bir orkestrayı besleyecek tüm çalgıların eğitimini verebilecek, akademik bir saz eğitimi ihtiyacı ve bir operanın kurulması hedeflenmiştir. Kanun tasarısı 1934 yılında kabul edilmiş, ancak akademi 1936 yılına kadar kurulamamıştır. Geçen iki yıllık dönemde Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün bu kanun tasarısını daha uzman bir denetimden geçmesi için beklediği, yine kendi emriyle Maarif Vekaleti'nin müzik konularını görüşmek üzere altmış kişilik bir uzmanlar toplantısı düzenlediği, Atatürk'ün bu toplantının akışını telefon başında takip ettiği, bu toplantıya katılan Altar'ın açıklamalarında belirtilmiştir. Toplantının sonucunda raporu hazırlayan komite Cevat Memduh Altar, Nurullah Şevket Taşkıran, Halil Bedii Yönetken, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Cemal Reşit Rey ve Cezmi Erinç'ten oluşmuştur. Raporda "her türlü müzik ihtiyacını karşılayacak, bütün müzik şubelerini içine alan bir müessese kurulmalı ve adı Devlet Musiki Konservatuvarı veya Musiki ve Tiyatro Akademisi olmalıdır." denmiştir. Atatürk 1935 yılında TBMM'nin açılış konuşmasında başlangıç işaretini vermiştir. Konservatuvar, henüz adı konmadan 6 Mayıs 1936'da, Musiki Muallim Mektebi'nin içinde açılmıştır. Musiki Muallim Mektebi'nin yetiştirdiği Saip Egüz, Faik Canselen, Ziya Aydıntan, Hasan Toraganlı gibi isimlerden oluşan dinamik Atatürkçü kuşak, Türk eğitim müziğinin temelini oluşturan çocuk ve gençlik repertuarının ilk örneklerini yazmış, evrensel müziğin Anadolu'da yayılmasına da öncülük etmişlerdir. Konservatuvara sınavla seksen altı öğrenci alınmış, Musiki Muallim Mektebi'nde konservatuvara devamı uygun görülenlerin dışında kalanlar 1938 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'ne aktarılarak eğitimlerini burada tamamlamışlardır. Gazi Eğitim Enstitüsü'nün başına Eduard Zuckmayer getirilmiştir. Enstitünün eğitim kadrosunda Halil Bedii Yönetken, Necil Kazım Akses, Liko Amar, Necdet Remzi Atak, Leyla Atak, Ferhunde Erkin, Ulvi Cemal Erkin, Cezmi Erinç, Mahmut Ragıp Gazimihal, Saadet İkesus Altan, Necati Orbay, Bülent Arel gibi isimler yer almıştır (Selanik, 1996, s. 296).

1936 yılında Ahmet Adnan Saygun'un girişimiyle Macar bestecisi ve halk müziği uzmanı Bela Bartok, Türkiye'ye gelmiş, birlikte halk ezgilerinin incelenmesi ve derlenmesi çalışmaları yapılmıştır. Atatürk'ün de desteklediği bu çalışmalarda Saygun

ve Bartok Anadolu'yu karış karış gezmişler ve pek çok halk ezgisini derleyerek notaya aktarmışlardır. Bu çalışmaların sonunda da Saygun ve Bartok birlikte *Folk Music Research in Turkey* adlı bir kitap çıkarmışlardır (İlyasoğlu, 1994, s. 284).

Saygun'un bu çalışmalardaki derinlikli yaklaşımlarının ve öngörülü tutumlarının altını çizmek gerekir. Bu çalışmalar sonrasında besteci, 1939 yılında Halk Partisi'ne müzik danışmanı olmak üzere Ankara'ya davet edilmiş, sonrasında Halkevleri Müfettişliği görevine getirilmiş, bu görev sayesinde de ülkenin çeşitli yörelerindeki halk müziği araştırmalarını derinleştirmiştir. Yine Saygun'un çeşitli gazete ve dergilerde halk müziği ve felsefesi üzerine yazdığı yazıları geleceğe aktarılan en önemli belgeler arasında yer almıştır (Selanik, 1996, s. 303).

19. yüzyıl tüm Avrupa ülkelerinde ulusal bilincin uyandığı bir yüzyıldır. Bu yüzyıla kadar müziği Fransız, İtalyan ve Alman okulları temsil etmiştir. Bu yüzyıldan itibaren gelişen siyasi ve düşünsel akımlar, birçok ülkede ulusal bilincin yükselmesine neden olmuş, müzik ve sanatın diğer alanlarında da etkisini göstermiştir. Bu değişimin kökeninde Aydınlanmanın ve Fransız Devrimi'nin etkisi oldukça fazladır. Müzikbilimci Alfred Einstein, 19. yüzyıl romantik bestecilerinin halklara duyduğu yakınlık ve vatan özlemi gibi duygularının, ulusal müziklerin gelişiminde etkili olduğunu ifade etmiştir. Ulusal müzik akımları dıştan gelen kültürel kuşatılmışlığı kırmayı ve kendi kültürel öğelerini yansıtan bir müzikal anlayışı benimsemiştir. Bu açıdan 19. yüzyıl, Rus, Çek, İngiliz, Polonya, Norveç, Danimarka, Macar, Finlandiya vb. bestecilerin kendi ulusal kimlikleri ile müzik dünyasında yer aldıkları bir çağ olmuştur (Say, 2006, s. 432-433)

Türk çağdaş çok sesli ulusal müziğini oluşturmak, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti için de oldukça önemli olmuştur. "*Osmanlı müziği, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki büyük devrimleri söyleyecek güçte değildir. Bize yeni müzik gereklidir. Bu müzik, özünü halk müziğinden alan çok sesli bir müzik olacaktır. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği yakalayabilmesi, kavrayabilmesidir.*" Atatürk'ün Türk müziğinin izlemesi gerektiği yolu net olarak ifade ettiği bu özlü sözlerinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından önce Osmanlı döneminde başlayan çok sesli eserler yazma çabalarının Cumhuriyet'in kurulmasından

sonra hız kazanması amaçlanmıştır. Bu niyetle Avrupa'ya müzik eğitimi almak üzere genç müzisyenler gönderilmiş, öncelikle bu amacı destekleyen eserleri bestelemeleri hedeflenmiştir. Ahmet Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kazım Akses ve Hasan Ferit Alnar'dan oluşan bu genç besteciler, Rus Beşleri'nden etkilenilerek "Türk Beşleri" olarak adlandırılmıştır (Selanik, 1996, s. 297).

Türk Beşleri ve dönemin diğer değerli birçok müzisyen ve bestecisinin çabaları sonucunda, Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyıldan itibaren görülen çok sesli batı müziği uygulamaları, Cumhuriyet dönemindeki devlet destekli uygulamalar ile hız kazanmış, müzik eğitim kurumlarının oluşturulması adına birçok adım atılmış, uluslararası anlamda müzikteki gelişmelerin yakalanması adına yaşanan gecikme telafi edilmeye çalışılmıştır. Bu kısa zaman diliminde oldukça hızlı ve içerik olarak zengin uygulamalar, Cumhuriyet'in yarattığı tutku ve coşku ile gerçekleştirilmiştir.

1.2.1. Türk Beşleri

1923 yılında Cumhuriyet'in ilanından sonra Avrupa'nın kültür merkezlerine eğitime gönderilmiş olan bazı yetenekli gençlerin yurda dönmelerinin ardından, bu genç müzisyenler çağdaş Türk müziğinin kurucuları olmuşlar ve Türk Beşleri olarak adlandırılmışlardır. Geleneksel Türk müziğinin renklerini çok sesli batı müziği sistemi içerisinde kullanarak eserler vermek temel amaçları olmuştur. Sonraki dönemlerde geleneksel Türk müziklerine ait temaları daha özgür ve soyut bir ifade kullanarak eserlerinde ifade etmişlerdir (İlyasoğlu, 1994, s. 280).

Türk Beşleri ile birlikte uluslararası düzeyde eserler yazılmış; ayrıca uluslararası sanat müziği repertuarı oluşmuştur. Başlangıçta ulusalcı bir yaklaşımdan yola çıkmışlar, geleneksel Türk müziklerinin renklerinden esinlenmişlerdir. Sonraları eserlerinde geleneksel Türk müziklerinin etkisi azalmış, kendi özgün duygu ve düşüncelerini eserlerine yansıtmışlardır. Avrupa'nın birçok ülkesinde 19. yüzyıl ile başlayan ulusal zenginliklere yönelme akımının devamı olarak, Türk Beşleri de ulusal kaynaklara yönelmiş, bu yöneliş sonucunda geleneksel Türk müziklerinin karakteristik yapısı, aksak ritmik dokusu uluslararası besteciler tarafından da tanınmış ve ilgi odağı olmuştur (Say, 2006, s. 518).

1.2.1.1.Cemal Reşit Rey (1904-1985)

Piyanist, orkestra şefi ve eğitimci olarak çalışmış bir bestecidir. Sanatla ilgilenen bir ailenin çocuğu olan Rey, Kudüs'te doğmuş, küçük yaşta annesinden aldığı piyano dersleri ile müzik eğitimine başlamıştır. 1911 yılında Galatasaray Lisesi'ne başlamış, 1912 'de ilk bestesini yapmış, 1913 yılında ailesi ile birlikte Paris'e gitmiştir. Burada Paris Konservatuarı müdürü Gabriel Faure'den estetik, Marguerite Long'dan piyano, Raoul Laparra'dan kompozisyon, Henri Dufosse'den orkestra yönetimi dersleri almıştır. Birinci Dünya Savaşı başlayınca İsviçre'ye giderek eğitimini Cenevre Konservatuarı'nda sürdürmüş, savaş bitiminde Paris'e geri dönerek, eğitimini tamamlamıştır. 1919'da ise İstanbul'a gelmiş, 1920 yılında Paris'e gitmiş, 1923 yılında kesin dönüş yaparak Darülelhan'a piyano ve kompozisyon öğretmeni olmuştur (Kaygısız, 2000, s. 332).

Öldüğü güne değin, çok sesli müziğin Türkiye'de gelişmesi ve yaygınlaştırılması yolunda ısrarlı ve başarılı çalışmalar yapmıştır. İstanbul Şehir Orkestrası ile İstanbul Konservatuarı Yaylı Çalgılar Orkestrası'nın kuruluşu ve konserleri, İstanbul Filarmoni Derneği'nin kuruluşu, Ankara Radyosu'nda Batı Müziği Yayınları Şefliği (1938-1940), 1940'dan itibaren İstanbul'da piyanist ve orkestra şefi olarak yaptığı sürekli görevler, İstanbul Belediye Konservatuarı'nda verdiği eğitimler, İstanbul Radyosu'nda "Piyano Dünyasında Gezintiler" adlı yaptığı düzenli programlar, Rey'in oldukça önemli olan bu çalışmaları, uluslararası Türk müziği kültürünün geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında oldukça önemli bir yer tutmuştur.

1949-1960 yılları arasında orkestra şefi olarak dünyanın önemli sanat merkezlerinde konserler yönetmiştir. Besteciliğe 1926 yılında yazdığı *12 Anadolu Türküsü* adlı eseri ile başlamıştır. 1930 yılında yazdığı operetler ile halkı çok sesli müziğe yakınlaştırmayı hedeflemiştir. 1931 yılında yazdığı *Enstantaneler* kuruluşundaki özgünlüğün yanında, izlenimci sanat akımının izlerini taşımaktadır. 1950 'den sonra Yeni-Klasikçilik'e yönelen yapıtları, kapalı, gizemli, tasavvuf felsefesi unsurlarını taşıyan öğeler içermektedir. *Çağrılış* ve *Fatih* adlı senfonik şiirleri bu anlayışın örnekleridir. Piyano ve orkestra için yazdığı *Katibim Çeşitlemeleri (1961)* tanınmış eserleri arasındadır.

Cemal Reşit Rey'in besteciliğinde tonal, etno-folklor, modal mistizim, tonaliteye dönüş ve karma uygulama gibi süreçleri izlemesinin yanı sıra birçok müzik eleştirmeni de Fransız İzlenimciliği'nin etkisinde kaldığını ifade etmiştir. (Kaygısız, 2000, s. 333).

Farklı tür ve biçimlerde eserler yazmış olan Rey'in, iki senfonisi, senfonik şiirleri ve orkestra yapıtları, keman, piyano ve gitar için konçertoları, viyolonsel ve orkestra için iki konçertantı, çok sayıda oda müziği, şan ve piyano için yazdığı eserleri, koro ve piyano yapıtları, marşları, sahne, film ve radyo oyunları için yazdığı müzikleri vardır (Say, Müzik Tarihi, 2006, s. 519).

1.2.1.2.Ulvi Cemal Erkin (1906-1972)

Özel dersler alarak müziğe başlamıştır. Babası Duyunu Umumiye Komiserliği Özel Kalem müdürü olan Mehmet Cemil Bey'dir. Ailede müzikle ilgilenen annesidir; piyano çalmıştır. Galatasaray Lisesi'nde bestecilik dersleri almış, 1925 yılında devlet bursu kazanarak Paris'e müzik eğitimine gitmiştir. 1930 yılında Ecole Normale de Musique'de Nadia Boulanger ile kompozisyon çalışmış; yurda döndüğünde ise Musiki Muallim Mektebi'nde piyano ve armoni öğretmeni olarak çalışmıştır (Kaygısız, 2000, s. 336).

1932 yılında ünlü piyanist ve piyano öğretmeni Ferhunde Remzi ile evlenmiştir. Ankara Devlet Konservatuarı'nın kurulmasından sonra bu kuruma piyano bölümü şefi olarak atanmış, 1949-1951 yılları arasında konservatuarın müdürlüğünü yapmış, Ankara Devlet Opera Orkestrası'nı yönetmiştir (Say, 2006, s. 519).

Lirik ve sade bir anlatıma sahip olan Erkin, kolay akılda kalan ezgileri bulup ortaya çıkarmak ve bunları işlemek açısından başarılı bir besteci olmuştur. Eserlerinde hem divan müziği, hem de halk ezgilerinin etkisi görülür. Ağır parçalarında soyluluk, yürük parçalarında mizah, nükte ve taşkınlık vardır (Kaygısız, 2000, s. 336).

Yapıtlarında geleneksel ezgilerin izleri buluşçu bir kavrayış ile ele alınır. Eserlerinde Yeni-Klasikçi eğilimine karşın, dolgun bir armoni ve etkileyici ezgisel, ritmik doku, parlak bir orkestrasyon ile sunulmuştur (Say, 2006, s. 519).

1942 yılında ilk piyano konçertosu ile CHP ödülü almış, 1971'de devlet sanatçısı olmuş, Fransız hükümeti tarafından da "Légion d'honneur" nişanı verilmiştir. Necil Kazım ile birlikte yirmi kadar operayı Türkçe'ye çevirmiştir. Konservatuvar ve Gazi Eğitim Enstitüsü ile birlikte kırk yıllık eğitimcilik yapmıştır (Kaygısız, 2000, s. 336).

Heyecanlı ve sıcak bir anlatıma sahip olan Erkin, senfoniler, konçertolar, orkestra için konçertant, yaylı sazlar için sinfonietta, keman ve piyano parçaları, çocuklar için kolay parçalar, olmak üzere birçok tür ve biçimde eserler yazmıştır.

1.2.1.3. Hasan Ferit Alnar (1906-1978)

Geleneksel Türk müziğine yakın bir ailenin çocuğudur. İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Küçük yaşta iyi bir kanun yorumcusu olarak ün kazanmış, 20 yaşında geleneksel tarzda *On Saz Semaisi*'ni yazmıştır. Saadettin Arel ve Edgar Manas'dan müzik eğitimi almış, 1927 yılında Viyana Devlet Müzik Akademisi'ne girmiş; burada Joseph Marx ve Oswald Kabasta ile çalışmıştır. 1932 yılında yurda dönmüş, 1936 yılına kadar İstanbul Şehir Armoni Orkestrası yöneticiliği ve konservatuvarda öğretmenlik yapmıştır. 1936'da Ankara Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şef yardımcılığını, 1937-1946 yılları arası ise Ankara Devlet Konservatuarı'nda kompozisyon öğretmenliği yapmıştır. 1952'de bir süre sağlık nedenleri ile yurt dışında kalmış, 1961 yılında emekli olmuştur.

Klasik Türk müziğinden esinlendiği, *Kanun Konçertosu* ile geleneksel batı denemesini gerçekleştirmiştir. Başlıca eserleri; *Romantik Üvertür*, *Türk Süiti*, *İstanbul Süiti*, *Viyolonsel Konçertosu*, *Faust İçin Sahne Müziği*, *On Yunus İlahisi*, *Yaylı Dörtlü*, *Trio Fantezi*, *Prelüd ve İki Dans*, piyano için çeşitli parçalar ve çok seslendirilmiş türkülerdir (İlyasoğlu, 1994, s. 283, Kaygısız, 2000, s. 335).

1.2.1.4. Ahmet Adnan Saygun (1907-1991)

Bir öğretmen çocuğu olan Saygun, İzmir'de dünyaya geldi. Çoksesli Türk müziğinin temel taşlarından biri olan bestecimiz, ilk müzik derslerini İsmail Kuşçu'dan

almıştır. On üç yaşındayken Rosati'nin piyano öğrencisi olmuş, Fransızca kitaplar yardımı ile armoni ve kontrpuan çalışmış, 1922'de Macar Tevfik Beyin, 1923'de Hüseyin Saadettin Arel'in öğrencisi olmuştur. 1925 yılında İzmir İlkokulları müzik öğretmenliğine atanmış, 1928'de Milli Eğitim Bakanlığının açtığı sınavı kazanarak Paris'e gitmiş, orada Scola Cantorum'da Vincent d'Indy ile kompozisyon, M. Eugène Borrel ile armoni, kontrpuan, fugue ve kompozisyon, Souberbielle ile org müziği, Amédée Gastoué ile Gregor ezgisi çalışmıştır.

Saygun yurda döndüğü yıl Ankara Muallim Mektebi'ne kontrpuan öğretmeni olmuş, ilk önemli eserini ise yine bu yıl yazmıştır. 1934 yılında kısa bir süre Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasını yönetmiş, 1936'da ise İstanbul Belediye Konservatuvarına öğretmen olmuştur.

Halk ezgilerimizin araştırılması ve derlenmesi alanında önemli ve kalıcı çalışmalarda bulunmuştur. 1940 yılında Ses ve Tel Birliği derneğini kurması ile birlikte, düzenlediği konserlerle, uluslararası müziğin tanınmasına katkıda bulunmuş, 1946'da Ankara Devlet Konservatuvarı kompozisyon öğretmenliğine getirilmiş, aynı zamanda modal müzik dersleri de vermiştir. 1955 yılında kurulan Folklor Araştırma Kurumunun kurucu üyeleri arasında yer almıştır.

1960-65 yılları arası Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu üyesi olmuş, 1972-78 yıllarında TRT Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yapmış, İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Konservatuvarında kompozisyon ve etnomüzikoloji dersleri vermiştir (Selanik, 1996, s. 303).

Ülke sınırları dışında adını duyurması, *Yunus Emre Oratoryosu*'nun, 1947 yılında Paris'in Pleyel salonunda Lamoureux Orkestrası tarafından seslendirilmesi ile başlamış, aynı yıl Uluslararası Halk Müziği Birliği'ne yönetim kurulu üyesi olarak seçilmiş, Almanya, Macaristan, İngiltere, Fransa ve İtalya gibi ülkeler tarafından ödüllere, nişanlara layık görülmüştür (1949'da Fransa'nın Palmes Academique Nişanını, 1958'de İtalyanların Stella della Solidarieta Nişanını, aynı yıl İngiltere'nin Harriet Cohen Uluslararası Müzik Yarışmasının Jean Sibelius Kompozisyon Madalyasını, 1979'da Çekoslovak'yanın Janacek Nişanını, 1981'de Macaristan'ın Bartok Armağanını, 1986'da Pro Cultura Hungarica ödülü). 1948'de Türkiye'de

çoksesli müziği özendirme çalışmalarının sonucunda İnönü Armağanını almıştır. *Yunus Emre Oratoryosu*, 1958'de de Leopold Stokowsky yönetimindeki Sylimphony of the Air Orkestrası ve New-York Üniversitesi Crane Korosunca, Birleşmiş Milletler töreninde İngilizce icra edilmiş, bu konserden 19 gün sonra 14 Aralık 1958'de ise okulun Podsdam Konserinde bestecinin yönetiminde seslendirilmiştir. Saygun, 1971 yılında Devlet sanatçısı olmuş, 1985'de de profesörlüğü onaylanmıştır.

Saygun'un mod öncesi ve mod içi müzikler üzerine yaptığı araştırmaları, bugün Türkiye'deki çoksesli müzik çalışmalarına ışık tutmuştur. Yapıtlarının tümü modal yapıda, bazen de pentatonik karakterdedir. 1934'de yazdığı tek perdelik operaları, Türkiye tarihindeki ilk opera örnekleri olmuştur. Bundan sonraki opera, kantat ve oratoryolarındaki konular, gerçeği arayan insanın çilesi olmuştur. Besteci Türkçe'nin kendine has söyleyiş ve seslendirilişini göz önünde bulundurmuş, müzik dilinde prozodiye çok önem vermiştir. Saygun'un opus sayısı 77'ye varan besteleri arasında halk ezgileri kadar, halk masalları, destanlar ve gizemsel İslam ilahileri de yer almıştır. Kırk yıl ara vermeden aynı üretkenlikle klasik müziğin her tür ve biçiminde eserler yazmış olan Saygun, 6 Ocak 1991 yılında İstanbul'da kansere yenik düşmüştür. (Selanik, 1996, s.303-304, İlyasoğlu, 1994, s. 284-285)

1.2.1.5. Necil Kazım Akses (1908-1999)

6 Mayıs 1908'de İstanbul'da doğmuş, müzik eğitimine küçük yaşta aldığı keman dersleri ile başlamıştır. 1922'de Mesut Cemil'in viyolonsel öğrencisi olmuş aynı yıl viyolonsel için bir parça yazmıştır. Daha sonra İstanbul Erkek Lisesi'ne devam etmiş, bir yandan da Darülelhan'da (İstanbul Belediye Konservatuarı) genç Cemal Reşit Rey'den armoni dersleri almıştır. Liseyi bitirdikten sonra 1926'da ailesi tarafından Viyana'ya gönderilmiş, orada Devlet Müzik Akademisi'nde Kleinecke ile viyolonsel, Joseph Marx ile, kontrpuan ve kompozisyon çalışmış, 1931 yılında kompozisyon bölümünden diplomasını almıştır. Daha sonra öğrenimini Prag Devlet Konservatuarı'nda sürdürmüştür. Burada Joseph Suk'un kompozisyon, Alois Haba'nın "çeyrek ve altıda bir ton dizisi" öğrencisi olmuş, 1934'de de konservatuarı bitirmiştir. Aynı yıl yurda dönmüş, Musiki Muallim Mektebi'nde öğretmenliğe

başlamıştır. 1936'da Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kuruluş çalışmalarında Paul Hindemith'e yardımcı olmuştur. Bu kurumda önce kompozisyon öğretmenliği, 1948'de ise müdürlük yapmıştır.

Öğrencileri arasında Bülent Arel, Nevit Kodallı ve Ferit Tüzün'de olan Akses, eğitimciliğinin yanı sıra 1949'da Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, 1954'de Bern ve Bonn Kültür Ateşeliği, 1958'de Ankara Devlet Operası Genel Müdürlüğü gibi yöneticilik görevleri de yapmıştır. Çalışmaları ile 1957'de Almanya'nın 1.sınıf hizmet nişanını, 1963'de İtalyan Cumhuriyeti Hizmet nişanını almış, 1971'de ise devlet sanatçısı unvanını almıştır.

Bestecilik kavrayışında, dönemine göre yenilikçiliği temsil etmiş, geleneksel renkleri eserlerinde dolaylı bir biçimde kullanmış, kişisel ifadesi ön planda olmuştur. Tanınmış eseri olan *Ankara Kalesi* adlı senfonik şiiri (1938-1942), ton dışı müziğe yaklaşan bir armoni anlayışı ile yazılmış, yazıldığı zaman itibarı ile Türkiye'de oldukça cesaretli bir adım olarak kabul edilmiştir. Usmanbaş, Akses'in bestecilik tekniğindeki ustalığından söz ederken, orkestra yazısındaki yoğunluğuna, ritmik ve ezgisel makamlardaki motiflerin çeşitliliğine, bu motiflerin birbiri ile iç içe geçen işlenişine özellikle vurgu yapmıştır.

Hemen her türde eser yazan Akses, senfoniler, konçertolar, oda müziği ve oda orkestrası için eserler, orkestra ve piyano eşlikli ses müzikleri, piyano eserleri, sahne müziği ve tek perdelik operalar bestelemiştir (Selanik, 1996, s.298-296, Say, 2006, s. 523).

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL PERSPEKTİFTE TÜRKİYE CUMHURİYETİ ÖNCESİ VE CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE MÜZİK ÖĞRETİMİNE GENEL BAKIŞ

Çok uluslu, çok dinli, ve çok dilli bir devlet yapısına sahip olan Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye Cumhuriyeti'ne çok kültürlü bir müzik mirası bırakmıştır. Bu çokluk durumu sosyo-kültürel-ekonomik yapılanmaların kendi içerisinde bile farklı uygulamalarını içermiş, sanatsal yaşamda da birbirinden farklı birçok sesi barındırmıştır. Müzik alanına da oldukça fazla yansımış olan bu farklılıklar bir açıdan zenginliği ifade etmiş, öte yandan kültürel karmaşa, çok başlılık, başıboşluk gibi bir karmaşayı da beraberinde getirmiştir.

Bu karmaşa ya da zenginlik Osmanlı Devleti'nde aşağıda yer alan müzik oluşumlarını ortaya çıkarmıştır:

A) Saray çevresinde;

1. Batı müziği topluluğu (Mabeyin Orkestrası, Mabeyin Bandoosu)
2. Geleneksel müzik topluluğu:
 - a) Fasıl topluluğu (Faslı Atik-Faslı Cedit)
 - b) Müezzinler topluluğu (dinsel müzik)
3. Tiyatro, opera, operet topluluğu (batı müziği yapan toplulukla birlikteydi.)

B) Devlete ait sanat kurumlarında

1. Darülbedayi (tiyatro ağırlıklı halka açık okul ve icra kurumu)
2. Darülelhan (Batı ve geleneksel müzik eğitim kurumu)

C) Okullarda müzik eğitimi

1. Devlet okullarında müzik (1910'dan sonra "gına" dersi kondu; ilahi ve cülusiye ve batı ile geleneksel müzik okutulurdu)
 - a. Sıbyan Mektepleri (Anaokulu)

b. Mekteb-i İptidai(İlkokul)

c. Rüştîye; kız-erkek (Ortaokul)

d. Öğretmen okulları

- Darülmualimat (Kız Öğretmen Okulu),

- Darülmualim (Erkek Öğretmen Okulu)

e. Mekteb-i Sultani

2. İttihat Terakki mekteplerinde müzik (Batı müziği ağırlıklıydı)

3. Misyoner okullarında batı müziği eğitimi

4. Cemaat okullarında dini ve batı müziği eğitimi

D) Dini çevrelerde müzik

1. Cami ve mescitlerde şeri müzik

2. Tekke ve zaviyelerde tasavvuf ya da tarikat müziği

E) Eğlence çevrelerinde müzik

1. Fasil müziği toplulukları

2. Piyasa müziği toplulukları:

-Kantocular

-Müzikal yapanlar

-Operet yapanlar

-Kabareciler

-Kumpanyacılar

F) Özel kurslar, dershaneler ve cemiyetler (Çoğunlukla geleneksel divan müziği ile tasavvuf müziği, eğitim öğretim ve icrası yapılırdı. Özel batı müziği dersi verenlerin sayısı da bir hayli kalabalıktı) (Kaygısız, 2000, s. 270).

Türkiye Cumhuriyeti'nin devraldığı müzik mirasını bu topluluk ve kurumlar oluşturmaktaydı. Yaşamın her alanında birçok yeniliğe ve değişime imza atan, çağdaş,

uygar, bağımsız Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk'ün önderliği ile müzik alanında yukarıda ifade edilen bu zengin müzik mirasını, bir sisteme oturtmayı, ulusal ince duyu ve düşünceleri, en son müzik kurallarına göre işlemeyi, ulusal değerleri, evrensel bir üslup ile birleştirmeyi amaç edinmiştir.

Bu hedefi gerçekleştirme yolunda profesyonel sanat kurumları ve orkestraları kurmak, besteciler ve müzik öğretmenleri yetiştirmek, varılmak istenen noktanın temel unsurlarını oluşturmuştur. 1924 yılında açılan Musiki Muallim Mektebi, müzik öğretmeni yetiştirme amacı taşıyan ilk kurum olma özelliği taşımıştır.

Cumhuriyet ilan edildiğinde varlığını sürdüren iki önemli müzik kurumu Mızıkai Hümayun ve Darülelhan'dır. Osmanlı döneminden kalan bu iki müzik kurumu yetiştirdiği müzisyen ve bestecileri ile Cumhuriyet döneminde kurulacak yeni birçok müzik okulu, orkestra ve konservatuvara kadro kaynağı sağlamıştır. Cumhuriyet'in kuruluşuyla İstanbul'daki Mızıkai Hümayun Orkestrası Ankara'ya çağrılmış ve Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti adıyla konserlere başlamış, önce Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası sonrada Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası adını almıştır. Darülelhan ise 1926'da İstanbul Belediye Konservatuarı adı ile çalışmalarını sürdürmüştür.

2.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem ve Cumhuriyet Dönemi'nde Öğretmen Yetiştiren Kurumlar

Eğitim fakültelerinde ve müzik eğitimine değinmeden önce, Cumhuriyet öncesi dönem ve Cumhuriyet Dönemi ile başlayan öğretmen yetiştirme amaçlı yapılan uygulamaların tarihsel gelişimine kısaca vurgu yapmak yerinde olacaktır.

Birçok araştırmacıya göre, TBMM tarafından 3 Mart 1924'te kabul edilen Öğretim Birliği Yasası (Tevhid-i Tedrisat Kanunu), yeni Türk Devleti'nin eğitim sorunlarını çözme çabasının yanı sıra Tanzimat Fermanı'ndan itibaren gerçekleştirilmeye çalışılan Milli Eğitim Reformu'nun da devamı niteliğindedir (Akdemir, 2013, s. 17). Osmanlı Devleti'nin eğitim ve öğretim alanındaki yenilenme çabalarının başlangıcı olarak, Tanzimat Fermanı'ndan hemen sonra kurulan Maarif Meclislerini (Meclis-i Maarif-i Muvakkat ve Meclis-i Maarif-i Umumiye) işaret

etmektedir. Bu dönem, Osmanlı Devleti'nin batı dünyasına karşı gerileme sebeplerinin sorgulandığı yıllardır. Bu sebeplerin daha çok askeri alanda olduğu varsayımından hareketle açılan modern yapılanmadaki ilkokullar, askeri uzmanlık okullarıyla bu okullara öğrenci yetiştirmek amacıyla açılan rüştiyeler ve rüştiyelerin öğretmen ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla açılan Dârümuallimîn-i Rüşdî adlı okullardır (Üstüner, 2004, s. 63-82).

Toplumsal eğitim amaçlarıyla modern okulların açılması ise 19. yüzyılın sonlarıyla 20. yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir. Modernleşme çabalarının temeline oturtulan yeni insan tipi yaratma kaygısıyla sivil eğitim alanında da kimi yenilikler yapılmıştır. Yaygınlaşan liselere (Sultani) öğretmen yetiştirilmesi amacıyla açılan ve ortaokuldan sonra dört yıllık bir eğitim veren Öğretmen Eğitimi Enstitüsü'de (Dârümuallimîn-i Aliye) ilk öğretmen yetiştirme kurumlarından biridir. Bir yandan büyük ve yıkıcı savaşlarla sarsılan, diğer yandan modernleşme ve yenilenme çabalarını sürdüren Osmanlı Devleti'nde, 20. yüzyıla gelindiğinde eğitim olanaklarının yaygınlaştırılması çabasının bir sonucu olarak, eğitim kurumlarının sayıları artmış, özellikle ilkokul öğretmeni talebini karşılamak amacıyla pek çok öğretmen eğitimi okulları açılmıştır. Bu okulların sayısının Osmanlı Devleti'nin son döneminde otuzu aştığı belirtilmektedir (Karagözoğlu-Aricı-Bülbül-Çoker, 1993, s. 210).

Erken Cumhuriyet Dönemi, Osmanlı Devleti döneminde geleneksel eğitim kurumlarıyla yaşadığı çatışmaya karşın, öğretmen eğitimi kurumları Cumhuriyet dönemi boyunca daha karmaşık bir yapılanma göstermiştir. Dârümuallimîn okullarının adı önce Muallim Mektebi, daha sonra da Öğretmen Okulu olarak değiştirilmiştir. Yeni Türk Devleti'nin gerçekleştirdiği eğitim ve kültür devrimini topluma aktaracak olan öğretmenlerin yetiştirilmeye çalışılması, 1940 yılına kadar öğretmen okulları ve ilk öğretmen okullarıyla devam eder. Bu tarihte ilk öğretmen okullarının yanında, günümüzde bile sıcak bir tartışma konusu olmaya devam eden Köy Enstitüleri açılmaya başlanmıştır. Köylerde çalışacak öğretmenlerin yetiştirilmesinin hedeflendiği bu okulların yanı sıra, ortaöğretim düzeyinde öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla 1926'dan itibaren başta Konya olmak üzere Ankara, İzmir, İstanbul gibi illerde adları daha sonra Eğitim Enstitüsü olarak değiştirilecek olan Muallim Mektepleri açılmıştır. Köy Enstitüleri, 1954 yılında tamamen kapatılmış, 1953 yılından itibaren ilkokul

öğretmeni yetiştirme politikası İlk Öğretmen Okulları adıyla tek çatı altında toplanan öğretmen yetiştirme kurumlarıyla sürdürülmeye çalışılmıştır. Köy Enstitüleri'nin kapatılmasıyla köy ve şehirlerdeki ilkokullara farklı kaynaklardan öğretmen yetiştirilmesi uygulaması da son bulmuş ve öğretmen niteliklerinin standart hale getirilmesi sağlanmıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan 70'li yıllara kadar olan dönem boyunca yukarıda da sıralandığı gibi sürekli değişen ve farklılaşan eğitim kurumlarıyla ilk ve orta öğrenimini tamamlamış öğrencilerin öğretmen okullarında eğitilerek öğretmen ihtiyacının karşılanması amacı güdülmüştür. Ancak bu okulların birbirleriyle ilişkileri, öğrencilerin seçimi ve verilen eğitimin içeriği hep tartışılmış ve kesin bir çözüme ulaştırılamamıştır. Öğretmen açığı cumhuriyetin ilk yıllarında köylerde ve özellikle ilkokul düzeyinde hissedilirken, 1950'li yıllardan 1970'li yıllara doğru ortaokul ve liselerde hissedilmeye başlanmıştır (Özoğlu, 2010, s. 6).

2.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem ve Cumhuriyet Dönemi'nde Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar

Cumhuriyet öncesi Osmanlı İmparatorluğunda geleneksel eğitim sistemi içerisinde var olan Sıbyan Okulları ve medreselerde yapılan dini müzik eğitimi, bu okullarda görevli din adamları tarafından, Enderun Okulları'nda yapılan müzik eğitimi ise dönemin önde gelen müzikçi ve yorumcuları tarafından yapılmıştır. Ayrıca köklü bir müzik kurumu olan Mehterhane'de ve sonraları yerini alan Muzika-i Hümayun'da da eğitim yine dönemin ünlü mehter ve bando müzisyenleri tarafından yapılmış, 1830'lu yıllardan sonra ise Muzika-i Hümayun ile birlikte batılı anlamda modern müzik öğretimi ve öğreticisi anlayışı yerleşmeye başlamıştır. 1839'da Tanzimat'la başlayan yeni eğitim sistemi içerisinde yer alan kız ortaokulu programında "müzik dersi için ayrı bir öğretmen bulma" görüşü kabul edilmiş, bu görüşle birlikte aldığı eğitim programı içerisinde müzik eğitimi de almış öğretmen değil, direk olarak müzik alanında eğitim almış öğretmenin müzik derslerini vermesi gerekliliği anlayışı gelişmeye başlamıştır. Öğretmen okullarında müzik eğitimine önem verilmesi ile birlikte, öğretmenleri müzik yönünden daha iyi yetiştirmeye yönelik düzenlemeler hız

kazanmış, bu nedenle yurt dışına müzik öğretmeni yetiştirmek amaçlı kişiler gönderilmiştir. İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde Almanya'ya gönderilen Musa Süreyya, Berlin'de aldığı eğitim sonrasında İstanbul'a dönmüş kız ve erkek öğretmen okullarında ayrıca başka okullarda müzik öğretmenliği yapmıştır. Yurt dışına göndererek eğitim aldırma anlayışı ilk anda akla gelen bir çözüm yolu olarak uygulanmış olsa da, kalıcı ve yeterli bir çözüm olamamış, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yurt içinde müzik öğretmeni yetiştirmek amacıyla birçok uygulama ve kurumlaşma çabaları geliştirilmiştir (Uçan, 2005, s. 213-214).

Cumhuriyet dönemi öncesinde başlayan ve Cumhuriyet Dönemi'nde de yoğun bir biçimde devam eden öğretmen yetiştirme amaçlı yapılan tüm uygulamalar zaman içerisinde değişimler geçirerek, bugün varlığını sürdüren eğitim fakülteleri bünyesinde yer alan müzik öğretmeni yetiştiren müzik bölümleri ile taçlanmıştır. Ancak bu serüvenin Cumhuriyet Dönemi'ndeki başlangıcı, 1924 yılında müzik eğitiminin düzenlenmesini de ilgilendiren Öğretim Birliği Yasası'nın çıkarılmasını, ardından 1926'da Sanayi-i Nefise Encümeni Kararları, 1934'de Milli Musiki ve Temsil Akademisi Kanunu, 1940'ta Devlet Konservatuvarları Kanunu gibi, önemli adımlar ile gerçekleştirilmiştir. 1973'te Milli Eğitim Temel Kanunu, 1981'de Yüksek Öğretim Kanunu, 1982'de 41 sayılı kanun hükmünde kararname ise bu sürecin devamını oluşturan diğer önemli gelişmelerdir.

Cumhuriyet Dönemi ile örgün müzik öğretimi yapma uygulamaları 1924-82 yılları arasını kapsamış ve lisans öncesi dönemi ifade etmiş ve günümüze kadar dört ayrı değişim dönemi geçirerek bu günlere gelmiştir. Bu dört ayrı dönemin şartlarına göre oluşan bu kurumlar orta öğretime müzik öğretmeni yetiştirmiş, öğretmen yetiştirme politikaları da zaman içerisinde birçok değişime uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. İlk dönemde 1924'de Musiki Muallim Mektebi'nin kurulması ile ortaokul, lise ve öğretmen okullarına müzik öğretmeni yetiştirilmeye başlanmış, okul daha sonraları sanatçı yetiştirme görevini de üstlenmiştir.

İkinci dönemde 1926-27'de Gazi Eğitim Enstitüsü kurulmuştur. 1934 yılında kabul edilen "Milli Musiki ve Temsil Akademisi" kanunu ile ulusal karakterli müziği geliştirmek ve yaymak, diplomalı müzisyenler ve müzik öğretmenleri yetiştirmek

amaçlanmıştır. Musiki Muallim Mektebi, Riyaseti Cumhur Filarmonik Orkestrası (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası) ve Temsil Şubesi bu amaca hizmet eden kurumlar olmuştur. 1935-37 yılları arasında Türkiye’de Konservatuvar kurmak amacıyla Türkiye’ye davet edilen Paul Hindemith, Müzik Öğretmen Okulu’nun Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü’ne bir yabancı uzman gözetiminde bağlanmasını önermiş, bölümün ilk başkanlığına da Prof. Eduard Zuckmayer getirilmiştir (Şentürk, Nezihe, 2001, s.137). Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Terbiye Enstitüsü’nde açılan müzik şubesine 1937-1938’de müzik öğretmeni yetiştirme görevi verilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü, Musiki Muallim Mektebi’nin bir devamı olarak kabul edilmiş ve 1938-1939 eğitim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü’ne bir bölüm olarak eklenmiş ve enstitünün amaçlarını da gerçekleştirmeyi üstlenmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü ortaöğretime müzik öğretmeni yetiştiren bir kurum olmuş, burada yetişen öğretmenler ise sadece öğretmenlik yapmakla kalmamış, müzik ve müzik eğitimi alanlarında özgün eserler yaratmış ve çıkardıkları yayınlar ile Türkiye’deki çağdaş müzik anlayışının gelişmesine katkılarda bulunmuşlardır. Gazi Eğitim Enstitüsü’nün amaçları arasında, ortaokul ve ilkokul öğretmeni yetiştiren ilk öğretmen okullarına öğretmen, ilköğretim müfettişi, ilk öğretmen okullarına bağlı olarak kurulan uygulama okullarına müdür yetiştirmek, daha sonraları düzenlenen yönetmelik ve programlarda, ilk ve orta eğitim kurumları üzerinde incelemeler yapıp Milli Eğitim Bakanlığı’na öneriler götürmek görevi de yer almıştır. Enstitü ile birlikte müzik öğretmeni yetiştirme anlayışı, önceki dönemden farklı olarak küçük yaşta başlayan ve icracılık yönü ağırlıklı, genel kültür açısından ise eksiklikleri bulunan yoğun müzik öğrenimi anlayışı yerine, sanatçı ve eğitimci yönleri arasında iyi bir denge kurulmuş bir müzik öğretmenliği eğitimi anlayışını getirmiş sonrada yerini üç yıllık bir yükseköğrenimin alınacağı müzik eğitimine bırakmıştır. 1940’larda bazı bölge merkezlerine müzik ilköğretim müfettişlerinin de müzik bölümü mezunları arasından seçildiği görülmüş, enstitü, o dönemde tüm müzik şubesi olan diğer kurumları da kapsamı içine almıştır (Say, 1992, s. 527). Yine bu dönemde, 1970 yılında Talim Terbiye Dairesi’nin 537 sayılı kararıyla kabul edilen Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Bölümü müfredat programında müzik bölümünün temel amacı “*orta dereceli okullar ile meslek okullarında müzik derslerini okutmak, müzik eğitimi*

çalışmalarını yönetmek ve çevrelerine bu alanda rehber olabilecek nitelikte öğretmen yetiştirmek." (Uçan, 1994, s. 174) olarak belirtilmiştir.

Üçüncü dönem, 1978-79 yıllarında kurulan Yüksek Öğretmen Okulu müzik şubelerini, son dönem ise 1982 yılı ile başlayan Eğitim Fakültesi Müzik Bölümleri ve günümüzdeki ismi ile Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dallarının kurulmasını ve uygulamalarını içermektedir. 1982'de yükseköğretim kurumlarının üniversitelere devredilmesiyle öğretmen yetiştiren bu kurumlar eğitim fakültesi bünyesine devredilmiş ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun kapsamına girmiştir. Yüksek Öğretim Kanunu'na göre fakülte "yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan, kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur. 1997 yılında tamamlanan Milli Eğitimi Geliştirme Projesiyle, eğitim fakülteleri, yanlış yapılanma, temel amaçlardan uzaklaşma gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunan ve ülkenin öğretmen ihtiyacını karşılamada gerek nitelik gerekse nicelik bakımından yetersiz kaldığı gerekçeleriyle, öğretmen yetiştirme programlarının yeniden düzenlenmesine yönelik sorun ve ihtiyaçlara ilişkin, önemli noktaları ele almış ve yeniden yapılandırılmıştır. Eğitim fakültesinin bölüm ve anabilim dallarında gidilen bu düzenlemeyle Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı olarak yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklikler YÖK yetkileri kapsamında gerçekleştiğinden fakülte, bölüm ve anabilim dalları, Yüksek Öğretim Kanunu'nda belirtilen görev ve sorumluluklarını korumuşlardır. Bu dört dönem, yapıları, eğitim programları, lisansüstü programları, eğitim öğretim kadrosu, öğrenci profili ve seçimi, fiziki koşulları ve ekonomik olanakları ile birbirinden farklılıklar göstermiştir (Yayla, 2004, 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi).

Aşağıda yer alan listelerde Cumhuriyet Dönemi ve sonrasında müzik öğretmeni yetiştiren eğitim kurumlarının kronolojik olarak adları belirtilmektedir:

Liste 1-Cumhuriyet Dönemi'nde Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar

1 Kasım 1924	Musiki Muallim Mektebi
1934	Musiki Muallim ve Temsil Akademi
1936	Ankara Devlet Konservatuvarı
1937	Gazi Musiki Muallim ve Terbiye Enstitüsü Müzik Bölümü
1942-1947	Hasanoğlan Köy Enstitüsü
1980	Yüksek Öğretmen Okulları Müzik Bölümü
1982	Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü
1985	Devlet Konservatuvarı Öğretmenlik Hakkı
1998	Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
1953	İstanbul Çapa Müzik Semineri
1963	Ankara Müzik Semineri
1989-1997	Milli Eğitim Bakanlığı Müzik Öğretmenliği Kursu

Liste 2-Müzik Öğretmeni Yetiştiren Eğitim Fakülteleri

1924	Musiki Muallim Mektebi-Gazi Üniversitesi-Gazi Eğitim Fakültesi
1969	İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü-Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi MEB
1973	İzmir Buca Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü-Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi MEB
1977-1979	Nazilli Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü
1981	Bursa Yüksek Öğretmen Okulu Müzik Bölümü-Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi MEB

1987	Konya Selçuk Üniversitesi. Eğitim Fakültesi MEB
1989	Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi MEB.
1989	Malatya İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi MEB.
1992	Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi MEB.
1993	Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi MEB.
1994	Van 100. Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi MEB.
1994	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi MEB.
1994	Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi MEB.
1996	Denizli Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi MEB.
1996-1997	Diyarbakır Dicle Üniversitesi. Adıyaman Eğitim Fakültesi. MEB.
1996	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi MEB.
1998	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Programı
1999	Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Programı
1999	Tokat Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Programı
2001	Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Müzik Öğretmenliği Programı

1977 yılında açılan Nazilli Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü 1979 yılında kapatılmıştır. 1996 yılında açılan Dicle Üniversitesi Adıyaman Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü de öğrenci almadan 1997 yılında kapanmıştır.

Ortaöğretime müzik öğretmeni yetiştiren bu kurumların yanında, ilki 1953'te İstanbul Çapa'da, ikincisi 1963 yılında Ankara'da açılan ve ilgili çevrelerce Müzik Semineri diye de bilinen İlk öğretmen Okulları Özel Müzik Bölümlerinde açıkça belirlenmemiş olmakla birlikte bir tür ilkokul müzik öğretmeni yetiştirme düzenlemeleri ve etkinliklerinde bulunmuşlardır. Ayrıca 1974 yılına değin İlk öğretmen Okullarında, 1974'ten sonra iki yıllık Eğitim Enstitülerinde 1982'den sonra da Eğitim Yüksek Okullarında uygulana gelen sınıf öğretmenliği eğitimini de bazı yönleriyle Türkiye'deki müzik öğretmeni yetiştirme çabalarının bir başka boyutu olarak görmek olanaklıdır.

2.2. Cumhuriyet Dönemi'nde Müzik Eğitimi ve Müzik Eğitim Kurumları

Cumhuriyet Dönemi müzik eğitimini üç grupta incelemek mümkündür. Bunlar:

- 1- İlk ve orta öğretim kurumlarında müzik eğitimi,
- 2- Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda müzik eğitimi,
- 3- Sanatçı yetiştiren kurumlarda müzik eğitimi.

İlk ve orta öğretim kurumlarında müzik dersi, öğrencilerin anlama, anlatma ve yaratma gücünü geliştirme amacı taşımıştır. Müzik eğitimiyle öğrencilerin, müziğin nitelik ve kalitesini ayırt edebilecek yeterliğe kavuşturulması hedeflenmiştir. Örgün eğitim kurumlarında müzik eğitimi, 1924'ten 1930 yılına kadar "Musiki" adı ile 1930 yılından sonra "Müzik" dersleri şeklinde verilmiştir. 1948 yılına kadar müzik dersi, sadece kent ilkokul ve ortaokul programlarında yer almış, 1948 programıyla köy ilkokullarında da verilmeye başlanmış, bu şekilde kent ile köy programları arasındaki farklılık giderilmiştir. Ortaokullarda da müzik dersi Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren zorunlu bir ders olarak yer almış, dersin eğitiminin müzik öğretmenlerince verilmesi öngörülmüştür. Cumhuriyet döneminde lise programlarında müzik dersine yer verilmemiş, liselerde müzik dersi ilk kez 1952 yılında okutulmaya başlanmış, 1974-1978 yılları arasında seçmeli, 1978 yılından itibaren de yeniden zorunlu seçmeli ders durumuna getirilmiştir.

Cumhuriyet döneminde, öğretmen yetiştirme amaçlı müzik eğitimi veren ilk kurum, Musiki Muallim Mektebi olmuştur. Eğitimde, bilimsel yöntemleri kullanarak Batı müziği öğretiminin yer alması kaçınılmaz olmuş, bu konu 16 Temmuz 1921'de Ankara'da toplanan Maarif Kongresi'nde tartışılmış, çok sayıda öğretmeni yetiştirme gereksinimi belirlenmiştir. Bu amaçla, 1 Kasım 1924'de, Ankara'da Musiki Muallim Mektebi açılmıştır. Okulun 1925 tarihli yönetmeliğinde amacı "bütün ortaokul ve liselere öğretmen okullarına müzik öğretmeni yetiştirmek" şeklinde belirtilmiştir. Ancak uygulamada daha çok orkestraya eleman yetiştirdiği görülmüştür. Okul müdürlüğüne Riyaseti Filârmoni Orkestrası Şefi Osman Zeki Bey getirilmiş, orkestra üyelerinden bazıları da öğretmen olarak atanmıştır. Bu okul, özellikle 1925'ten sonra giderek gelişmiş, program ve eğitim-öğretim kadrosu bakımından güçlenmiştir. Avrupa'da eğitim görerek yurda dönen Ekrem Zeki Ün, Necil Kazım Akses, Ahmet Adnan Saygun gibi genç müzisyenler buraya hoca olmuş ve batıda öğrendikleri yenilikleri burada uygulamışlardır. İstanbul'da Darülelhan'ın müzik yaşamının çekirdeğini oluşturması gibi Musiki Muallim Mektebi'nin de Ankara'da bu işlevi üstlendiği söylenebilir. Okul, Türk milli müziğini işlemek, yaymak, sahne sanatlarının her kolunda gerekli elemanları ve müzik öğretmeni yetiştirmek amaçlı çalışmalar yapmış, 1936'da bu okulun bünyesinde Ankara Devlet Konservatuarı kurulmuştur. Eğitim süresi dört yıl olarak planlanmış ve son sınıf uygulamaya ayrılmıştır. Okula kabul edilmede, yaş sınırı 13-17 olarak belirlenmiş, seçilecek çalgılar olarak; keman, piyano, flüt ve viyolonsel konulmuştur. Ders programı oldukça ağır olan okulun, 1931'de, öğrenim süresi altı yıla çıkarılmıştır. Musiki Muallim Mektebi'nin ilk öğrenci kadrosu Erkek Muallim Mektebi'nden seçilmiş olan altı kişiden oluşmuş, daha sonra altı öğrenci daha getirilerek öğrenci sayısı onikiye çıkarılmıştır. 1925-1926 yılında okulun eksikliklerinin giderilmesiyle öğrenci kadrosu 40 kişi olmuştur. 1927-1928 yılından itibaren yatılı öğrenci de kabul edilmeye başlanmış; böylece aynı öğretim yılında okuldaki öğrenci sayısı 24'ü kız olmak üzere 71'i bulmuştur. Sonraki yıllarda bu sayı artmış ve 1935-1936 yıllarında 67'si kız olmak üzere 149'a ulaşmıştır. 1937 yılında Gazi Orta Muallim Mektebi Müzik Şubesi açılmış ve Musiki Muallim Mektebi'nin öğretmen olarak yetiştirilecek olan öğrencileri bu kuruma aktarılmış, okul, Gazi Orta Muallim Mektebi'nin bir şubesi durumuna gelmiştir. 1935-1937 yılları

arasında, konservatuvarın kurulması ile müzik sorunlarıyla ilgilenmek üzere çağrılan Prof. Paul Hindemith'in önerisiyle, bölümün başına, Hitler Almayasını terk eden Prof. Eduard Zuckmayer getirilmiştir. Gazi Orta Muallim Mektebi Müzik Şubesi, yükseköğretim düzeyinde üç yıl eğitim veren bir okul olmuş, daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü adını alan kurumda öğrenciler, genel kültür, sanat dersleri ve eğitim derslerini kapsayan bir programla yetiştirilmiştir. Müzik bölümü çıkışlılar, ortaokul, lise ve dengi okullarda müzik öğretmeni olarak görevlendirilmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümünü, 1969 yılında İstanbul'da, 1973'te İzmir'de açılan diğer müzik bölümleri izlemiştir (Şahin-Duman, s. 259-272).

Müzik eğitiminde okullara dönük eğitim müziği kitaplarının yayınlanması süreci cumhuriyetin ilanından önceye dayanmaktadır. Zati Arca'nın kitapları ile birlikte okul müziğinde şarkı dağarcığına ilk kez batı müziği türünde farklı konularda çocuk şarkılarının girdiği söylenebilir. Müzik teorisi ve kavramlarını kapsamayan bu kitaplar basın hayatının gelişmesi ile paralel olarak bazı teorik bilgileri de kapsamaya, okul müzik eğitiminde kullanılabilecek şarkıları içermeye başlamıştır (Aksu, 2010, s. 22).

Müzik eğitiminin gelişiminde, Cumhuriyet döneminde daha çok, müzik eğitimi verecek kişilerin eğitimine öncelikle önem verilmiştir. Bu amaçla birçok yetenekli genç müzisyen yurtdışına gönderilmiş ve bu kişiler yurda döndüklerinde, Cumhuriyetle birlikte yapılanan müzik kurumlarında görevler almışlardır. Uluslararası düzeyde müzik eğitimi almış bu müzisyen ve bestecilerin müzik eğitiminde aldığı roller ile kurulan yeni kurumlar ve bu kurumlarda yetiştirilen yeni nesiller ile çağdaş ve bilimsel nitelikte bir müzik eğitimi alma şansına sahip olmuş, böylece yeni Türkiye Cumhuriyeti, sanat alanındaki gelişim sürecinde uluslararası seviyeyi yakalama yolunda ilerlemiştir. Bu bağlamda 1940'lı yıllarda yasa düzeyinde kurulması onaylanan Köy Enstitüleri ise bu sürece önemli katkılar sunmuş, çok yönlü öğretmen kadrolarının yetişmesinin yanı sıra sanat alanında da temel kazanımları geniş bir kesime sunmaya çalışmıştır.

2.2.1. Köy Enstitüleri

Çalışmaları 17 Nisan 1940 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yasa teklifini onaylaması ile başlayan Köy Enstitüleri, Kurtuluş Savaşı'nın yaralarının henüz tam olarak sarılamadığı ve II. Dünya Savaşı'nın tüm ağırlığı ile hissedildiği dönemde, ilköğretimi tüm yurda yaymak, köyleri çağdaş bir yaşama kavuşturmak amacıyla açılan eğitim-öğretim kurumlarıdır. Yoksul köy çocuklarının eğitimi yoluyla önemli bir toplumsal hareketlilik dalgası yaratan Köy Enstitüleri, toplumda Cumhuriyet bilincinin kökleşmesine ve Atatürk devrimlerinin benimsenmesine önemli katkılar sağlamıştır. Sanatın her dalında (müzik, tiyatro, halk oyunları, resim, şiir) ayrıca yazma ve okuma, güzel ve etkili konuşma, el işleri, yontuculuk ve çeşitli spor etkinliklerini, kurulduğu ilk yıllarından başlayarak, özenle ve ısrarla teşvik etmiş, her öğrencinin yeteneği ve ilgi alanı dikkatle izlenerek gelişmeleri sağlanmıştır (Apaydın, 1997, s. 92).

Yüksek Köy Enstitüsü güzel sanatlar, yapı ve el sanatları adında eğitim veren kolları ile doğrudan doğruya sanatla ilgili olmuştur. Köy Enstitüsü'nde okuyan öğrenciler arasında yeteneklerini üst düzeyde geliştirmek isteyen öğrenciler, Yüksek Köy Enstitüleri'nde geliştirme olanağına sahip olmuşlardır. Enstitüler sadece verdikleri eğitim programları ve eğitimle değil, aynı zamanda kısa sürede inşa edilen binalarıyla da göze çarpmış, Köy Enstitüleri binalarında mimari açıdan, bulunduğu yerlerin coğrafik yapılarına ve yöresel özelliklerine göre farklı şekillerde yapılandırılmalarına özen gösterilmiştir. Açılan yarışmalara projeleriyle katılan, ancak, çoğu ilk ve yüksek tahsilini kentlerde tamamlamış, köyün ve köylünün şartlarını bilmeyen mimarlara bu coğrafik şartlar ve yöresel özelliklerin anlatılabilmesi için, yarışma şartnamesinde enstitülerde bir süre kalma, ortamı hissetme ve birlikte yaşama zorunluluğu getirilmiştir. Bu zorunluk, yöreyi, inşaat alanını, yöresel mimariyi, yapı malzeme tekniklerini görmeleri, kurulmakta olan enstitülerin çalışmalarını yakından izleyerek, projelerinde bunlardan yararlanmaları gerekliliğinden kaynaklanmıştır. Mahalli şartlar, yöresel özellikler ve farklılıklar taşısa da, Köy Enstitüleri ortak nitelikli mekânsal ve mimari yapı özelliklerine sahip olmuştur. Derslikler, kitaplık, laboratuvarlar, yönetim ve toplantı odaları, yemekhane, mutfak, yatakhaneler, lavabo-tuvalet, banyo ve çamaşırhaneler, çok çeşitli atölyeler, müzik, tiyatro ve toplantı salonları, kitaplık ve

kütüphaneler, açık hava yıkanma muslukları, sahra tuvaletleri, revir, fırın, kooperatif, ahır, ağıl, tavla, kümes, balıkhane, vb. su deposu ve havuz, emtia depoları, elektrik santrali, bağ, bahçe, tarla, fidanlık, koruluk, çiçeklik, çeşitli tarım alanları, spor kuruluşları, uygulama okulu ve çocuk bahçesi gibi mekânların tüm enstitülerde olması hedeflenmiştir. Enstitülerin bu mimari özellikleri, İkinci Ulusal Mimarlık Akımı içinde yer alan mimarların, düşünce ve yaklaşımlarını ortaya koyabilecekleri bir uygulama alanı da olmuştur.

Köy Enstitüleri'nde sanat eğitimi, edebiyatıyla, müzik çalışmalarıyla, okuma saatleriyle, resim- iş çalışmalarıyla bir bütün olarak ele alınmış, sanat yaşayan bir olgu haline getirilmiş ve bir yaşam biçimi olmuştur. Asıl amaç, duyu organlarını iyi kullanabilen, izlenimler yapabilen, olay ve olgular arasında bağlantılar kuran ve bunları yaşamından, doğadan ve sanattan aldığı zevklere göre değerlendirebilen ve en önemlisi bunları yetiştireceği kuşaklara aşılabilen öğretmenler yetiştirmektir (Yıldız, 2005, s. 71). Ülkemizde 1950'li yıllara kadar çalışmaları süren Köy Enstitüleri yetiştirdiği sanat eğitimi alanında farkındalığı yüksek öğretmen profili ile büyük bölümü kırsal alanda yaşayan nüfusun, temel sanat ve müzik eğitimi alabilmelerini ve yeteneklerini fark edebilmelerini sağlamıştır.

Yetişen öğretmenler, geleneksel öğretmen okullarında yetiştirilen öğretmenlerin aksine taşrada görev alacaklarının bilinci ve sorumluluğuyla yetiştirildiklerinden gönüllü ve özverili bir şekilde köy öğretmenliği yapmışlardır. Gittikleri köylerde, köylülerle işbirliği yaparak hem eğitim binalarının ve donanımlarının kurulmasını sağlamak hem de köylülere eğitim vermekle görevli olmuş, bir köyü her bakımdan eğitecek düzeyde donanımlı olarak yetiştirilmişlerdir. Bu öğretmenlerin görevleri arasında okulda öğrencilere eğitim vermenin yanı sıra alternatif ve yeni tarım tekniklerini köylülere öğretmek, okuma yazma kursları düzenlemek, bahçe ve tarla gibi tarım arazileri açmak, imece usulüyle yol yapımını sağlamak da yer almıştır.

1947'de başlayan ve 1951 yılında ivme kazanan köklü program değişikliği süreci, enstitüleri klasik öğretmen okullarına dönüştürmüştür. 1950 seçimlerinde Demokrat Parti'nin iktidara gelmesi ile birlikte, 27 Ocak 1954'te 6234 numaralı yasa

ile uygulamaya tamamen son verilmiştir. 1954/6234 Sayılı Yasa ile Köy Enstitüleri ile öğretmen okulları birleştirilerek, Köy Enstitüleri'nin adı İlk Öğretmen Okulu olmuştur. Enstitülerin yerlerinde açılan İlk Öğretmen Okulları da 1974 yılında öğretmen liselerine dönüştürülerek, ilkokul öğretmeni yetiştirme işlevi, yeni açılan iki yıllık Eğitim Enstitülerine aktarılmıştır (Ülkü, 2008, s. 43).

İsmet İnönü döneminde açılan ve yine İnönü döneminde kapatılan Köy Enstitüleri çağdaş öğretmenler ve bireyler yetiştirmede ve çağdaş bir toplum oluşturmada çok önemli bir ilk adımdır. Çağdaş eğitimin temel işlevi, çağdaş yaşamın gerektirdiği çağdaş bireyler yetiştirerek çağdaş toplumlar oluşturmaktadır. Bu nedenle; toplumun her kesimine ulaşacak bir eğitim sistemi ve yöntemi gereklidir. Köy enstitüler ile hedeflenen en önemli şey bu olmuştur. Toplumun en alt tabakasındaki kişileri, her konuda en fazla azami bilgiyle donatarak topyekün gelişme ve kalkınma amaçlanmıştır. Bu bağlamda Köy Enstitüleri Sanat ve müzik eğitiminin yaygınlaştırılmasında da önemli bir yere sahip olmuş, Anadolu'nun her köşesinden ilkokul mezunu zeki köy çocuklarının bu okullarda eğitim alarak yeniden köylere öğretmen olarak gönderilmeleri projesi Köy Enstitüleri ile hayata geçirilmiştir. Köy Enstitüleri'nde yetişen öğretmen modeline yönelik en büyük eleştirilerin eğitimin niteliğiyle ilgili değil de siyasi içerikte olması ise hala tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

2.2.2. Türkiye'de Üniversitelerde Müzik Eğitiminin Başlama Süreci- Eğitim Fakülteleri

1924 yılında Musikî Muallim Mektebi'nin (Müzik Öğretmen Okulu) kurulmasının ardından, bu kurumun sanatçı yetiştirme kimliğinin gittikçe öne çıkması ve sanatçı yetiştirme amaçlı bir kuruma dönüştürülmek istenmesi üzerine, 1937-1938 öğretim yılında Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü'nde açılan müzik şubesine aktarılması ile yeni bir sayfa açılmıştır. 1942-1947 yılları arasında Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü Güzel Sanatlar Kolu'nda müzik öğretmeni yetiştirme denemelerinde bulunulmuş, Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü'nü 1969'da İstanbul'da, 1973'te İzmir'de ve 1981'de Bursa'da açılan diğer müzik

bölümleri takip etmiştir. Bu bölümlerin öğretim süreleri 1978’de dört yıla çıkarılmış, önce Gazi Eğitim Enstitüsü olmak üzere dört yıllık eğitim enstitüleri, 1980’de Yüksek Öğretmen Okulu adını almış ve 1982 yılında üniversitelere bağlanarak eğitim fakültelerine, müzik bölümleri de müzik eğitimi bölümlerine dönüştürülmüştür. 1983’te dört olan bu sayı, 1989’da yediye, 1996’da ondörde, 2002’de ise yirmiye ulaşmıştır.

1993 yılında Gazi Eğitim Fakültesi’ne bağlı Müzik Eğitimi Bölümü’nde Müzik Eğitimi Anabilim-Anasanat Dalı’nın yanında ayrıca üç anabilim-anasanat dalı (Müzik Kuramları Eğitimi, Ses Eğitimi, Çalgı Eğitimi) daha kurulmuş, ancak Yüksek Öğrenim Kurumu’ndan (YÖK) kaynaklanan bir kararla 1997 yapılanması ile yeniden tek anabilim dalına düşürülmüştür. 1993 çok amaçlı yapılanması ile genel müzik öğretmeni, müzik kuram eğitimi ağırlıklı müzik öğretmeni, ses eğitimi ağırlıklı müzik öğretmeni ve çalgı eğitimi ağırlıklı müzik öğretmeni olmak üzere dört tip müzik öğretmeni yetiştirme modeli uygulanmaya konulmuştur. 1993 yapılanması müzik öğretmeni yetiştirme yaklaşımına çağdaş çok yönlü bir model getirmeye çalışmış, çift anabilim-anasanat dallı ve çift diploma olarak eğitimin sürecini taçlandırma hedeflenmiş, ancak bu model sadece Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü’nde uygulanabilmiştir. 1997’de gerçekleştirilen yeni yapılanma ile MEB/YÖK ve Dünya Bankası işbirliği ile gerçekleştirilen bir proje sonucunda, müzik eğitim bölümleri anabilim dalına indirilmiş ve yeni oluşturulan güzel sanatlar eğitimi bölümüne bağlanmıştır. Böylece müzik öğretmenliği lisans programlarında da önemli değişiklikler ve düzenlemeler yapılmıştır (Uçan, 2005, s. 452-453).

Günümüz Türkiye’inde, çeşitli üniversitelere bağlı eğitim fakülteleri müzik anabilim dalları oldukça önemli bir artış göstermiştir. Ancak bu üniversitelerin dört yıllık lisans programlarının ortaklığında, ders programlarının hayata geçirilmesinde, öğretim elemanı personeli, fiziki koşullar (konser salonları, derslikler, etüt odaları vb.) ve sahip olunan çalgı vb. materyallerin yeterliliğinde aynı koşullara sahip olunmamasının, sunulan eğitimin kalitesinde üniversiteler arası ortak bir standardın yakalanamamasına neden olduğu düşünülmektedir.

2016 yılına ait çeşitli üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı müzik anabilim dalları aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

1	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Çanakkale
2	Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	İzmir
3	Gazi Osman Paşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Tokat
4	Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Ankara
5	İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Malatya
6	İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Bolu
7	Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Trabzon
8	Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	İstanbul
9	Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Muğla
10	Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Niğde
11	19 Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Samsun
12	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Denizli
13	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Burdur
14	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Bursa
15	Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Şanlıurfa
16	Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Sivas
17	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Van
18	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Erzurum
19	Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Aydın
20	Balıkesir Üniversitesi Necati Bey Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Balıkesir
21	Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Konya
22	Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Erzincan
23	Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Edirne
24	Ağrı Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Ağrı
25	Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Ana Bilim Dalı	Aksaray

Tablo 1: 2016 yılına ait Türkiye’de çeşitli üniversitelerin eğitim fakülteleri bünyesinde yer alan müzik anabilim dalları
(http://www.muzikegitimcileri.net/universite/egitim_fak.html)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ TARİHİNDE EĞİTİM MÜZİĞİ ALANINDA YER ALAN ÇOCUK ŞARKILARI VE ÇALGI MÜZİĞİ

Müzik eğitiminin en önemli unsurlarından biri çocuk şarkıdır. Bu şarkılar, çocuğa müzik sevgisini aşılama, toplumsal kuralları öğrenmesinde, müzik yapma becerisini geliştirmesinde, kişisel gelişiminde, oyunlarına eşlik etmede, iletişimini güçlendirmesinde, aynı zamanda ilk çocukluk yıllarında bilişsel ve dil gelişimine katkı sağlar. Ait oldukları toplumun özelliklerinden de büyük ölçüde etkilenirler. Bu kültürel etki, şarkıların yazıldığı tonlara, makamlara, ritimsel özelliklere yansır, ancak en büyük etkilerden biri, şarkıların konularında görülür. Çocuk şarkılarında konu, şarkının melodik yapısı kadar önemlidir. Üzerinde çok şarkı yazılan konular, genellikle o toplumda değer verilen ya da geliştirilmek istenen özellikleri ifade eder.

3.1. Çocuk Şarkıları Türleri

Tekerlemeler, Ninniler, Eğitici Çocuk Şarkıları (Aktarma Şarkılar, Öykünme Şarkılar, Türk Okul şarkıları) ve Türküler olarak gruplandırılabilir.

3.1.1. Tekerlemeler

Tekerlemeler, okul öncesi eğitimde yararlanılan müzik türlerindedir ve çocuk folklor ürünü olarak da değerlendirilir. Özellikle çocuk yaşantısının gereksinimlerine göre çocuklar tarafından ya da onlarla ilgilenen öğretmen ve ebeveyn tarafından yaratılırlar. Ayrıca tören ve bayram gibi geleneksel etkinliklerde okunan ve söylenen küçük türküler, basmakalıp sözleri de içerirler. Tekerlemelerin kendine has özelliklerinden biri de temel konusunun olmayışıdır. Anlamsız ve yarı anlamlı düşüncelerin bir araya gelmesiyle oluşur ve şiir ögesi ön plandadır. Söylendikleri yerlere göre de birçok çeşidi vardır: Saymaca, oyun tekerlemelerinin en yaygın olanıdır. Çocukların oyuna başlamasından önce ebenin belirlenmesi için söylenir. Saymacanın son kelimesinin son hecesi kimi gösteriyorsa ebe o olur. Oyun

tekerlemelerinin bir başka türü de saklanmış birinin veya bilinmeyen bir şeyin bulunması için ve kayıp bir şeyi bulmak amacıyla söylenir. Bunlardan bazıları büyüklerin küçük çocukları eğlendirmek, oyalamak, bir şeyler öğretmek veya gözdağı vermek için söylediklerindedir. Küçük ve hayal ürünü öykü niteliğinde olan, oyuncular hayvan veya insanlardan oluşan ayrıca doğa olaylarını konu alan tekerlemeler de bulunmaktadır (MEB, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Müzik Albümü, 2013, s. 9).

3.1.2. Ninniler

Ninniler, folklorik özelliktedir. Genellikle anneler tarafından oluşturulur. Çocuğu uyutmak, uyumasına yardımcı olmak amacıyla sıkça kullanılırlar ve ulusal bir değere sahiptirler. Türk halk müziğinde çok sayıda yer alan ninniler, kendine özgü söz ve ezgileriyle önemli bir yer tutmaktadırlar. Ninniler, dörtlüklerden oluşan çocuğun müzik ve şiirle duysal olarak ilk tanıştığı çocuk şarkıları içinde yer alır. Okul öncesi eğitimde ninniler, çocuğun müzikal ve ruhsal gelişiminde, sakinleşmesinde yardımcı olduğu için de önemlidir. Bu ezgiler sözleriyle değil ritimleriyle çocukları etkiler. Hem Batı müziği bestecileri (Schubert, Schumann, Brahms vb.) hem de çağdaş Türk müziği bestecileri de ninni türünde müzikler yazmışlardır (MEB, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Müzik Albümü, 2013, s. 13).

3.1.3. Eğitici Çocuk Şarkıları

Sözleri ve ezgisiyle çocuklar için oluşturulmuş şarkılara denir. Ülkemizde eğitim müziği alanında kullanılan çocuk şarkıları: Çocukların söylediği tekerlemeler, ninniler, halk türküleri gibi anonim çocuk şarkıları ve çocuklar için yerli ve yabancı besteciler tarafından yazılmış çocuk şarkılarıdır. Bu şarkılar kendi içinde üç gruba ayrılır.

- a. **Aktarma Şarkılar:** Ezgisi yabancı, sözleri Türkçe olan şarkılardır. Yani yabancı bir ezgiye Türkçe sözlerin yazılmasıdır. Okul öncesi eğitimde öğretilen şarkıların bir bölümü bu aktarma şarkılardan oluşur.

- b. **Öykünme Şarkılar:** Şarkı söylerken, şarkı sözlerini öykünme (taklit) hareketleri ile destekleyerek oyunlaştırmaya şarkı öykünme, söylenen bu şarkıya da öykünme şarkı denir. Türk okul müziği bestecilerinin yarattığı batı müziği tarzındaki şarkılardır. Bunlar batı müziğinin dizileri ve ölçüleri kullanılarak yapılır. Yapı ve öz bakımından Türk toplumuna yabancı şarkılardır. Çocuklar şarkı söylerken doğal olarak öykünme hareketleri yaparlar. Eğitiminin çeşitli uyarıları ve yönlendirmesiyle öykünmeler pekişir. Çocukların yaratıcılığı ve hayal güçlerini kullanmaları için ortam yaratılır.
- c. **Türk Okul Şarkıları:** Kaynağını Türk Halk müziğinden de alan, Türk bestecileri tarafından oluşturulan şarkılardır. Özenti ve öykünme değildir. Halkımızın beğenisine uygundur. Yapısında Türk halk müziğinden de etkilenimler taşır. Özellikle 1969 yılından bu yana Türk bestecileri tarafından oluşturulmaktadır. Bu şekilde sayı ve nitelik bakımından önemli bir dağarcık oluşmuştur. Okul öncesi eğitim kurumlarında Türk okul şarkılarına öncelikle yer verilmelidir (MEB, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Müzik Albümü, 2013, s. 13-14).

3.1.4. Türküler

Türküler de tekerleme ve ninniler gibi halkın oluşturduğu ve yarattığı folklorik ürünlerdir. Kendine özgü dizeleri, ölçüleri, yapısı, sözleri vardır. Bölgelere göre değişik isimler alır. Horon, Zeybek, Halay, Bar, Karşılama gibi türlerdir ve yöresel, bölgesel farklılıklardan dolayı ortaya çıkarlar. Çoğu zamanda türkü diye ifade edilir. Türk Halk müziğinin çeşitliliğini, Türk müzik kültürünün zenginliğini göstermektedirler.

Halk müziği eşliğinde halk oyunları halk türküleri bölgesel bir gelenek içinde önce bir kişi tarafından oluşturulur. Halkın diline düşer. Her söyleyende değişerek yenilenir. Türkünün ilk oluşturulduğu biçim değişikliğe uğrayarak yeni biçimler alır. Böylece ilk bestecisi unutulurak topluma mal olur. Bestecisi bilinmeyen toplumun ortak malı olan bu türkülere anonim adı verilir. Halk türküleri içinde sözleri, ritim ve

ezgisel yapısı bakımından çocuklara uygun olanları okul eğitim müziğinde kullanılabilir (MEB, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Müzik Albümü, 2013, s. 15)

3.2. 1924-2015 Yılları Arasında Bestelenmiş Çocuk Şarkılarının Sözel İçerikleri

1924 yılında ilk ve ortaokul olmak üzere okul programlarındaki “Gına” dersinin adı “Musiki” olarak değişmiştir. Dersin içeriği de insan sesi, dinsel şarkılar ve vatansal manzumelerle sınırlı olmaktan kurtarılmış, insan sesi ile birlikte çalgı sesine yer veren “sessel, çalgısal ve dünyasal” müzik eğitimi yapılan bir yapıya dönüştürülmüştür (Uçan, 2005, s. 361). Ulusal Kurtuluş Savaşı, ortaya çıkardığı olgu ve kavramlar ile eğitim müziğine büyük esin kaynağı olmuş, bu sayede eğitim müziği dağarcığının büyük bir bölümü, yurt şarkıları ve marşlardan oluşmuştur.

Kurtuluş Savaşı'nın sonrasında, bu savaşın ortaya çıkardığı değerlerden vatana bağlılık, bayrağa saygı, milli mücadele ruhu, Atatürk'e olan sevgi vb. konular çocuk şarkı dağarcığında net bir şekilde görülmüştür. Özellikle ders kitaplarında yer alan vatan, bayrak, Atatürk, Anadolu sevgisi gibi konuları çocuklara aşlamak, bu değerleri yeni nesillere aktarmak amacıyla okul şarkılarında sıkça işlenmiştir. 1930 ve 1970'li yıllar arasında özellikle vatan sevgisi konusu çok sık ele alınmış, Cumhuriyet'in ilanını takip eden ilk on yılda yazılan çocuk şarkılarının büyük bir bölümü bu temayı içermiştir. Konunun kullanımında 1980'li yıllarda nispeten azalma yaşanmış, 1990'lı yıllardan itibaren tekrar yüksek bir kullanılma oranına erişilmiştir.

Aşağıda yer alan tablo da çocuk şarkılarında işlenen temalar ve kullanılma oranları yer almaktadır.

	Kullanılma		Kullanılma
Vatan Sevgisi	238	Tutumluluk	12
Konularını halk türkü ve şarkılarından alan şarkılar	236	Yeryüzü- gökyüzü- zaman-uzay	12
Hayvanlar	49	Yeni yıl	11
Mevsimler-aylar-günler	49	Denizcilik	10

Doğa-Orman	48	Sosyal kuruluşlar	7
Tekerleme	46	Vücudu tanıma	7
Dostluk-Sevgi	36	Meslekler	6
Okul-kitap	31	Ninni	6
Dans-Oyun	30	Tatil	6
Ev-aile	28	Günlük yaşam	4
Öğrenme ve Sayma	24	İlahi	4
Sağlık	24	Haberleşme	3
Müzik	19	Şehirler- yöreler	3
Öğretmen sevgisi	18	Macera ve Yolculuk	1
Trafik ve Taşıtlar	17	Toplam 30 konu başlığı	
Köy ve Çiftlik Yaşamı	15	1000 şarkı	

Tablo 2: Çocuk şarkılarında işlenen temalar ve oranları

Vatan sevgisini konu alan çocuk şarkılarından sonra, çocuk şarkı kitaplarında ve müzik ders kitaplarında %23,6 oranla halk şarkı ve türküleri gelmektedir. Bu şarkı ve türküler genellikle sevgili, aşk temalarını içermiştir. Halk şarkı ya da türkülerinin genellikle kısa bir bölümü müzik ders kitaplarında ve çocuk şarkı kitaplarında kullanılmıştır. Diğer ülkelerin çocuk şarkı dağarlarında da halk şarkıları sıkça yer almaktadır. Çocuğun içinde bulunduğu halk kültüründen alınmış bu türkü ya da şarkı bölümleri melodik anlamda da çocuğa yakın gelmiş ve sevilmiştir. % 4,9, % 4,8, % 4,6 oranlarıyla hayvanlar, mevsimler-aylar-günler, doğa-orman konulu şarkılar ve tekerlemeler çocuk şarkıları dağarcığında yer almıştır. Dostluk ve sevgi temalı şarkılar, Türk çocuk şarkılarında sık kullanılan bir diğer konudur. Bu grup içerisindeki şarkılarda, dostluk, barış, kardeşlik, arkadaşlık kavramları üzerinde durulmuş, Ev yaşamı, aile sevgisi, anne ve baba sevgisi en çok işlenen onuncu konu olmuştur.

Aile sevgisinin batılı çocuk şarkılarında Türk çocuk şarkılarına oranla çok daha az kullanıldığı, anne sevgisinin Türk çocuk şarkılarında Batı çocuk şarkılarına göre üç kat daha fazla olduğu, baba sevgisi temalı şarkıların Batı çocuk şarkılarında hiç kullanılmazken, Türk çocuk şarkılarında yer aldığı rahatlıkla ifade edilebilir (Göher,

2006, s. 320). Bu durum Türklerin toplumsal hayatında aile kavramına verdikleri önemin de bir göstergesi olarak yansımaktadır. Diğer ülkelerin çocuk şarkıları ile karşılaştırıldığında dikkat çeken bir başka sonuçta “yeni yıl” temasıdır. Türk çocuk şarkılarında, yeni yıl konulu şarkılar kullanım sıklığı bakımından 19. sıradadır ve genellikle müzik ders kitaplarında, 1 Ocak’a yakın zamanda işlenmesi planlanan ünitelerde yer almıştır. Türk çocuk şarkı dağarında, yeni yıl sevinci ve yeni bir yılın başlamasının heyecanı üzerinde duran az sayıda şarkıya karşılık; Müslüman olmayan diğer pek çok ülkede yeni yılın aynı zamanda dinsel bir anlam taşımasından dolayı daha çok şarkı yer almış ve konu daha sık işlenmiştir. Türk çocuk şarkılarında yeni yıl konusu 1950’li yıllardan sonra işlenmeye başlanmıştır.

Trafik konusunu işleyen Türk çocuk şarkılarının yıllar içindeki dağılımına bakıldığında, bu şarkıların 1960’lı yıllardan sonra artış gösterdiği görülmüştür. Türkiye’de araç artışı ve trafik sorununun o günlerde bu kadar olmaması, konuyla ilgili şarkı yazma gereğini doğurmamış, ancak artan araç sayısına bağlı olarak gelişen trafik sorunları, bu konuya dikkat çekme ve bilgilendirme amaçlı çocuk şarkılarının zamanla artmasına neden olmuştur. Bu durum toplumsal değer yargılarıyla olmasa da toplumsal ihtiyaçlarla yakından ilişkilidir (Sağır, 2004, Okul Şarkılarının Konuları Açısından Değerlendirilmesi. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi).

Türk çocuk şarkılarında diğer konular incelendiğinde, şarkıların büyük bölümünün, öğretmen, okul sevgisi, tutumluluk, temizlik alışkanlıkları, şehirler, sayılar, meslekler, vücudun bölümleri, trafik kuralları, sosyal kuruluşlar (Kızılay gibi), yeryüzü şekilleri, gökyüzü cisimleri, haberleşme aletleri ve taşıtlar gibi konuları öğretmek amacıyla yazılmıştır. Bu şarkılar, çocuğa ne yapması, nasıl yapması gerektiğini öğreten, bir takım bilgileri içermektedir. Bu durumda en önemli faktör, bu şarkıların ders ünitelerine göre yazılması, diğer çocuk şarkı kitaplarında da ders kitabı mantığı ile şarkı konularının belirlenmesidir. Şüphesiz müziğin öğretici, eğitici işlevi her zaman kullanılacaktır ve kullanılmalıdır. Çünkü müzikle öğrenilen bilgiler kalıcıdır ve müzikle öğrenmek, öğretmek zevkli ve kolaydır. Ancak çocuğun günlük yaşamını konu alan şarkıların, oyun ve dans şarkılarının % 10’un altında kalması da dikkat çekicidir. Öğrenilen çocuk şarkılarının okul sınırlarının dışına çıkması, günlük yaşamla

bağ kurularak devamının sağlanması için çocuğun günlük yaşamını konu alan, oyun ve dans şarkılarının artırılması da önem taşımaktadır. Nitekim 2000’li yıllardan sonra yayımlanan çocuk şarkı kitaplarında hayvanları, çocuğun günlük yaşamını, oyunları konu alan şarkıların sayısında artış görülmektedir.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, Türk çocuk şarkılarında vatan, bayrak, millet, Atatürk sevgilerinin ön plana çıkması ilk göze çarpan sonuçtur. Bu konu başlıkları Türk halkı için her zaman çok değerli olmuştur. Aile ve anne sevgisi de Türk çocuk şarkılarında, diğer pek çok ülkenin çocuk şarkılarına oranla yoğun işlenmektedir. Türklerde aile bağları ve annenin kutsallığı göz önünde bulundurulduğunda, çocuk şarkılarındaki bu sonuç şaşırtıcı değildir. Dostluk, arkadaşlık, hayvan sevgisi gibi konular, dünyadaki diğer çocuk şarkı dağarlarına paralel sıklıkta ele alınmıştır. Bunun yanında macera ve yolculuk, denizcilik, yeni yıl konularını işleyen çocuk şarkıları ise toplamda % 2’lik bir orana ancak erişmiştir. Bu sonuçlara göre, çocuk şarkıları çerçevesi içinde düşünüldüğünde, Türk çocuk şarkılarının konularının, Türk toplumunun değer verdiği, önemli bulduğu konuları yansıttığı belirtilebilir (Göher, 2007, s. 318-319-320).

Türk Çocuk Şarkılarının yukarıda belirtilen genel içeriğinde, Cumhuriyet Dönemi’nden bugüne birçok besteci ve eğitimci bu dağarcığın oluşmasında rol oynamış, çıkardıkları yayınlar ve eserlerle okul şarkıları ve eğitim müzikleri alanında bir dağarcığın oluşmasına katkı sağlamışlardır.

Bu anlamda Türkiye’nin ilk eğitim müzikçileri ve müzik pedagogları olarak Vildan Aşir Savaşır, çoğu İsveç müziğinden uyarlama, “*Küçük Kurbağa, Arı Vız Vız, Baltalar Elimizde*” gibi şarkıları, Halil Bedii Yönetken de “*Postacı, Küçük Ayşe ile Küçük Asker*” gibi şarkıları Türk eğitim müziği repertuvarına kazandırmışlardır. 1950’li yıllarda Veysel Arseven, Saip Egüz ve Ziya Aydın, bu alanda besteler veren önemli müzik eğitimcileri olmuştur (Uçan, 2005, s. 362-366).

Türk Beşleri’nden bazı besteciler de çocukları konu edinen eserler yazmışlardır. 1920’de “*Kırmızı Şapkalı Kız*” masalının sahne müziği ile Cemal Reşit Rey, “*Çocuklar İçin Yedi Kolay Parça*” ile Ulvi Cemal Erkin, piyano için yedi bölümden oluşan “*İnci’nin Kitabı*” isimli süiti ile Ahmet Adnan Saygun bu

bestecilerdendir. “Çizmeli Kedi” ve “Bremen Mızıkacıları” ile Bülent Arel, “Keloğlan”, “Gülen Kızla Ağlayan Çocuk” ve “Leylek Sultan” isimli çocuk oyunlarının müzikleri, “Mavi Kuş” adlı masal oyunu, “Çocuklar İçin Müzik” isimli süiti ile İlhan Usmanbaş, bu alanda eser veren diğer bestecilerdir. Ayrıca Cenan Akın’ın “Küçük Ozan” ve Mine Aydın’ın altı şiiri üzerine şarkıları ve Muammer Sun’un “Çocuğun Günü” adlı piyano parçaları albümü çocuk konulu eserlere verilecek diğer örnekler arasında yer almıştır (Aksu, 2010, s. 24).

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren müzik eğitimine büyük katkıları olan, Fuat Koray, M. Sadi Arseven, Cemil Türkerman, Ziya Ayrıntan, Saip Egüz, Ferit Hilmi Artek, Faik Canselen, İsa Coşkun, Hasan Toraganlı, Ekrem Zeki Ün, Tahir Sevenay, Münir Ceylan, Akif Saydam, Veysel Arseven, Erdoğan Okyay, Muammer Sun, Mahir Dinçer, doksanlı yıllardan itibaren okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim müzik eğitimine yönelik olarak, teori, çalgı eğitimi, çocuk şarkıları ve ders kitapları alanlarında, Aydın İlik, Sefai Acay, Salih Aydoğan, Bülent Birol, Muammer Sun, Fatma Ayparlar, Suat Batur, Yasemin Ul, Şinasi Aydın, Sevim Aydın, ikibinli yıllarda ise Sefai Acay, Salih Aydoğan, Fırat Kızıltuğ, Uğur Türkmen, İnci Dinçer, Muammer Sun, Onur Erol, Işıltan Uşaklıgil, Cahit Tercanlı, İlhan Baran, Süleyman Tarman, Yavuz Durak gibi önemli isimler eğitim müziği alanına birçok yayın ve besteler kazandırmış, bu isimler arasında yer alan bazı besteci ve yazarlar ise eğitim müziği alanında yayın ve bestelerine yenilerini eklemiştir (Aksu, 2010, s. 24-25).

3.3. Milli Eğitim Bakanlığı Müfredatlarındaki Çocuk Şarkısı Örnekleri

Bu bölümde 2000 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği ilkokul ve ortaokul öğretmen kılavuz kitaplarında sıklıkla yer alan çocuk şarkı örnekleri, yukarıda belirtilen noktalar göz önünde bulundurularak incelenmiş, MEB’nin müzik ders kitaplarında yer alan şarkıları aşağıda ifade edilen kriterler çerçevesinde, müzikal, armonik ve sözel doku açısından analiz edilmiştir.

3.3.1. Çocuk Şarkıları Seçiminde Kriterler

Çocuk Sesleri Şarkı Seçimi yapılırken;

- a. Ses genişliğine,
- b. Yaş ve düzeyine göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırmasına,
- c. Sözel içeriğine,
- d. Şarkının ritmine,
- e. Prozodisine,
- f. Şarkının uzunluk ve kısalığına,

dikkat edilerek seçim yapılmalıdır (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, 2007, s. 6).

Kriter a-Ses genişliği: Her yaş dönemine göre şarkılarda olması gereken ses sınırları aşağıda ifade edilmiştir. Seçilen şarkıyı hangi seviyenin söyleyeceği ses genişliği bakımından önem taşımaktadır.

Yaş Dönemlerine Göre Ses Sınırları:

Ergenlik çağı öncesi dönemine kadar 6-12 yaş aralığı olarak belirtilen dönem, çocuk sesleri grubu olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde henüz gelişimini tamamlamayan kız ve erkek sesleri arasında, belirgin farklar yoktur. 9-10 yaşlarından sonra kız ve erkek sesleri arasında kalınlık ve incelik açısından farklılıklar ortaya çıkmaya başladığından, bu yaş grubu için yazılacak şarkılarda, belirtilen noktalara özen gösterilmesi gerekir. Erkek çocuklarının sesleri re_1 - re_2 ses aralığında gösterilir. Şarkı seçimlerinde ses aralıklarına yaş dönemleri gözetilerek dikkat edilmesi gerekmektedir.

Çocuk seslerinde ses sınırları, ilkökul ve ortaokul seviyelerinde aşağıdaki şekilde ayrılabilir:

6-7 Yaş (Okul Öncesi ve İlkokul 1. Sınıf): Bu yaş döneminde dört ya da beş ses içeren şarkılar yazılmalıdır. re_1 - sol_1 / re_1 - la_1 ses aralığında seçilecek ya da bestelenecek şarkılar bu yaş grubu için uygundur.

İlkokul 2. Sınıf: Bu yaş grubu 1. sınıf seviyesi ile çok benzerdir. re_1 - la_1 / mi_1 - si_1 ya da

re_1-si_1 aralıklarında seçilecek şarkılar bu yaş grubunun rahat seslendirebilecekleri şarkılardır.

İlkokul 3. Sınıf: Bu yaş grubunda ses organı ve ses sınırları gelişim gösterdiğinden re_1-la_1/do_1-do_2 aralıklarında seçilecek şarkılar rahat seslendirebilecekleri şarkılardır.

İlkokul 4. ve 5. sınıf: Bu yaş grubunda re_1-re_2/do_1-re_2 aralıklarında seçilecek şarkılar, rahatlıkla seslendirebilecekleri şarkılardır.

6.-7.-8.sınıf (12-15 yaş): İlköğretim 6. sınıftan itibaren ergenlik dönemine girilmesi ile birlikte çocuk seslerinde belirgin bir farklılık görülür. Kızlar ses değişimlerini erkek öğrencilere göre daha kısa sürede tamamlar ve erkek sesleri gibi köklü bir değişime uğramazlar. Bu yaş döneminde re_1-la_1 ve do_1-sol_1 aralıklarında seçilecek şarkıları rahat seslendirebileceklerdir (Sağır-Albuz, 2008, s. 4-5-6).

Kriter b-Yaş ve Düzeyine Göre Kazandırılmak İstenen Davranışlara Ulaştırma: Şarkının sözel içeriğinin ve müzikal yapısının, uygulanan seviyeye göre seçilmesi ve hedeflenen davranışı gerçekleştirmesi amaçlanır. Örneğin “Atatürk’ü konu alan şarkı ve marşları söyler” adlı bir kazanım için seçilecek şarkının, hangi seviye hedefleniyorsa ona göre belirlenmesi gerekmektedir. Burada şarkının sadece ses sınırlarına değil aynı zamanda sözel içeriğine ve müzikal açıdan kolay ya da zor olma durumuna dikkat edilmelidir.

Kriter c-Sözel İçerik: Seçilecek şarkının sözel içeriği, çocuk psikolojisine uygun, yaşadığı dünyaya, ülkeye, şehre, içinde yer aldığı topluma, çevresine ve doğaya yönelik algısını olumlu yönde geliştiren tutum ve davranışları kazandırmaya yönelik olmalı, ezginin çocuğun belleğinde kalmasını kolaylaştırmalı, edebi bir estetik ve sanatsal duyarlılık kazandırmalıdır.

Çocuk şarkılarında bulunması gereken sözel-dilsel nitelikler şöyle sıralanabilir:

- Şarkıların dizelerindeki sözcüklerin ritmik yapısı kulağa hoş gelmelidir.
- Çocuk şarkılarında duygu ve düşünceler çocuğun dünyasına özgü bir hava ve söylem içinde ifade edilmelidir.
- Şarkılar, çocuklarda ulusal bir bilinç ve duygu oluşturulmalı, onların insanlığın evrensel değerlerini anlamasına katkı sağlamalıdır.

- Şarkılar çocuklara, siyasi mesajlar taşıyan, anlam veremeyecekleri sorumluluklar ve sözlerden uzak olmalıdır.
- Şarkılardaki söz ve müzik uyumu birbirlerini tamamlayıcı nitelikte olmalıdır.
- Şarkıların sözleri, çocukların öykünme güdüsünü karşılayacak bir nitelikte olmalı, çeşitli nesne ve canlılarla özdeşleşme olanağı yaratabilmelidir.
- Çocuk şarkılarının sözleri, şarkı söylenirken değiştirilebilir olmalıdır.
- Sözler, öğütten öte düşündürme amacı taşınmalıdır. (Satır, 2011, Çocuk Şarkılarının Niteliği)

Kriter d-Şarkının Ritmi: Ritim, bir müzik cümlesinde kuvvetli zamanlarla zayıf zamanların düzenli aralıklarla yinelenmesi ve süre değerlerinin belirli bir düzen içinde birbirini izlemesiyle oluşur (Sözer, 1996, s. 589).

İlköğretim müzik eğitiminde kullanılan şarkıların ritmik yapıları hem ezgilerin hareketini hem de sözel-dilsel yapının karakterini belirler. Şarkılarda sözler ritimle birlikte hareket ederek bir bütünlük oluşturur. Her sözcüğün bir ve birden çok heceden oluşması, hecelerin her birinin sesli ya da sessiz harfle bitmesi nedeniyle, sesli harfle biten hece açık, sessiz harfle biten hece ise kapalı hece olarak tanımlanır. Bir çocuk şarkısının sözel yapısında, sesli harfle biten açık heceye kısa tartım, sessiz harfle biten kapalı heceye ise uzun tartım yazılır. Bu durumda besteleme tekniklerinde, örneğin sözlere göre melodi yazılırken heceye göre ritim kalıbı oluşturmaya ya da melodiye göre söz yazılırken ritme göre hece oluşturulmaya dikkat edilmelidir. Bu bilgiler doğrultusunda çocuk şarkılarının ritmik yapılarında öğrencilerin ritmik olarak gelişimleri dikkate alınmalıdır (Satır, 2011, Çocuk Şarkılarının Niteliği).

İlköğretim dönemi öğrencilerinin ritmik gelişimini çocuk müzik eğitimcilerinden Campbell ve Scott-Kassner ise şöyle açıklamaktadır:

“İlköğretim birinci sınıfta çocukların en kolay öğrendikleri kavramlar, ilk olarak, hızlı-yavaş ve uzunluk-kısalıktır. Bu kavramlar arasındaki farkı öğrenen çocuklar bunları şarkılarda uygulamaya başlarlar. Daha hızlı ve daha yavaş şarkı söylemeye başladıktan sonra bir vuruşluk (dörtlük) ve yarım vuruşluk (sekizlik) notaları tanımları kolaylaşır. İlerleyen zamanda (2. sınıfta) buna iki vuruşluk notalar (ikilik) eklenir; bu notalara ait çeşitli ritmik kalıpları yazabilir ve okuyabilir duruma gelirler. Bu bilgilerle 3. sınıfta senkoplu kalıpları

kullanarak müzik yapmaya hazırdırlar. Dördüncü sınıfa kadar 2/4'lük, 4/4'lük basit ölçüleri, 6/8'lik 3/4'lük gibi üçerli zamanları anlayabilirler. Dördüncü sınıfta noktalı dörtlük ve noktalı sekizlikler; beşinci ve altıncı sınıfta da üçlemeler verebilir. Altıncı sınıftan sonra aksak ölçüler (5/8'lik, 7/8'lik, 9/8'lik) verilip bunların algılanması sağlanabilir.”

Campbell ve Scott-Kassner'ın yaş seviyelerine göre gösterilen ritmik davranışlara ait değerlendirmeleri aşağıda tablo şeklinde belirtilmektedir:

Yaş Seviyesi	Gösterilen Ritmik Davranış
6-7 Yaş (Ana Sınıfı- İlkokul 1.Sınıf)	Yavaş-çabuk, uzun-kısa vuruşları ayırt etmeye başlarlar. Daha önce ürettiklerinden daha uzun ya da daha kısa şarkılar üretebilirler. Tam ve yarım notaları okuyup söyleyebilirler.
8-9 Yaş (2.ve 3.Sınıf)	Noktalı dörtlük ve sekizlik notaları, ikilik notaları okuyup, yazıp söyleyebilirler. Müzikte 2/4'lük, 4/4'lük, 3 /4'lük ölçülerin farkına varabilirler.
9-10 Yaş (4. 5. Sınıf)	Çeyrek nota kalıplarını okuyup, yazıp söyleyebilirler. Noktalı dörtlük ve noktalı sekizlik ve üçleme notaları okuyup duyabilirler. 2/4'lük, 4/4'lük, 3 /4'lük, 6/8'lik ölçülerin ve susların farkına varabilirler.
10-11-12 Yaş (6. 7. 8.Sınıf)	Noktalı yarım ve çeyrek nota kalıplarını söyleyip okuyabilirler. Aksak ölçülerin 5/8'lik, 6/8'lik ve 9/8'lik ölçülerin farkına varabilirler.

Tablo 3. Yaş Seviyelerine göre gösterilen ritmik davranış

Kriter e-Prozodi: Şarkıyı oluşturan önemli unsurlardan biridir. Sözcüklerin müzik diline yerleştirilmesidir. Arel müzikteki ses ve söz uyumunu şöyle tanımlamaktadır:

“Bestelenecek güftelerin en iyi şekilde okunmasını ve terennüm edilebilmelerini sağlamak için onlara nasıl şey giydirileceğini, ne gibi vurgular verileceğini ve diğerine göre ne derece devam edeceğini gösteren bir ilimdir.” Muammer Sun ise tartımsal, tizlik ve anlam uyumu olarak ifade ettiği prozodiyi şöyle ifade etmektedir: “Tartımsal uyum, açık-kapalı hece ile bunlara verilen kısa veya uzun süreli tartım anlayışına dayanmaktadır. Prozodi kuralına göre ünlü harfle biten hece açık hece, ünsüz harfle biten hece ise kapalı hecedir. Örneğin: *Güzel* sözcüğünde, *Gü* açık hece, *zel* kapalı hece sayılır. Şarkı bestelenirken, açık heceye kısa süreli tartım, kapalı heceye uzun süreli tartım verilir. Örneğin; *Gü* hecesine kısa nota; *zel* hecesine uzun nota verilir. Böylece söz ile ezginin tartımsal uyumu açık heceye kısa nota, kapalı heceye uzun nota verilerek sağlanır.

Tizlik uyumu, konuşma anında kimi sözcüklerin kimi hecelerinin daha güçlü sesle, kimi hecelerinin daha hafif sesle söylenmesine dayanmaktadır. Tizlik uyumu bir diğer anlamıyla hece vurgusudur. Güçlü söylenen heceye vurgulu hece, hafif söylenen heceye vurgusuz hece denir. Örneğin; Gelme sözcüğünde Gel vurgulu hece, me vurgusuz hece sayılır. Bir şarkı bestelenirken, vurgulu heceye ince ses, vurgusuz heceye kalın ses verilir. Örnekte verildiği gibi Gel hecesine ince ses, me hecesine kalın ses verilir. Söz ile ezginin tizlik uyumu, vurgulu heceye ince ses; vurgusuz heceye kalın ses verilerek sağlanır. Anlam uyumu ise, konuşurken cümle içinde kimi sözcüklerin ve hecelerinin, diğerine göre daha vurgulu söylenmesine dayanmaktadır. Anlam uyumu bir diğer anlamıyla cümle vurgusudur. Cümle vurgusu, cümlenin anlamını belirtir. Örneğin; "İzmir'in üzümü tatlıdır." Cümlesini üç türlü söyleyebiliriz; her söyleyiş başka bir anlam taşır.(İz) hecesi vurgulanırsa; başka bir yerin değil İzmir'in üzümünün tatlı olduğu anlaşılır.(mü) hecesi vurgulanırsa; İzmir'in başka meyvesinin değil, üzümü'nün tatlı olduğu anlaşılır. (lı) hecesi vurgulanırsa; İzmir'in üzümünün ekşi değil tatlı olduğu anlaşılır."

Kriter f-Şarkının Uzunluk ve Kısalığı: Özellikle küçük yaş gruplarında seçilen şarkının uzunluk ve kısalığı öğrenmeyi etkilemektedir. Sözel anlamda şarkı sözlerinin uzunluğu bu yaş gruplarında belleğe almak bakımından zor olabilmektedir. Sözel ve müzikal açıdan A ve B bölümlü şarkılar, ya da sadece A bölümlü şarkılar küçük yaş gruplarında tercih edilebilir. Genel olarak A, B ve C olmak üzere üç bölümden oluşan (sözel ve müzikal yapı olarak) şarkılar öğrenmede etkili olmaktadır. Çocuk şarkılarının sözleri, ilköğretim döneminin birinci evresinde iki-üç dörtlükten ve kısa dizelerden oluşmalı, sözlerdeki dizeler uzun olmamalı, sözcüklerin hece sayısı az olmalı ve çocuğun sözcük dağarcığıyla örtüşmelidir.

Aşağıda yer alan tablolarda yaş gruplarına göre MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları'nda yer alan çocuk şarkılarının yukarıda ifade edilen kriterlere ve bu kriterlerde belirlenen tanımlamalara uygunluğuna göre değerlendirmeleri bulunmaktadır. Değerlendirmelerde uygun, uygun değil, kısmen uygun olmak üzere üç ölçüt kullanılmıştır.

6-7 YAŞ		KRİTERLER					
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişliği	b. Yaş ve düzeyine göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırması	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodisi	f. Şarkının uzunluk ve kısalığı
Neyim Var	Sefai Acay	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun
Tren	İngiliz Ezgisi Hilmi Seyrek	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Samsun'dan Doğan Güneş	Sefai Acay	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Pazar Yeri	Ali Özdemir	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Haydi Gelin Çocuklar		Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
23 Nisan	Saip Egüz	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Mevsimler	İngiliz Ezgisi Hilmi Seyrek	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Cumhuriyet Çocuklarıyız Biz	Tülin Dede	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Ellerim Parmaklarım	Saip Egüz	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Kardan Adam	Mahir Dinçer	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Öğretmenim	Erdoğan Okyay Rakım Çalapala	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Atatürk'ün Çiçekleri	Salih Aydoğan	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun

Tablo 4. 6-7 yaş için MEB Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.

İLKOKUL 2. SINIF		KRİTERLER					
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişliği	b. Yaş ve düzeyine göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırması	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodisi	f. Şarkının uzunluk ve kısalığı
Kırmızı Balık	-	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Uygun	Uygun	Uygun Değil
Yaşasın Okulumuz	Alman Ezgisi Ahmet Muhtar Ataman	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Uygun	Uygun	Uygun Değil
Küçük Kurbağa	-	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Uygun	Uygun	Uygun Değil
Değirmen Üstü Çiçek	Erzurum Türküsü	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Uygun Değil	Uygun	Uygun
Halay	Saip Egüz	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Cumhuriyet	Sefai Acay	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Orman	Erdoğan Okyay İlhami Bekir Tez	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Atatürk	Mehmet Akpınar Metin Çelik	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun
Kızılay	Sefai Acay	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Ata'ya Özlem	Sefai Acay	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun

Tablo 5. İlkokul 2. sınıf için MEB Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.

İLKOKUL 3.SINIF		KRİTERLER					
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişli ği	b. Yaş ve düzeyine göre kazandırılm ak istenen davranışlara ulaştırması	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodisi	f. Şarkının uzunluk ve kısaliği
Bu Vatan	Mehmet Akpınar	Uygun	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Balık, Ördek, Kurbağa	Mahir Dinçer	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Uygun Değil	Uygun	Kısmen Uygun
Avcı	Salih Aydoğan	Uygun Değil	Kısmen Uygun	Uygun Değil	Uygun Değil	Uygun	Uygun Değil
Ninni	Mehmet Akpınar	Uygun	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Üç Elma	Kars Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Çalgılar	Hilmi Seyrek	Uygun	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Mutluluk Şarkısı	Muammer Sun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Cumhuriyet Marşı	Salih Aydoğan Hamdi Tuncer	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Bay Mikrop	Hilmi Seyrek	Uygun	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun
23 Nisan Kutlu Olsun	Halil Bedii Yönetken	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Trafikçilik Oyunu	Hilmi Seyrek	Uygun	Kısmen Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun

Tablo 6. İlkokul 3. sınıf için MEB Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.

İLKOKUL							
4. ve 5. SINIF							
4.SINIF		KRİTERLER					
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişliği	b. Yaş ve düzeyine göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırması	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodisi	f. Şarkının uzunluk ve kısalığı
Hayvanlar	Metin Tufan	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Yurdumda	Mahir Dinçer	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Haydi Biliniz	Saip Egüz	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Mevsimler	Sefai Acay	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Oyun	Brahms Hasan Toraganlı	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Cumhuriyet Marşı	Zati Arca	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
23 Nisan Şarkısı	İstemihan Taviloğlu		Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Gençlik Marşı	Feliks Körling Ali Ulvi Elöve	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Atatürk Çocukları	Erdoğan Berker	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Kuşların Dili	Faik Canselen	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Atatürk	Hasan Toraganlı Hasan Ali Yücel	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun

4. ve 5. SINIF	KRİTERLER						
5.SINIF							
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişliği	b. Yaş ve düzeyine göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırması	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodisi	f. Şarkının uzunluk ve kısalığı
Sağlık Öğütleri	Saip Egüz	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Masal	Salih Aydoğan	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Atam	Ziya Aydıntan	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Çanakkale Türküsü	Kastamonu Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Cumhuriyet Marşı	Zati Arca	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Gel Bize Katıl Bize	Muammer Sun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Ha Buradan Aşağı	Karadeniz Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Madımak	Sivas Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Manastır Türküsü	Rumeli Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Vardar Ovası	Rumeli Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Kuş Uçar	Uyarlama Ziya Aydıntan-Saip Egüz	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Okul Sevgisi	Sefai Acay	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Çayır Çimen Geze Geze	Isparta Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun

Tablo 7. İlkokul 4. ve 5. sınıf için MEB Öğretmen Kılavuz Kitabı'nda yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.

12-15 YAŞ 6. SINIF	KRİTERLER						
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişli ği	b. Yaş ve düzeyine göre kazandırıl mak istenen davranışla ra ulaştırmas ı	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodi si	f. Şarkının uzunluk ve kısaliği
Üç Şey	Salih Aydoğan	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Cilveloy	Artvin Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Çok Çalışkan Olmalıyız	Sefai Acay	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Süt İçtim	Kilis Türküsü	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Sağlık	Çek Şarkısı Saip Egüz-Ziya Aydıntan	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Kapat Gözlerini	Mustafa Seyran Mehmet Erbulan	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun
Samanyolu	Metin Bükey	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Yollarda Aradım İzlerini	Mustafa Günay	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Çağrı	Mahir Dinçer	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Kahraman	Handel	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Karlı Dağlar	Salih Aydoğan	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Akvaryum	Uyarlama Sıdika Şen	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun
Yurdumda	Mahir Dinçer	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Neşeli Günler	Uyarlama	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun
Bilal Oğlan	Rumeli Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Üç Elma	Kars Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Okula	Muammer Sun	Uygun	Kısmen	Uygun	Kısmen	Uygun	Kısmen

Bşaladık			Uygun		Uygun		Uygun
Atatürk	İsa Coşkuner	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Sevgi Çiçekleri	İsa Coşkuner	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Cumhuriyet Marşı	Zati Arca	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Gençlik Marşı	Felix Körling UyarlamaAli Ulvi Elöve	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Bülbülüm Altın Kafeste	Rumeli Türküsü	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
12-15 YAŞ 7. SINIF	KRİTERLER						
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişliği	b. Yaş ve düzeyine göre kazandırıl mak istenen davranışlara ulaştırması	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodisi	f. Şarkının uzunluk ve kısalığı
Tembel Türküsü	Muammer Sun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Horozumu Kaçırıldılar	Eskişehir Yöresi	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Oyun	Brahms UyarlamaHasan Toraganlı	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Atam	Ziya Aydınlan	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Onuncu Yıl Marşı	Cemal Reşit Rey Behçet Kemal Çağlar-Faruk Nafiz Çamlıbel	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Yangın Olur Biz Yangına Gideriz	İstanbul Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Güzel Anadolu	Hasan Toraganlı	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Neşeli Ol	Ziya Aydınlan-Saip Egüz	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun

Kırlara Doğru	Ziya Aydınlan	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Yemeni Bağlamış	Ali Ulvi Baradan	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Gençlik Marşı	Ferit Hilmi Atrek Kemal Kaya	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Dere Geliyor Dere	Lüleburgaz Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
12-15 YAŞ 8. SINIF		KRİTERLER					
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	a. Ses genişliği	b. Yaş ve düzeyi ne göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırması	c. Sözel içeriği	d. Şarkının ritmi	e. Prozodisi	f. Şarkının uzunluk ve kısalığı
Çayır Çimen Geze Geze	Isparta Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Oynaya Oynaya Gelin Çocuklar	Salih Aydoğan Adnan Çakmakçioğlu	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Vatan Marşı	Musa Süreyya Cemal Edhem	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Sonbahar	Alman Ezgisi	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Divane Aşık Gibi	Trabzon Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Rüya Gibi Her Hatıra	Mehmet Ilgın Cengizhan Altuntaş	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
İzmir'in Kavakları	İzmir Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Mutlu Bir Yılın Özlemi	Saip Egüz Süheyla Sinkil	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Müzik	Mozart Saip Egüz-Ziya Aydınlan	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Zeytinyağı Yiyemem	Bursa Türküsü	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen	Uygun

Aman						Uygun	
Mutluluk Şarkısı	Muammer Sun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Gel Gidelim Bizim Köye(Kanon)	Fransız Ezgisi Halil Bedii Yönetken	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun
Nazende Sevgilim	Bekirov	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Kısmen Uygun	Uygun
Atatürk Ölmedi	Erdoğan Okyay	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun	Uygun

Tablo 8. 12-15 yaş için MEB öğretmen kılavuz kitabında yer alan seçme şarkıların kriterlere uygunluğunun değerlendirilmesi.

Yukarıda yaş ve sınıf seviyelerine göre tablolarda belirtilen şarkıların armonik analizinde, genel olarak tonalitelerin I. IV. ve V. derece akorlarının kullanıldığı ve şarkıların bir ya da iki temadan oluştuğu (A ve B temaları) gözlenmiştir. Sözel doku bakımından çocuk dünyasına uygun, olumlu düşünce ve duygu durumu içerdiği, ancak 3. sınıftan itibaren kılavuzda yer alan şarkıların bu açıdan seviyenin biraz altında kaldığı, müzikal bakımdan ise bazı şarkıların yine 3.-4.-5.-6.-7.ve 8.sınıf seviyelerinde, duygu ve bilişsel gelişiminin gerisinde kaldığı, ritmik doku ve melodik çeşitlilik bakımından yeterli zenginlikte olmadığı, özellikle 6.-7. ve 8. sınıfların müzik öğretim programında, yabancı dilde (İngilizce-Almanca-Fransızca) şarkı sayısının yok denecek kadar az sayıda olduğu, bazı şarkı, marş ve türkülerin üst sınıflarda yeniden tekrar edildiği görülmüştür.

21. yüzyılda gelişen ve değişen müzik beğenileri, iletişim ağının küreselleşmesi ve hızı, öğrencilerin, müziği sadece okul sınırları içinde değil, dışında da birçok kaynaktan öğreniyor, dinliyor ve tanıyor olması, en azından müzikle tanışıyor olmaları, öğretilen programlarda seçilen şarkıların güncellenerek değişikliklere gidilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Çocuk şarkı dağarcığında, gerek sözel gerekse müzikal içerik bakımından her yaş dönemi için öğretilmesi gereken klasik repertuarın yanı sıra çocuk psikolojisine uygun, dinamik, müzikalitesi yüksek, değişen müzik beğenilerine de hitap edebilecek müzikal altyapılara sahip şarkıların yer alması, gerekirse bu şarkıların notalarının kitabıyla birlikte müzikal altyapılarının, sözlü ve enstrümantal olmak üzere CD şeklinde planlanması, müzik öğretiminin ve

müzik derslerinin daha zevkli, eğlenceli ve zengin içerikte olmasına katkı sağlayacaktır.

Bu alanda son yıllarda CD'si ile birlikte çıkan birçok çocuk şarkısı kitaplarının müzik derslerinde şarkı öğretiminde, müzik öğretmenleri tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Bu şarkılar içerisinden, çocukların güncel müzik beğenilerini de kucaklayan birçok şarkının, yıllık planlarda yer alan üniteleri de destekleyecek şekilde seçilmesi ve MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları'nda yer alması, müzik öğretimine çeşitlilik ve zenginlik katacaktır.

3.4. Çocuk Şarkıları İçin Özgün Kompozisyon Örnekleri

MEB'nin belirlemiş olduğu Öğretmen Kılavuz Kitapları'nda yer alan şarkıların yanı sıra, 2000 yılından itibaren ilk onbeş yıllık zaman diliminde bestelenen çocuk şarkılarında armonik, sözel ve melodik doku açısından çocuklar için fayda sağlayan şarkı örnekleri bulunmaktadır. Gerek okullarda koro çalışmalarında gerekse okul dışı müzik eğitimi veren birçok kurum (müzik akademileri, Devlet Opera ve Balesi çocuk koroları, üniversitelere bağlı müzik eğitim kurumlarının koroları, TRT çocuk koroları vb.) bünyesinde yer alan çocuk korolarında bu şarkılar ve özgün farklı eserler seslendirilmektedir. Bu şarkıların bazıları sadece bu alanda daha profesyonel müzik eğitimi almış çocuk koroları tarafından seslendirilebilecek nitelikte olsa da bazı şarkılar genel anlamda okul koroları tarafından da rahatlıkla seslendirilebilecek düzeydedir.

Aşağıda belirtilen tabloda vokal eğitim müziği kompozisyon örneklerinin bazıları yer almıştır. Tüm örnek şarkılara bu araştırmada yer vermek mümkün olmayacağından, amaç bu alandaki ihtiyacı ortaya çıkarmak ve bir katkı sağlamaktır.

Çocuk Şarkıları İçin Özgün Kompozisyon Örnekleri			
Şarkı Adı	Bestecisi ve Söz Yazarı	Basıldığı kitap- CD adı-internet sitesi	Yayınlanma Yılı
Alkış	Ayça Nur Kıp Akyol-CD'li	Alkış Çocuklara Şarkılar	2004
Farecik	Tayfun Atabey	Küçük Adımlar Çocuklara Şarkılar Kitabı- CD'li	2004
Mavi Gezegen	Yavuz Durak	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-4 CD	2004
Dua	Süleyman Tarman	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-4 CD	2004
Tik Tak	Yavuz Durak	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-5 CD	2007
Yenigün	Süleyman Tarman	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-5 CD	2007
Barışı Bekliyoruz	Gülhan Yaman Perçiner	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-6 CD	2009
Rakamların Şarkısı	Emine Pınar Ayçiçek-Metin Sadık Yağcı	Alkışlar-Sınıf ve Okul İçi Sosyal Etkinlikler-CD'li	2009
Mevsimler Rondu	Emine Pınar Ayçiçek-Metin Sadık Yağcı	Alkışlar-Sınıf ve Okul İçi Sosyal Etkinlikler-CD'li	2009
Çikibum	Yavuz Durak	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-8 CD	2013
Olur Bu Dünya Çocuklara Saray	Mahmut Sözer	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-8 CD	2013
Şıp Şıp	Meral Yiğit Helalpara	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-8 CD	2013
Yeni Yıl	Banu Kanıbelli	Başka Dünya Yok Çocuk Şarkıları Albümü	2013
Hor Hor Tıs	Banu Kanıbelli	Başka Dünya Yok Çocuk Şarkıları Albümü	2013

Büyük Solucan Yarışması	Banu Kanbelli	Başka Dünya Yok Çocuk Şarkıları Albümü	2013
Spor Zamanı	M. Kayhan Kurtuldu	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-8 adlı CD	2013
Yok Yok	Yıldız Mutlu Yıldız	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-8 adlı CD	2013
Minik Serçe	Mahmut Sözer	Renkli Notalar Yeni Nesil Çocuk Şarkıları 1	2014
Bilmece	Yakup Aksoy	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-9	2015
Tebessüm	Fatih Peşmen	TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması-9	2015
Hoşgörü	Meral Yiğit Helalpara	Yayınlanmamıştır.	2015

Tablo 9. 2000-2015 yılları arasında bestelenmiş ve uygunluğu önerilen çocuk şarkısı örnekleri

3.5. 1924-2015 Yılları Arasında Müzik Eğitiminde Çalgı Kullanımı

Bu bölümde çalgı müziği kavramı, Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi’nden itibaren okullarda verilen müzik eğitiminde yaygın olarak kullanılan çalgıların neler olduğu, çocukların çalabileceği ve dinleyebileceği çalgı müzikleri gibi başlıklar altında tanımlama düzeyinde ele alınmıştır. Müzik eğitiminde çalgı kullanımı çok sesli müziğin gelişimine paralel olarak şekillenmiş ve bir sisteme oturmuştur. Müzik eğitimindeki uygulama alanları ise çıkarılan kaynak ve metotlarla birlikte daha bilimsel ve ciddi bir boyut kazanmıştır. Özellikle seçilen çalgılarda çok seslendirmeye uygun bir yapıya sahip olanlarının zaman içerisinde tercih edilmesinin, Türkiye’de çok sesli batı müziğinin gelişimi ile doğru orantılı olduğu gözlenmiştir. Müzik eğitiminde çalgı eğitime, vokal müzik eğitiminin hemen yanı başında yer alan diğer önemli bir alan olması nedeniyle de bu araştırmada yer verilmiştir.

3.5.1. Çalgı Müziği

Okullardaki müzik eğitiminin önemli unsurlarından biri de çalgı müziğidir. Çalgı ya da çalgılar için yazılan, sözlü ya da sözsüz olarak uygulanmasının yanı sıra genellikle sözsüz örneklerden yararlanan müzik türüne çalgı müziği denir. Çalgı müziği çalışmalarında hedef, çocuğun müziğe karşı ilgi ve yeteneğini geliştirmek ve müziği çocuğun yaşantısına katmaktır. Eğitimci bu amaçla yapacağı çalışmalarda çocukların ilgi ve düzeylerini dikkate almalıdır. Çocuklar için gerekli olan çalgı müziği çocukların çalabileceği çalgı müziği ve çocukların dinleyebileceği çalgı müziği olmak üzere ikiye ayrılır:

3.5.1.1. Türkiye’de Müzik Eğitimi Alanında En Çok Kullanılan Çalgılar (Blok Flüt-Mandolin-Orff Çalgıları)

Türkiye’de eğitim fakültelerine bağlı müzik öğretmeni yetiştiren müzik bölümlerinde okul çalgıları adlı bir ders bulunmaktadır. Üç dönemi kapsayan bu ders, okul çalgıları I-II-III adı altında okutulmaktadır. Bu derste amaç, müzik öğretmeni adaylarına çalgıların genel müzik eğitimi içerisinde nasıl kullanılması gerektiği ve teknik özelliklerini öğretmek, ayrıca okul çalgı müziği doğasını tanıtmak ve okul çalgı müziği literatürünü öğrenme ve öğretme tekniklerini kazandırmaktır. Müzik öğretmenliği lisans programlarında okul çalgıları olarak gitar, bağlama, soprano blok-flüt, mandolin, melodika ve orff çalgıları¹ öğretilmektedir.

Bu çalgıların neler olduğunu belirtmeden önce okul çalgı müziği eğitiminde dikkat edilecek bazı noktalara vurgu yapmak gerekmektedir.

Öncelikle çalgı;

- Öğrencinin ve okulun kolayca edinebileceği ekonomik tutarda olmalıdır
- Ses kalitesi ve teknik olanakları açısından öğrenciyi olumlu yönde etkilemeli ve geliştirecek durumda olmalıdır

¹Orff Çalgıları: Metalafon-ksilofon, def, timpani ve campanelli, çelik üçgen, ritim çubukları, zil, gong, bongo, marakas, kastanyet, tef vb.

- Uygulama alanı geniş ve öğretimi ile ilgili yeterli sayıda metot ve materyal olmalıdır.
- Birlikte müzik yapmaya ve çok sesliliğe uygun olmalıdır.
- Öğrencinin fiziki yapısına, yaş seviyesine uygun olmalıdır.

Blok Flüt

Türkiye’de blok flüt adıyla tanınan ve eğitim müziğinde yaygın bir biçimde kullanılan bu çalgı, gerçekte Anadolu’nun her yerinde rastlanan dilli kavalların aynısıdır. Başka bir deyişle blok flüt standartlaştırılmış dilli kavaldır (Say, 1992, s. 199).

Yirminci yüzyılın başlarında okul müzik eğitiminde güzel bir eğitim aracı olarak yeniden ortaya çıkarılan blok flütler, yurdumuzda 1953 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü’nde açılan bir kursla okullarımızda kullanılmak istenmişse de, o dönemde okullarımıza yaygın olarak girememiştir. Bu kurumun yöneticilerinden saadettin Ünal’ın 1960’larda başlattığı uygulamalarla, günümüzde yüz binlerce öğrenci blok flüt çalmaktadır. Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü’nde ders olarak okutulmaya başlandıktan sonra, bu çalgı, çocuklarımıza daha bilinçli ve verimli öğretilir duruma gelmiştir (Say, 1992, s. 199).

Günümüzde öğrenilmesinin kolay olması, alım gücü standartlarına uygun olması, kolay taşınabilirliği ve geniş bir repertuarının olması gibi nedenlerle, okullarda eğitim amaçlı kullanılmaktadır. Bugün halen blok flüt eğitimi ilkokul 4. sınıf düzeyinde başlatılan bir çalgı olarak Milli Eğitim Müzik Dersleri programında yer almaktadır.

Mandolin

Cumhuriyet sonrası Türkiye’deki müzik eğitiminde Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okullarında 1940-1979 yılları arasında müzik derslerinde rehber çalgı konumunda kullanılmıştır. O dönemde Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okullarında

öğrenim gören bütün öğrenciler için mandolin öğrenme zorunluluğu konulmuştur. Bu kurumlarda eğitim alan öğretmenlerimiz, bu çalgıyı yurdun dört bir köşesine yaymışlar, gittikleri okullarda mandolinle müzik derslerini yürütmüşlerdir. Köy enstitülerinden yetişen her öğretmen mandolin çalabiliyor, belli bir repertuvarla donanabiliyor, bireysel ihtiyaçlarını karşılayabilecek bilgiye sahip olabiliyordu. Köy enstitülerindeki müzik eğitimi bu hedeflerden dolayı belirgin bir fark yaratmıştır. Bugün bile o dönemlerde yetişmiş büyükler “*ben de bir zamanlar mandolin çalardım*” sözlerini ifade etmişlerdir. Türk müzik eğitiminde büyük katkıları olan değerli müzik eğitimcileri Akif Saydam, Ziya Aydın, Saip Egüz, mandolin eğitimine yönelik, 1950 yılında başlayan çalışmalarıyla *Yeni Mandolin Metodu* ve *Yeni Konser Albümü* olarak sistematik özelliğe sahip sekiz kitap yayınlamışlardır. Bu metot ve albümler, mandolin eğitiminde tüm teknik özellikleri geliştirici uygulamalara ve geniş bir dağarcığa sahiptir. Ayrıca metot ve albümlerin hazırlanmasında Prof. Eduard Zuckmayer ve Prof. Alois STRASSEL’in de katkıları bulunmaktadır.

Ülkemiz müzik eğitimine çalışmalarıyla katkı sağlayan müzik eğitimcilerinden Akif Saydam ve Saip Egüz’ün hazırladıkları mandolin metotları aşağıda yer almaktadır:

Metodlar	Numaralar	Hazırlayanlar
Yeni Mandolin Metodu	I	A. Saydam-S. Egüz
Yeni Mandolin Metodu	II	A. Saydam-S. Egüz
Yeni Mandolin Metodu	III	A. Saydam-S. Egüz
Yeni Mandolin Metodu	IV	A. Saydam

Tablo 10. Akif Saydam ve Saip Egüz Mandolin Metotları

Albümler	Numaralar	Hazırlayanlar
Yeni Konser Albümü	I	A. Saydam
Yeni Konser Albümü	II	A. Saydam
Yeni Konser Albümü	III	A. Saydam
Yeni Konser Albümü	IV	A. Saydam

Tablo 11. Akif Saydam ve Saip Egüz Mandolin Albümleri

Mandolinde farklı pozisyonların olması, dört pozisyonda etüt, ezgi ve eserlerin seslendirilmesini mümkün kılmaktadır. Bu yüzden mandolin çalmayı iyi öğrenen bir öğrenci bu çalgıyla yetinmeyecek, keman, piyano vb. diğer çalgıları öğrenmeğe rahatlıkla yönelebilecektir. Mandolin, taşınmasının ve öğreniminin kolaylığı nedeniyle köy enstitülerinde yaygınlıkla kullanılan çalgı olmuştur.

Taşınmasının ve öğreniminin kolaylığı nedeniyle köy enstitülerinde yaygınlıkla kullanılan mandolin, sayı olarak da en çok bulunan enstrüman olmuştur. Mandolinin, özellikle müzik eğitime büyük önem verilen cumhuriyetten sonra, ülkemizde yaygın olarak kullanılmaya başlanması, o yıllardan bugünlere değin müzik sanatı alanında yetişen sanatçıların pek çoğunun müziği öğrenmelerinde de temel çalgıdır. Hatta günümüzde kendilerini ispat etmiş, sanatlarından söz ettirmiş ve birçok farklı dalda sanatlarına devam eden sanatçılar incelendiğinde, mandolin ile müziğe başladıkları görülmüştür. Bu sanatçılardan bazıları aşağıda örnek olarak verilmiştir:

Klasik müzik alanında Gürer Aykal, Oktay Dalaysel, Ömer Can, Sefai Acay, Levent Kardeş, Şevket Uğurluer, İnci Özdil, Sıdika Özdil

Rock müzik alanında Şebnem Ferah, Nejat Yavaşoğulları

Pop müzik alanında Nev, Nazan Öncel

Özgün müzik alanında Zülfü Livaneli, Volkan Konak, Cahit Berkay, Kazım Koyuncu

THM alanında İhsan Mendeş, Yıldırım Çınar, Sümer Ezgü, Ahmet Günday

TSM alanında Zekai Tunca, Erol Sayan, Selahattin İnal

Ayrıca Türkiye’de TRT 1937-1986 yılları arasında birçok müzik kuruluşları, Ankara Radyosu’nda yer almış; bunlardan biri de 1944 yılı sonbaharında kurulan Ankara Radyosu Mandolin Orkestrası olmuştur (Doğan, 2009, s. 13-14-16).

Tek sesli çalındığı gibi çok sesli uygulamalarda da kullanılabilen bir çalgı olan mandolin, Akdeniz müziğinde en önemli renk sazlarından birisidir. Mandolin, kolay çalgı ile müzik ve nota öğrenimini gerçekleştirmek için yıllarca dünyanın pek çok ülkesinin yanı sıra Türkiye’deki eğitim kurumlarında da yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Mandolin eğitimi almış öğrencilerin daha sonra diğer müzik aletlerinde çok daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Ancak 1970’li yıllardan sonra, müzik

eğitimindeki program değişiklikleri, okullardaki ders saati yetersizlikleri ve öğretmenlerin mandolin eğitimi almamış olması gibi nedenlerle önemini kaybetmiştir.

Orff Çalgıları

Bu çalgıların, müzik eğitiminde özellikle küçük yaş grubunda kullanılması ve aynı zamanda bir yaklaşım olması nedeniyle, kısaca tanımlamak yararlı olacaktır.

Orff yaklaşımı, "Orff Schulwerk", besteci Carl Orff (1895-1982) ve dansçı Gunild Keetmen tarafından geliştirilmiş müzik, hareket, konuşma ve söz unsurlarını birleştiren bir müzik eğitimi yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda başlangıç düzeyi müzik düşüncesi, Avrupa'daki müzik anlayışının gelişimi üzerine kurulmuş ve müzik tarihi boyunca kaybolmuş olan üç önemli performans unsurunu tekrar ortaya çıkarmıştır: Hareket, perküsyon² ve doğaçlama. Müziğin dansla bağlantısı, perküsyon çalgılarının kullanımı. Bu yapı çerçevesinde müzik düzenli veya spontan olarak düzenlenir.

Orff Schulwerk insanın, çocuğun bütün boyutlarının kullanılmasını esas alır. Tüm boyutların kullanılması, bedenselliğin, hareketten müziğe, hareketten dansa, dile, düş gücüne varan sanatsal gücün açığa çıkarılması, insanın teknik ve sanatsal yetkinliğinin, aklının ve ruhunun, kafa, yürek ve el birliğiyle, bir çok duyusunu harekete geçirmesini kapsar. Bireylerin kendi müzik kültüründen konular ders materyali olarak kullanılır. Sosyal davranış biçimleri, bunların, herkesin anlayacağı şekilde, şarkı söylemek, ses oluşturmak, el çırpma, dans etmek, biçiminde dışa vurulması, benzetme yoluyla detayların yansıtılması önemlidir. Hem Orff uygulamaları hem de Batı Afrika kültürü herkesin doğuştan müzikal olduğu varsayımından yola çıkar. Her çocuk müzik yapabilir veya yaratabilir, eğitimciler bunun için çocuklara fırsat vermelidir. Schulwerk yaklaşımında amaç, yaratıcılık dolu bir müzik dersi için öğretmenlerin elinin altındaki materyallerin içinden, çocukların beceri düzeylerine uygun olanları seçip, çeşitlendirip sunum oluşturulacak müzik parçası ve dans haline getirebilecekleri bir çalgı kutusu bulundurmadır. (Öziskender-Güdek, 2013, s. 216)

Bu yöntemle çocuklar ezgili vurmali çalgılarla (ksilofon-metalofon) çalgı

²Perküsyon: Vurmali Çalgı

müziğine eşlik edebilirler. Okul öncesi yaş grubunda bu çalgılarda kullanılacak tuş sayısı üç ya da dördü geçmemelidir. Müzikler yürüyüş temposunda, gerek çalınacak ezgide gerekse yapılacak eşliklerde çocukların seviyesine uygun ve çalabilecekleri kolay ritimlerde olmalıdır. Başlangıçta zor ve karışık ritimlere yer verilmemeli, zor parçalarda ise öğretmen, müziği seslendirebilmeli, gerektiğinde çocukların kolayca çalabileceği şekilde müziğe eşlik düzenleyebilmelidir.

Ksilofon ve metalofon, Orff çalgıları arasında, melodileri duyurabilme özelliğine sahip olmalarından dolayı sıklıkla kullanılan çalgılardır. Bunların dışında sesi belirli vurmali çalgılardan timpani ve campanelli de Orff çalgılarındanndır. Ayrıca sesi belirlenemeyen, çelik üçgen, ritim çubukları, zil, gong, bongo, marakas, kastanyet, tef gibi küçük vurmali çalgılar da Orff Çalgıları olarak kabul edilir.

3.5.2. Çocukların Çalabileceği ve Dinleyebileceği Çalgı Müzikleri

Çocukların çalabileceği çalgı müziği örnekleri, seviyelerine göre seçilmelidir. Türk Milli Eğitim sisteminde ilk ve ortaokul seviyelerinde müzik derslerinde Cumhuriyet Dönemi'nden bugüne çalgı eğitiminde mandolin ve blok flüt, son yıllarda okul öncesi müzik eğitiminde Orff çalgıları yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Melodika ise müzik dersi programları içerisinde yer almamakla birlikte, müzik öğretmenleri tarafından toplu çalgı eğitiminde ilköğretim seviyesinde kullanılan bir çalgıdır. Seçilen çalgı müziklerinde, kullanılan enstrümanın ses aralıklarına uygunluğu, öğrencinin hazır bulunuşluğu ve geçmiş müzikal birikimine dikkat edilmeli, yaş seviyelerine göre ezginin kısa ve kolay olma durumu, ritmik yapısı, öğrencide yarattığı etki (hareketli, hüzünlü, neşeli, coşkulu vb) gibi noktalar göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocukların Dinleyebileceği Çalgı Müziklerini seçerken amaç, müziği sevdirmek ve çocukların müzik beğenisini geliştirmektir. Çalgı müziği dinletileri bu amaca hizmet eden etkinliklerdendir. Ayrıca Türk ve diğer ulusların bestecilerinin müziklerinden yararlanılması çocukların müzik beğenilerini geliştirmelerinde önem taşımaktadır. Çalgı müziği dinletme etkinliği, müzik eğitimine başlamadan önce uygulandığında çocukların müzik yapmaya hazırlanmalarını kolaylaştıracak, ezginin

ritmine uyumunu kolaylaştıracaktır. Dinletilecek algı müzikleri özenle seçilmeli ve eēitici özellikte olmalıdır. ocuk şarkıları, uygun türküler, Türk ve yabancı bestecilerin çocuklara uygun besteledikleri parçaların bazı bölümleri tercih edilebilir.

Dinletilecek algı mziēi örnekleri ilgi çekici ve akılda kalıcı olmalı, tempo bakımından çocukların ilgisini çekebilecek canlı ve neşeli müzikler tercih edilmelidir. Dinletilecek algı müziklerinin süreleri yaş seviyesi gözetilerek seçilmeli; çok uzun seçilmemelidir. Özellikle küçük yaş gruplarında dinletilecek çalgı mziēi örneklerinde konulu müziklere yer verilmeli, mziēin konusu kısaca açıklanmalı böylece mziēin daha kolay ve ilgiyle dinlenmesi saēlanmalıdır. Konulu müzikler bir yandan çocukların müzik zevkini geliştirirken diēer yandan düşünme yeteneklerini ve hayal güçlerini de geliştirir. Konusu olmayan ama kısa süreli ve çocukların ilgisini çeken parçalardan da yararlanılmalıdır.

Müzik dinletme araçları nitelikli olmalı, akordu bozuk olan bir piyanoyla, telleri kalitesiz bir mandolinle ya da ēretmenin iyi alamadıēı bir çalgıyla müzik dinletisi yapılmamalıdır. Ayrıca kötü bir CD alarla ocuēa müzik dinletmek yerine, iyi bir çalgıyla ve iyi derecede müzik aleti alarak ocuēa müzik dinletmeyi tercih etmek daha etkili olacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜZİK EĞİTİMİ MÜFREDATLARI

4.1. Gazi, Marmara, Dokuz Eylül Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Müzik Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Müfredatları

Çalışmanın tarihsel yöntemle hazırlanan ilk bölümlerinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana öğretmen yetiştiren kurumlara ve özelde müzik öğretmeni yetiştirmeye yönelik oluşturulan kurumlara ve tarihçesine, Osmanlı döneminde de bu alanda atılan adımlara vurgu yapılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde, 1982'den bu yana üniversitelerde eğitim fakültelerine bağlı olarak son şeklini alan, günümüzde Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı olarak adlandırılan, dört yıllık lisans programıyla müzik öğretmeni yetiştiren Gazi (Ankara), Dokuz Eylül (İzmir) ve Marmara (İstanbul) Üniversiteleri Müzik Bölümleri'nin eğitim programlarını ve okutulan derslerini, denklik açısından karşılaştırmalı olarak inceleyecek ve özellikle "Eğitim Müziği Besteleme", "Eşlik Çalma", "Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri", "Müzik Eğitiminde Drama Tekniği" gibi müzik öğretmeni adayını uygulama, besteleme vb. alanlarda, yaratıcılığa teşvik edecek derslerin yeterliliğine ve var olanlarının bu alanda ne kadar motive edici, yönlendirici olduğu sorularına yanıt aranmaya çalışılacaktır.

Bu üç üniversitenin tercih edilme nedenleri arasında, öncelikle Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir yere sahip olmaları, Türkiye'nin önemli üç büyük şehri olan Ankara, İstanbul ve İzmir'de yer almaları, üniversiteye giriş sınavlarında ve sonrasındaki tercihlerde en çok tercih edilen müzik öğretmenliği bölümleri olmaları sayılmaktadır.

Yukarıda adı geçen üç üniversitenin eğitim fakültelerine bağlı müzik anabilim dallarının, 2015-2016 öğretim yılında üniversite internet sitelerinde yer alan, dört yıllık lisans programları, aşağıda belirtilen üç tabloda yer almaktadır:

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR MÜZİK ANABİLİM DALI

D:Ders U:Uygulama L:Laboratuvar								
B:Bahar Dönemi G:Güz Dönemi H:Her İki Dönem								
I.Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKT S
G	1	ATA 1001	ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I	ZORUNLU	2	0	0	2
G	2	EGİ 1041	EĞİTİM BİLİMİNE GİRİŞ	ZORUNLU	3	0	0	4
G	3	FEL 1001	FELSEFE	ZORUNLU	2	0	0	2
G	4	MZÖ 1001	MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA YAZMA I	ZORUNLU	2	2	0	5
G	5	MZÖ 1003	PİYANO I	ZORUNLU	1	0	0	2
G	6	MZÖ 1007	BİREYSEL SES EĞİTİMİ I	ZORUNLU	1	0	0	2
G	7	MZÖ 1009	OKUL ÇALGILARI I (GİTAR-BAĞLAMA-BLOKFLÜT)	ZORUNLU	0	2	0	3
G	8	MZÖ 1011	MÜZİK KÜLTÜRÜ	ZORUNLU	2	0	0	3
G	9	TRÖ 1011	TÜRKÇE I: YAZILI ANLATIM	ZORUNLU	2	0	0	2
G	10	YDA 1003	YABANCI DİL I (ALMANCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
G	11	YDF 1003	YABANCI DİL I (FRANSIZCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
G	12	YDİ 1003	YABANCI DİL I (İNGİLİZCE)	ZORUNLU	3	0	0	3
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	-4
TOPLAM:								30

1.Dönem: Seçmeli Dersler								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AKT S
G	1	MZÖ 1023	BİREYSEL ÇALGI I (BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	2	MZÖ 1025	BİREYSEL ÇALGI I (FÜLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	3	MZÖ 1027	BİREYSEL ÇALGI I (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	4	MZÖ 1029	BİREYSEL ÇALGI I (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	5	MZÖ 1031	BİREYSEL ÇALGI I (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	6	MZÖ 1033	BİREYSEL ÇALGI I (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	7	MZÖ 1035	BİREYSEL ÇALGI I (VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	8	MZÖ 1037	BİREYSEL ÇALGI I (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	2

2. Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
B	1	ATA 1002	ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ II	ZORUNLU	2	0	0	2
B	2	MZÖ 1002	MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA YAZMA II	ZORUNLU	2	2	0	5
B	3	MZÖ 1004	PİYANO II	ZORUNLU	1	0	0	2
B	4	MZÖ 1008	BİREYSEL SES EĞİTİMİ II	ZORUNLU	1	0	0	2
B	5	MZÖ 1010	OKUL ÇALGILARI II(GİTAR- BAĞLAMA-BLOKFLÜT)	ZORUNLU	0	2	0	3
B	6	MZÖ 1012	KORO I	ZORUNLU	0	2	0	2
B	7	MZÖ 1014	GENEL MÜZİK TARİHİ	ZORUNLU	2	0	0	3
B	8	RPD 1026	EĞİTİM PSİKOLOJİSİ	ZORUNLU	3	0	0	4
B	9	TRÖ 1012	TÜRKÇE II:SÖZLÜ ANLATIM	ZORUNLU	2	0	0	2

B	10	YDA 1002	YABANCI DİL II (ALMANCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
B	11	YDF 1002	YABANCI DİL II (FRANSIZCA)	ZORUNLU	3	0	0	3
B	12	YDİ 1002	YABANCI DİL II (İNGİLİZCE)	ZORUNLU	3	0	0	3
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	-4
TOPLAM:								30

2. Dönem: Seçmeli Dersler								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
B	1	MZÖ 1024	BİREYSEL ÇALGI II (BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	2	MZÖ 1026	BİREYSEL ÇALGI II (FLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	3	MZÖ 1028	BİREYSEL ÇALGI II (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	4	MZÖ 1030	BİREYSEL ÇALGI II (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	5	MZÖ 1032	BİREYSEL ÇALGI II (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	6	MZÖ 1034	BİREYSEL ÇALGI II (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	7	MZÖ 1036	BİREYSEL ÇALGI II (VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	8	MZÖ 1038	BİREYSEL ÇALGI II (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	2

3. Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
G	1	BİL 2001	BİLGİSAYAR I	ZORUNLU	2	2	0	4
G	2	EPÖ 2021	ÖĞRETİM İLKE VE YÖNTEMLERİ	ZORUNLU	3	0	0	4
G	3	MZÖ 2001	MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA YAZMA III	ZORUNLU	2	2	0	4
G	4	MZÖ 2003	PİYANO III	ZORUNLU	1	0	0	2
G	5	MZÖ 2007	BİREYSEL SES EĞİTİMİ III	ZORUNLU	1	0	0	2
G	6	MZÖ 2009	KORO II	ZORUNLU	2	2	0	3

G	7	MZÖ 2011	ARMONİ KONTRPUAN-EŞLİK I	ZORUNLU	2	0	0	2
G	8	MZÖ 2013	GELENEKSEL TÜRK HALK MÜZİĞİ	ZORUNLU	2	0	0	2
G	9	MZÖ 2015	OKUL ÇALGILARI (GİTAR-BAĞLAMA-BLOKFLÜT)III	ZORUNLU	0	2	0	2
G	10	MZÖ 2017	TÜRK MÜZİK TARİHİ	ZORUNLU	2	0	0	3
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	2
TOPLAM:								30

3. Dönem: Seçmeli Dersler								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
G	1	MZÖ 2023	BİREYSEL ÇALGI III (BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	2	MZÖ 2025	BİREYSEL ÇALGI III (FLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	3	MZÖ 2027	BİREYSEL ÇALGI III (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	4	MZÖ 2029	BİREYSEL ÇALGI III (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	5	MZÖ 2031	BİREYSEL ÇALGI III (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	6	MZÖ 2033	BİREYSEL ÇALGI III (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	7	MZÖ 2035	BİREYSEL ÇALGI III (VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	8	MZÖ 2037	BİREYSEL ÇALGI III (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	2

4. Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
B	1	BİL 2002	BİLGİSAYAR II	ZORUNLU	2	2	0	4
B	2	EPÖ 2018	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	ZORUNLU	3	0	0	4
B	3	EPÖ 2032	TÜRK EĞİTİM TARİHİ	ZORUNLU	2	0	0	3
B	4	MZÖ 2002	MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA	ZORUNLU	2	2	0	4

			YAZMA IV					
B	5	MZÖ 2004	PİYANO IV	ZORUNLU	1	0	0	2
B	6	MZÖ 2008	BİREYSEL SES EĞİTİMİ IV	ZORUNLU	1	0	0	2
B	7	MZÖ 2010	KORO III	ZORUNLU	2	2	0	3
B	8	MZÖ 2012	ARMONİ-KONTRPUAN-EŞLİK II	ZORUNLU	2	0	0	2
B	9	MZÖ 2014	GELENEKSEL TÜRK HALK MÜZİĞİ UYGULAMASI	ZORUNLU	0	2	0	2
B	10	MZÖ 2016	ELEKTRONİK ORG EĞİTİMİ	ZORUNLU	0	2	0	2
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	2
TOPLAM:								30

4. Dönem: Seçmeli Dersler								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
B	1	MZÖ 2024	BİREYSEL ÇALGI IV(BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	2	MZÖ 2026	BİREYSEL ÇALGI IV (FLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	3	MZÖ 2028	BİREYSEL ÇALGI IV (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	4	MZÖ 2030	BİREYSEL ÇALGI IV (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	5	MZÖ 2032	BİREYSEL ÇALGI IV (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	6	MZÖ 2034	BİREYSEL ÇALGI IV (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	7	MZÖ 2036	BİREYSEL ÇALGI IV(VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	8	MZÖ 2038	BİREYSEL ÇALGI IV (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	2

5. Dönem:									
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK	TS
G	1	MZÖ 3001	MÜZİK İŞİTME OKUMA YAZMA V	ZORUNLU	2	0	0	3	
G	2	MZÖ 3003	PİYANO V	ZORUNLU	1	0	0	2	
G	3	MZÖ 3007	ARMONİ-KONTRPUAN-EŞLİK III	ZORUNLU	2	0	0	2	
G	4	MZÖ 3009	KORO IV	ZORUNLU	1	2	0	3	
G	5	MZÖ 3011	ORKESTRA/ODA MÜZİĞİ I	ZORUNLU	1	2	0	3	
G	6	MZÖ 3013	GELENEKSEL TÜRK SANAT MÜZİĞİ	ZORUNLU	2	0	0	2	
G	7	MZÖ 3015	ÖĞRT.TEKN.VE MATERYAL TASARIMI	ZORUNLU	2	2	0	5	
G	8	MZÖ 3017	EŞLİK ÇALMA	ZORUNLU	0	2	0	3	
G	9	MZÖ 3019	EĞİTİM MÜZİĞİ DAĞARI	ZORUNLU	2	0	0	2	
G	10	MZÖ 3021	GÜNCEL VE POPÜLER MÜZİKLER	ZORUNLU	2	0	0	3	
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	2	
TOPLAM:									30

5. Dönem: Seçmeli Dersler									
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK	TS
G	1	MZÖ 3023	BİREYSEL ÇALGI V (BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	2	
G	2	MZÖ 3025	BİREYSEL ÇALGI V (FLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	2	
G	3	MZÖ 3027	BİREYSEL ÇALGI V (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	2	
G	4	MZÖ 3029	BİREYSEL ÇALGI V (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2	
G	5	MZÖ 3031	BİREYSEL ÇALGI V (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2	
G	6	MZÖ 3033	BİREYSEL ÇALGI V (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	2	

G	7	MZÖ 3035	BİREYSEL ÇALGI V (VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	2
G	8	MZÖ 3037	BİREYSEL ÇALGI V (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	2

6. Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
B	1	EYD 3004	SINIF YÖNETİMİ	ZORUNLU	2	0	0	3
B	2	MZÖ 3002	MÜZİKSEL İŞİTME OKUMA YAZMA VI	ZORUNLU	2	0	0	3
B	3	MZÖ 3004	PİYANO VI	ZORUNLU	1	0	0	2
B	4	MZÖ 3008	ARMONİ-KONTRPUAN-EŞLİK IV	ZORUNLU	2	0	0	2
B	5	MZÖ 3010	KORO V	ZORUNLU	1	2	0	3
B	6	MZÖ 3012	ORKESTRA ODA MÜZÜĞİ II	ZORUNLU	1	2	0	3
B	7	MZÖ 3014	GELENEKSEL TÜRK SANAT MÜZİĞİ UYG.	ZORUNLU	0	2	0	2
B	8	MZÖ 3016	EŞLİK ÇALMA	ZORUNLU	0	2	0	3
B	9	MZÖ 3018	MÜZİK BİÇİMLERİ	ZORUNLU	2	0	0	2
B	10	MZÖ 3020	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ I	ZORUNLU	2	2	0	5
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	2
TOPLAM:								30

6. Dönem: Seçmeli Dersler								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
B	1	MZÖ 3024	BİREYSEL ÇALGI VI (BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	2	MZÖ 3026	BİREYSEL ÇALGI VI (FLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	3	MZÖ 3028	BİREYSEL ÇALGI VI (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	2

B	4	MZÖ 3030	BİREYSEL ÇALGI VI (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	5	MZÖ 3032	BİREYSEL ÇALGI VI (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	6	MZÖ 3034	BİREYSEL ÇALGI VI (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	7	MZÖ 3036	BİREYSEL ÇALGI VI (VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	2
B	8	MZÖ 3038	BİREYSEL ÇALGI VI (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	2

7. Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
G	1	MZÖ 4001	PİYANO VII	ZORUNLU	1	0	0	1
G	2	MZÖ 4005	KORO VI	ZORUNLU	2	2	0	3
G	3	MZÖ 4007	ORKESTRA/ODA MÜZİĞİ III	ZORUNLU	1	2	0	2
G	4	MZÖ 4009	TÜRK MÜZİĞİ ÇOK SESLENDİRME	ZORUNLU	0	2	0	1
G	5	MZÖ 4011	OKUL DENEYİMİ	ZORUNLU	1	4	0	7
G	6	MZÖ 4013	ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ II	ZORUNLU	2	2	0	4
G	7	MZÖ 4015	OYUN, DANS VE MÜZİK	ZORUNLU	0	2	0	1
G	8	MZÖ 4017	TOPLUMA HİZMET UYGULAMALARI	ZORUNLU	1	2	0	4
G	9	MZÖ 4019	BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ	ZORUNLU	2	0	0	2
G	10	RPD 4023	REHBERLİK	ZORUNLU	3	0	0	4
G	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	1
TOPLAM:								30
7. Dönem: Seçmeli Dersler								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
G	1	MZÖ 4023	BİREYSEL ÇALGI VII (BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	1

G	2	MZÖ 4025	BİREYSEL ÇALGI VII (FLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	1
G	3	MZÖ 4027	BİREYSEL ÇALGI VII (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	1
G	4	MZÖ 4029	BİREYSEL ÇALGI VII (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	1
G	5	MZÖ 4031	BİREYSEL ÇALGI VII (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	1
G	6	MZÖ 4033	BİREYSEL ÇALGI VII (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	1
G	7	MZÖ 4035	BİREYSEL ÇALGI VII (VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	1
G	8	MZÖ 4037	BİREYSEL ÇALGI VII (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	1

8. Dönem:								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK TS
B	1	EYD 4020	TÜRK EĞİTİM SİSTEMİ VE OKUL YÖNETİMİ	ZORUNLU	2	0	0	3
B	2	MZÖ 4002	KORO VE YÖNETİMİ	ZORUNLU	0	2	0	3
B	3	MZÖ 4004	ORKESTRA/ODA MÜZİĞİ VE YÖNETİMİ	ZORUNLU	1	2	0	2
B	4	MZÖ 4008	OKUL ÖNC. MÜZİK EĞT.GENEL YAKLAŞIMLAR	ZORUNLU	0	2	0	2
B	5	MZÖ 4010	EĞİTİM MÜZİĞİ BESTELEME	ZORUNLU	2	2	0	4
B	6	MZÖ 4012	PİYANO VE ÖĞRETİMİ	ZORUNLU	1	0	0	2
B	7	MZÖ 4014	ÖĞRETMENLİK UYGULAMASI	ZORUNLU	2	6	0	10
B	8	ÖEB 4004	ÖZEL EĞİTİM	ZORUNLU	2	0	0	2
B	0	-	SEÇMELİ DERSLER	SEÇMELİ	-	-	-	2
TOPLAM:								30

8. Dönem: Seçmeli Dersler								
Dönem	No	Ders Kodu	Ders Adı	Ders Türü	D	U	L	AK

									TS
B	1	MZÖ 4024	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (BAĞLAMA)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2
B	2	MZÖ 4026	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (FLÜT)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2
B	3	MZÖ 4028	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (GİTAR)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2
B	4	MZÖ 4030	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (ŞAN)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2
B	5	MZÖ 4032	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (KEMAN)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2
B	6	MZÖ 4034	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (VİYOLA)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2
B	7	MZÖ 4036	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (VİYOLONSEL)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2
B	8	MZÖ 4038	BİREYSEL ÇALGI VE ÖĞRETİMİ (KONTRBAS)	SEÇMELİ	1	0	0	0	2

Tablo 12. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nün dört yıllık lisans eğitimi programına ait ders yapısı ve kredileri.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR
MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALI LİSANS PROGRAMI 2014

BİRİNCİ SINIF							
I. YARIYIL DERSLERİ							
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME101A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2	3
	ME103A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2	3
	ME105A	A	Bireysel Piyano-I	1	0	1	2
	ME107A	A	Bireysel Çalgı-I	1	0	1	2

	ME109A	A	Bireysel Ses Eğitimi-I	1	0	1	2
	ME113A	A	Türk Halk Müziği Koro-I	0	2	1	2
	ME115A	A	Okul Çalgıları -I (Blok Flüt)	0	2	1	1
	ME121A	A	Bireysel Bağlama -I	1	0	1	2
	ME119A	A	Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları -I	0	2	1	1
	ME111MB	MB	Eğitim Bilime Giriş	3	0	3	3
	ME123GK	GK	Müzik Kültürü	2	0	2	2
	ME117GK	GK	Türkçe -I Yazılı Anlatım	2	0	2	2
	TAR101	GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-I	2	0	2	2
	İNG101	GK	İngilizce-I	3	0	3	3
	ALM101	GK	Almanca-I	3	0	3	3
	FRA101	GK	Fransızca-I	3	0	3	3
			TOPLAM	20	6	23	30

2.YARIYIL DERSLERİ							
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME102A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2	4
	ME104A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2	4
	ME106A	A	Bireysel Piyano-II	1	0	1	1
	ME108A	A	Bireysel Çalgı-II	1	0	1	1
	ME110A	A	Bireysel Ses Eğitimi II	1	0	1	1
	ME112A	A	Okul Çalgıları-II (Gitar)	0	2	1	2
	ME114A	A	Bireysel Bağlama -II	1	0	1	2

	ME118A	A	Türk Halk Müziği Koro-II	0	2	1	3
	ME120MB	MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	3
	ME116GK	GK	Türkçe -II Sözlü Anlatım	2	0	2	2
	TAR102	GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi -II	2	0	2	2
	İNG102	GK	İngilizce-II	3	0	3	3
	ALM102	GK	Almanca-II	3	0	3	3
	FRA102	GK	Fransızca-II	3	0	3	3
	ME124GK	GK	Seçmeli-I (Halkbilimi, Müzik ve Kültür Felsefesi)	2	0	2	2
	ME126GK	GK	Seçmeli-I (Felsefeye Giriş)	2	0	2	2
	ME122MB	MB	Seçmeli (Erasmus Stajı)	2	0	3	4
			TOPLAM	20	4	22	30

			İKİNCİ SINIF				
			3.YARIYIL DERSLERİ				
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME201A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2	4
	ME203A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2	4
	ME205A	A	Bireysel Piyano-III	1	0	1	2
	ME207A	A	Bireysel Çalgı-III	1	0	1	2
	ME209A	A	Bireysel Ses Eğitimi -III	1	0	1	1
	ME211A	A	Çoksesli Koro -I	0	2	1	2
	ME213A	A	Türk Halk Müziği Koro-III	0	2	1	2
	ME215A	A	Armoni Kontrpuan Eşlik-I	2	0	2	2
	ME219A	A	Okul Çalgıları-III (Gitar)	0	2	1	1

	ME221A	A	Bireysel Bağlama -III	1	0	1	2
	ME223GK	GK	Eğitimde Bilişim Teknolojileri	3	0	3	3
	ME217MB	MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	3
	ME227A	A	Seçmeli-I (Türk Çalgı Bilgisi)	2	0	2	2
	ME229A	A	Seçmeli-I (Aşıklık Geleneği ve Aşık Müziği)	2	0	2	2
			TOPLAM	18	6	21	30

4. YARIYIL DERSLERİ

OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME202A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-IV	2	0	2	2
	ME204A	A	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-IV	2	0	2	2
	ME206A	A	Bireysel Piyano-IV	1	0	1	2
	ME208A	A	Bireysel Çalgı- IV	1	0	1	2
	ME210A	A	Bireysel Ses Eğitimi -IV	1	0	1	2
	ME212A	A	Çoksesli Koro -II	0	2	1	2
	ME214A	A	Türk Halk Müziği Koro-IV	0	2	1	2
	ME216A	A	Armoni-Kontrpuan-Eşlik-II	2	0	2	3
	ME220A	A	Bireysel Bağlama -IV	1	0	1	2
	ME222A	A	Çalgı Bakım Onarım Bilgisi	2	0	2	2
	ME224A	A	Eğitim Müziği Dağarı	2	0	2	2
	ME218MB	MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	3
	ME226A	A	Seçmeli-II (Elektronik Org Eğitimi)	0	2	1	2
	ME228A	A	Seçmeli-II (Akordeon)	0	2	1	2

	ME230A	A	Seçmeli-II (Mandolin)	0	2	1	2
	ME232A	A	Seçmeli-II (Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları-II)	0	2	1	2
	ME234GK	GK	Seçmeli-II (Türk Eğitim Tarihi)	2	0	2	2
	ME236GK	GK	Seçmeli-II (Türk Müzik Edebiyatı)	2	0	2	2
			TOPLAM	19	6	22	30

5. YARIYIL DERSLERİ							
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME301A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-V	2	0	2	3
	ME303A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-I	2	0	2	3
	ME305A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -I	1	0	1	2
	ME307A	A	Bireysel Çalgı- V	1	0	1	2
	ME309A	A	Çoksesli Koro -III	0	2	1	2
	ME311A	A	Türk Sanat Müziği Koro - I	0	2	1	2
	ME313A	A	Batı / Türk Müziği Orkestra - Oda Müziği -I	0	2	1	2
	ME315A	A	Piyano İle Eşlik Çalma	0	2	1	2
	ME317A	A	Batı Müziği Tür ve Biçim Bilgisi	2	0	2	2
	ME321A	A	Genel Müzik Tarihi	2	0	2	2
	ME319MB	MB	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	4
	ME323A	A	Seçmeli-III (Armoni-Kontrpuan-Eşlik-III)	2	0	2	2
	ME327A	A	Seçmeli-III (Alanda Müzik Derleme Teknikleri)	2	0	2	2

	ME325GK	GK	Seçmeli-III (Güncel ve Popüler Müzikler)	2	0	2	2
	ME331GK	GK	Seçmeli-III (Türk Dünyasında Müzik)	2	0	2	2
	ME329GK	GK	Seçmeli-III (Sanat Tarihi)	2	0	2	2
	ME335GK	GK	Seçmeli-III (İşaret Dili)	2	0	2	2
	ME333GK	GK	Seçmeli-III (Topluma Hizmet Uygulaması)	2	0	2	2
			TOPLAM	16	10	21	30

6.YARIYIL DERSLERİ							
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME302A	A	Batı Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-VI	2	0	2	3
	ME304A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-II	2	0	2	3
	ME306A	A	Türk Halk Müziği Tür ve Biçim Bilgisi	2	0	2	3
	ME308A	A	Bireysel Çalgı- VI	1	0	1	2
	ME310A	A	Çoksesli Koro -IV	0	2	1	2
	ME312A	A	Türk Sanat Müziği Koro - II	0	2	1	2
	ME314A	A	Batı / Türk Müziği Orkestra- Oda Müziği -II	0	2	1	2
	ME316A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -II	1	0	1	1
	ME318A	A	Türk Müziği Çok Seslendirme	2	0	2	2
	ME324A	A	Türk Müzik Tarihi	2	0	2	2
	ME320MB	MB	Özel Öğretim Yöntemleri -I	2	2	3	4
	ME322MB	MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2	2

	ME326A	A	Seçmeli-IV (Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri)	2	0	2	2
	ME328A	A	Seçmeli-IV (Armoni-Kontrpuan-Eşlik-IV)	2	0	2	2
	ME330A	A	Seçmeli-IV (Sosyal ve Mesleki Grup Müzikleri)	2	0	2	2
			TOPLAM	18	8	22	30

DÖRDÜNCÜ SINIF							
7.YARIYIL DERSLERİ							
OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME401A	A	Çoksesli Koro-V	0	2	1	2
	ME403A	A	Türk Sanat Müziği Koro - III	0	2	1	2
	ME405A	A	Batı / Türk Müziği Orkestra - Oda Müziği -III	0	2	1	2
	ME407A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-III	2	0	2	2
	ME409A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -III	1	0	1	1
	ME411A	A	Bireysel Çalgı - VII	1	0	1	1
	ME419A	A	Türk Sanat Müziği Tür ve Biçim Bilgisi	2	0	2	1
	ME429A	A	Özel Öğretim Yöntemleri -II	2	2	3	4
	ME413MB	MB	Okul Deneyimi	1	4	3	4
	ME415MB	MB	Rehberlik	3	0	3	3
	ME417GK	GK	Bilimsel Araştırma Teknikleri	2	0	2	2
	ME421GK	GK	Oyun, Dans ve Müzik	0	2	1	2

	ME427GK	GK	Seçmeli-IV (Müzik Eğitiminde Kariyer Planlama)	2	0	2	2
	ME425GK	GK	Seçmeli-IV (Türk Halk Kültüründe Müzikli Oyunlar)	2	0	2	2
	ME423A	A	Seçmeli-V (Armoni-Kontrpuan-Eşlik-V)	2	0	2	2
	ME431A	A	Seçmeli-V (Piyano Akordu)	2	0	2	2
			TOPLAM	18	14	25	30

8 YARIYIL DERSLERİ

OP.KOD	B.KODU	A.KODU	DERSİN ADI	T	U	K	ECTS
	ME402A	A	Çoksesli Koro ve Yönetimi	0	2	1	3
	ME404A	A	Türk Sanat Müziği Koro -IV	0	2	1	3
	ME406A	A	Batı / Türk Müziği Orkestra ve Oda Müziği Yönetimi	0	2	1	2
	ME408A	A	Bireysel Çalgı ve Öğretimi -IV	1	0	1	3
	ME410A	A	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi-IV	2	0	2	3
	ME412A	A	Türk Halk Dansları	0	2	1	3
	ME420A	A	Bireysel Çalgı - VIII	1	0	1	3
	ME414MB	MB	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	6
	ME416MB	MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	2
	ME418MB	MB	Özel Eğitim	2	0	2	2
	ME422A	A	Seçmeli-VI (Okulöncesi Müzik Eğitimi Uygulamaları)	0	2	1	2
	ME424A	A	Seçmeli-VI (Müzik Eğitiminde Drama Tekniği)	0	2	1	2
			TOPLAM	10	16	18	30

YARIYIL	T	U	K	ECTS
1	26	6	23	30
2	20	4	22	30
3	18	6	21	30
4	19	6	22	30
5	16	10	21	30
6	18	8	22	30
7	18	14	25	30
8	10	16	18	30
TOPLAM	145	70	174	240

A: Alan ve alan eğitimi dersleri. MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri
GK: Genel kültür dersleri

Tablo 13. Gazi Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nün dört yıllık lisans eğitimi programına ait ders yapısı ve kredileri.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ ATATÜRK EĞİTİM FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR
MÜZİK ANABİLİM DALI

1. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	ATA121	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	2
2	BSB120	Felsefe	2	0	2	3
3	EGT101	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	5
4	MZO101	Müziksel İşitme Okuma Yazma I	2	2	3	4
5	MZO103	Piyano I	1	0	1	2
6	MZO107	Bireysel Ses Eğitimi I	1	0	1	2
7	MZO109	Okul Çalgıları I (Gitar-Bağlama-Blokflüt)	0	2	1	3
8	MZO111	Müzik Kültürü	2	0	2	2
9	MZOxxx	Bireysel Çalgı - 1	1	0	1	2
10	TTO121	Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	2
11	YDZx131	Yabancı Dil I	3	0	3	3
TOPLAM			19	4	21	30

2. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	ATA122	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	2
2	EGT102	Eğitim Psikolojisi	3	0	3	5
3	MZO102	Müziksel İşitme Okuma Yazma II	2	2	3	4
4	MZO104	Piyano II	1	0	1	2
5	MZO108	Bireysel Ses Eğitimi II	1	0	1	2
6	MZO110	Okul Çalgıları II (Gitar-Bağlama-Blokflüt)	0	2	1	2
7	MZO112	Koro I	0	2	1	3
8	MZO114	Genel Müzik Tarihi	2	0	2	3
9	MZOxxx	Bireysel Çalgı - 2	1	0	1	2
10	TTO122	Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2	2
11	YDZx132	Yabancı Dil II	3	0	3	3
TOPLAM			17	6	20	30

3. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	BSP151	Bilgisayar I	2	2	3	5
2	EGT201	Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	5
3	MZO201	Müziksel İşitme Okuma Yazma III	2	2	3	4
4	MZO203	Piyano III	1	0	1	1
5	MZO205	Armoni-Kontrpuan-Eşlik I	2	0	2	2
6	MZO207	Bireysel Ses Eğitimi III	1	0	1	1
7	MZO209	Okul Çalgıları III (Gitar-Bağlama-	0	2	1	2
8	MZO211	Koro II	2	2	3	4
9	MZO215	Geleneksel Türk Halk Müziği	2	0	2	2
10	MZO217	Türk Müzik Tarihi	2	0	2	2
11	MZOxxx	Bireysel Çalgı - 3	1	0	1	2
TOPLAM			18	8	22	30

4. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	BSP152	Bilgisayar II	2	2	3	5
2	EGT250	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	5
3	EGT306	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3
4	MZO202	Müziksel İşitme Okuma Yazma IV	2	2	3	4
5	MZO204	Piyano IV	1	0	1	1
6	MZO206	Armoni-Kontrpuan-Eşlik II	2	0	2	2
7	MZO208	Bireysel Ses Eğitimi IV	1	0	1	1
8	MZO210	Elektronik Org Eğitimi	0	2	1	2
9	MZO212	Koro III	2	2	3	3
10	MZO216	Geleneksel Türk Halk Müziği Uygulaması	0	2	1	2
11	MZOxxx	Bireysel Çalgı - 4	1	0	1	2
TOPLAM			16	10	21	30

5. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	EGT202	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	5
2	MZO301	Müziksel İşitme Okuma Yazma V	2	0	2	3
3	MZO303	Piyano V	1	0	1	1
4	MZO305	Armoni-Kontrpuan-Eşlik III	2	0	2	3
5	MZO307	Orkestra/Oda Müziği I	1	2	2	3
6	MZO311	Koro IV	1	2	2	3
7	MZO313	Eşlik Çalma	0	2	1	3
8	MZO315	Geleneksel Türk Sanat Müziği	2	0	2	2
9	MZO317	Eğitim Müziği Dağarı	2	0	2	2
10	MZO319	Güncel ve Popüler Müzikler	2	0	2	3
11	MZOxxx	Bireysel Çalgı - 5	1	0	1	2
TOPLAM			16	8	20	30

6. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	EGT301	Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
2	EGT303	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	5
3	MZO302	Müziksel İşitme Okuma Yazma VI	2	0	2	3
4	MZO304	Piyano VI	1	0	1	1
5	MZO306	Armoni-Kontrpuan-Eşlik IV	2	0	2	3
6	MZO308	Orkestra/Oda Müziği II	1	2	2	3
7	MZO312	Koro V	1	2	2	3
8	MZO314	Çalgı Bakım Onarım Bilgisi	0	2	1	2
9	MZO316	Geleneksel Türk Sanat Müziği	0	2	1	3
10	MZO318	Müzik Biçimleri	2	0	2	2
11	MZOxxx	Bireysel Çalgı - 6	1	0	1	2
TOPLAM			14	10	19	30

7. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	EGT304	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	4
2	EGT405	Okul Deneyimi	1	4	3	7
3	EGT410	Rehberlik	3	0	3	4
4	MZO401	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	5
5	MZO403	Piyano VII	1	0	1	1
6	MZO407	Orkestra/Oda Müziği III	1	2	2	2
7	MZO409	Oyun, Dans ve Müzik	0	2	1	1
8	MZO411	Koro VI	2	2	3	2
9	MZO413	Türk Müziği Çokseslendirme	0	2	1	1
10	MZO443	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	2
11	MZOxxx	Bireysel Çalgı - 7	1	0	1	1
TOPLAM			14	16	22	30

8. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	EGT401	Özel Eğitim	2	0	2	3
2	EGT402	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
3	EGT406	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	10
4	MZO402	Koro ve Yönetimi	0	2	1	3
5	MZO404	Piyano ve Öğretimi	1	0	1	1
6	MZO408	Orkestra/Oda Müziği ve Yönetimi	1	2	2	3
7	MZO410	Eğitim Müziği Besteleme	2	2	3	4
8	MZO412	Okul Öncesi Müzik Eğitiminde Genel Yaklaşımlar	0	2	1	2
9	MZOxxx	Bireysel Çalgı ve Öğretimi	1	0	1	1
TOPLAM			11	14	18	30

BÇI: 1. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO121	Bireysel Çalgı I (Bağlama)	1	0	1	2
2	MZO123	Bireysel Çalgı I (Flüt)	1	0	1	2
3	MZO125	Bireysel Çalgı I (Gitar)	1	0	1	2
4	MZO127	Bireysel Çalgı I (Keman)	1	0	1	2
5	MZO129	Bireysel Çalgı I (Klarinet)	1	0	1	2
6	MZO131	Bireysel Çalgı I (Kontrbas)	1	0	1	2
7	MZO133	Bireysel Çalgı I (Viyola)	1	0	1	2
8	MZO135	Bireysel Çalgı I (Viyolonsel)	1	0	1	2
TOPLAM			8	0	8	16

BÇ2: 2. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO122	Bireysel Çalgı II (Bağlama)	1	0	1	2
2	MZO124	Bireysel Çalgı II (Flüt)	1	0	1	2
3	MZO126	Bireysel Çalgı II (Gitar)	1	0	1	2
4	MZO128	Bireysel Çalgı II (Keman)	1	0	1	2
5	MZO130	Bireysel Çalgı II (Klarinet)	1	0	1	2
6	MZO132	Bireysel Çalgı II (Kontrbas)	1	0	1	2
7	MZO134	Bireysel Çalgı II (Viyola)	1	0	1	2
8	MZO136	Bireysel Çalgı II (Viyolonsel)	1	0	1	2
TOPLAM			8	0	8	16

BÇ3: 3. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO221	Bireysel Çalgı III (Bağlama)	1	0	1	2
2	MZO223	Bireysel Çalgı III (Flüt)	1	0	1	2
3	MZO225	Bireysel Çalgı III (Gitar)	1	0	1	2
4	MZO227	Bireysel Çalgı III (Keman)	1	0	1	2
5	MZO229	Bireysel Çalgı III (Klarinet)	1	0	1	2
6	MZO231	Bireysel Çalgı III (Kontrbas)	1	0	1	2
7	MZO233	Bireysel Çalgı III (Viyola)	1	0	1	2
8	MZO235	Bireysel Çalgı III (Viyolonsel)	1	0	1	2
TOPLAM			8	0	8	16

BÇ4: 4. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO222	Bireysel Çalgı IV (Bağlama)	1	0	1	2
2	MZO224	Bireysel Çalgı IV (Flüt)	1	0	1	2
3	MZO226	Bireysel Çalgı IV (Gitar)	1	0	1	2
4	MZO228	Bireysel Çalgı IV (Keman)	1	0	1	2
5	MZO230	Bireysel Çalgı IV (Klarinet)	1	0	1	2
6	MZO232	Bireysel Çalgı IV (Kontrbas)	1	0	1	2
7	MZO234	Bireysel Çalgı IV (Viyola)	1	0	1	2
8	MZO236	Bireysel Çalgı IV (Viyolonsel)	1	0	1	2
TOPLAM			8	0	8	16

BÇ5: 5. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO321	Bireysel Çalgı V (Bağlama)	1	0	1	2
2	MZO323	Bireysel Çalgı V (Flüt)	1	0	1	2
3	MZO325	Bireysel Çalgı V (Gitar)	1	0	1	2
4	MZO327	Bireysel Çalgı V (Keman)	1	0	1	2
5	MZO329	Bireysel Çalgı V (Klarinet)	1	0	1	2
6	MZO331	Bireysel Çalgı V (Kontrbas)	1	0	1	2
7	MZO333	Bireysel Çalgı V (Viyola)	1	0	1	2
8	MZO335	Bireysel Çalgı V (Viyolonsel)	1	0	1	2

9	MZO337	Bireysel Çalgı V (Şan)	1	0	1	2
TOPLAM			9	0	9	18

BÇ6: 6. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO322	Bireysel Çalgı VI (Bağlama)	1	0	1	2
2	MZO324	Bireysel Çalgı VI (Flüt)	1	0	1	2
3	MZO326	Bireysel Çalgı VI (Gitar)	1	0	1	2
4	MZO328	Bireysel Çalgı VI (Keman)	1	0	1	2
5	MZO330	Bireysel Çalgı VI (Klarinet)	1	0	1	2
6	MZO332	Bireysel Çalgı VI (Kontrbas)	1	0	1	2
7	MZO334	Bireysel Çalgı VI (Viyola)	1	0	1	2
8	MZO336	Bireysel Çalgı VI (Viyolonsel)	1	0	1	2
9	MZO338	Bireysel Çalgı VI (Şan)	1	0	1	2
TOPLAM			9	0	9	18

BÇ7: 7. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO421	Bireysel Çalgı VII (Bağlama)	1	0	1	1
2	MZO423	Bireysel Çalgı VII (Flüt)	1	0	1	1
3	MZO425	Bireysel Çalgı VII (Gitar)	1	0	1	1
4	MZO427	Bireysel Çalgı VII (Keman)	1	0	1	1
5	MZO429	Bireysel Çalgı VII (Klarinet)	1	0	1	1
6	MZO431	Bireysel Çalgı VII (Kontrbas)	1	0	1	1
7	MZO433	Bireysel Çalgı VII (Viyola)	1	0	1	1
8	MZO435	Bireysel Çalgı VII (Viyolonsel)	1	0	1	1
9	MZO437	Bireysel Çalgı VII (Şan)	1	0	1	1
TOPLAM			9	0	9	9

BÇ8: 8. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	MZO422	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Bağlama)	1	0	1	1
2	MZO424	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Flüt)	1	0	1	1
3	MZO426	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Gitar)	1	0	1	1
4	MZO428	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Keman)	1	0	1	1
5	MZO430	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Klarinet)	1	0	1	1
6	MZO432	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Kontrbas)	1	0	1	1
7	MZO434	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Viyola)	1	0	1	1
8	MZO436	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Viyolonsel)	1	0	1	1
9	MZO438	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (Şan)	1	0	1	1
TOPLAM			9	0	9	9

D1: 1. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	YDZA131	Almanca I	3	0	3	3
2	YDZF131	Fransızca I	3	0	3	3
3	YDZI131	İngilizce I	3	0	3	3
TOPLAM			9	0	9	9

D2: 2. YARIYIL						
No	Ders Kodu	Ders Adı	T	U	Kredi	ECTS
1	YDZA132	Almanca II	3	0	3	3
2	YDZF132	Fransızca II	3	0	3	3
3	YDZI132	İngilizce II	3	0	3	3
TOPLAM			9	0	9	9

Tablo 14. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü'nün dört yıllık lisans eğitimi programına ait ders yapısı ve kredileri.

4.2. Müzik Eğitimi Müfredatlarının Değerlendirilmesi

Bu tez çalışmasında incelenmek üzere tercih edilen Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Müzik Anabilim Dalı eğitim müfredatlarının dört yıllık lisans programlarına ilişkin yapılan değerlendirmelerde, benzer ve ortak dersler ile birbiriyle benzerlik taşımayan derslere vurgu yapılmış; bu dersler arasındaki benzerlik ve farklılıklar karşılaştırılmalı olarak belirtilmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda üç üniversitenin müzik öğretmenliği lisans programında öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin aynı olduğu, bölüme özgü alan eğitimi derslerinin (Bireysel Çalgı, Bireysel Piyano, Okul Çalgıları (Blok Flüt-Gitar-Bağlama), Müziksel İşitme Okuma ve Yazma, Bireysel Ses Eğitimi, Koro),ve genel kültür derslerinden Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ve Yabancı Dil derslerinin (İngilizce-Almanca-Fransızca) her üç üniversitenin ders programlarında ortak olarak yer aldığı, sadece Gazi Üniversitesi müfredatında bazı genel kültür derslerinin seçmeli düzeyde diğer iki üniversiteye göre farklılıklar taşıdığı, bazı derslerin ise her üç üniversitede aynı dönemlerde başlamadıkları, bir ya da iki dönem sürdürülebildiği, seçmeli olarak belirlenen derslerin ise her üç üniversitede belirgin farklılıklar taşıdığı görülmüştür. Bunun yanı sıra Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri Müzik Anabilim Dallarının ders programlarının büyük oranda birebir örtüştüğü, zorunlu ve seçmeli derslerin bu üniversitelerde paralellik taşıdığı, Gazi Üniversitesi Müzik Anabilim Dalı

ders programının ise diğer iki üniversiteye göre öğretmenlik meslek bilgisi ve bazı genel kültür dersleri dışında hem alan hem de diğer genel kültür dersleri ve seçmeli dersler bakımından oldukça önemli farklılıklar taşıdığı görülmüştür.

Her üç üniversitenin de ders programlarında yer alan “Eğitim Müziği Besteleme”, “Eşlik Çalma”, “Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri”, “Alanda Müzik Derleme Teknikleri”, “Müzik Eğitiminde Drama Tekniği” gibi eğitim müziğinde hem şarkı hem de çalgı müziğine yeni eserler kazandırmaya yönelik yaratıcılığı ve uygulamayı içeren derslerin bir ya da iki dönemi geçmeyecek şekilde ders programlarında yer aldığı görülmüştür.

Aşağıda gösterilen tabloda, üç üniversitenin müzik anabilim dallarının dört yıllık lisans programlarında yer alan zorunlu ve seçmeli dersler adları ile birlikte karşılaştırmalı olarak belirtilmektedir.

		Gazi Üni. Eğitim Fak. Müzik Anabilim Dalı	Marmara Üni. Eğitim Fak. Müzik Anabilim Dalı	Dokuz Eylül Üni. Eğitim Fak. Müzik Anabilim Dalı
1. Yıl	1. Yarıyıl Güz Dönemi	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi I (zorunlu)	-	-
		Türk Halk Müziği Koro-I (zorunlu)	-	-
		Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları (zorunlu)	-	-
		Bireysel Bağlama I (zorunlu)	-	-
		-	Felsefe (zorunlu)	-
	2. Yarı Yıl Bahar Dönemi	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi II (zorunlu)	-	-
		Türk Halk Müziği Koro-II (zorunlu)	-	-
		Halkbilimi (seçmeli I)	-	-
		Müzik ve Kültür Felsefesi (Seçmeli I)	-	-
		Felsefeye Giriş (Seçmeli I)	-	-
		Erasmus Stajı (Seçmeli I)	-	-
		-	Koro I (zorunlu)	Koro I (zorunlu)
		-	Genel Müzik Tarihi 8zorunlu)	Genel Müzik Tarihi (zorunlu)
	2. Yıl	3. Yarıyıl	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi III	-

	Güz Dönemi	(zorunlu)			
		Türk Halk Müziği Koro-III (zorunlu)	Geleneksel Türk Halk Müziği (zorunlu)	Geleneksel Türk Halk Müziği (zorunlu)	
		Eğitimde Bilişim Teknolojileri (zorunlu)	Bilgisayar I (zorunlu)	-	
		Bireysel Bağlama III (zorunlu)	-	-	
		Türk Çalgı Bilgisi (Seçmeli I)	-	-	
		Âşıklık Geleneği ve Âşık Müziği (Seçmeli I)	-	-	
		Çok Sesli Koro I (zorunlu)	Koro II (zorunlu)	Koro II (zorunlu)	
	4. Yarıyıl Bahar Dönemi	Türk Halk Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi IV (zorunlu)	-	-	
		Türk Halk Müziği Koro-IV (zorunlu)	Geleneksel Türk Halk Müziği Uygulaması (zorunlu)	Geleneksel Türk Halk Müziği Uygulaması (zorunlu)	
		Çok Sesli Koro II (zorunlu)	Koro III	Koro III	
		Eğitim Müziği Dağarı (zorunlu)	-	-	
		Çalgı Bakım Onarım Bilgisi (zorunlu)	-	-	
		Türk Eğitim Tarihi (seçmeli II)	Türk Eğitim Tarihi (zorunlu)	Türk Eğitim Tarihi (zorunlu)	
		Müzik Eğitiminde Bilgisayar Uygulamaları (seçmeli II)	Bilgisayar II	Bilgisayar II	
		Elektronik Org Eğitimi (seçmeli II)	Elektronik Org Eğitimi (zorunlu)	Elektronik Org Eğitimi(zorunlu)	
		Akordeon (seçmeli II)	-	-	
		Mandolin (seçmeli II)	-	-	
	Türk Müzik Edebiyatı (seçmeli II)	-	-		
	3. Yıl	5. Yarıyıl Güz Dönemi	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi I (zorunlu)		
			Türk Sanat Müziği Koro I (zorunlu)	Geleneksel Türk Sanat Müziği (zorunlu)	Geleneksel Türk Sanat Müziği (zorunlu)
Çok Sesli Koro III (zorunlu)			Koro IV (zorunlu)	Koro IV (zorunlu)	
Genel Müzik Tarihi (zorunlu)			-	-	
Bireysel Çalgı ve Öğretimi I (zorunlu)			-	-	
Armoni-Kontrpuan-Eşlik III (seçmeli III)			Armoni-Kontrpuan-Eşlik III (zorunlu)	Armoni-Kontrpuan-Eşlik III (zorunlu)	
Alanda Müzik Derleme Teknikleri (seçmeli III)			-	-	

		Güncel ve Popüler Müzikler (seçmeli III)	Güncel ve Popüler Müzikler (zorunlu)	Güncel ve Popüler Müzikler (zorunlu)
		Türk Dünyasında Müzik (seçmeli III)	-	-
		Sanat Tarihi (seçmeli III)	-	-
		İşaret Dili (seçmeli III)	-	-
		Topluma Hizmet Uygulaması (seçmeli III)	-	-
		-	Eğitim Müziği Dağarı (zorunlu)	Eğitim Müziği Dağarı (zorunlu)
	6. Yarıyıl Bahar Dönemi	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi II (zorunlu)		
		Türk Sanat Müziği Koro II (zorunlu)	Geleneksel Türk Sanat Müziği (zorunlu)	Geleneksel Türk Sanat Müziği (zorunlu)
		Çok Sesli Koro IV (zorunlu)	Koro V (zorunlu)	Koro V (zorunlu)
		Genel Müzik Tarihi (zorunlu)	-	-
		Türk Halk Müziği Tür ve Biçim Bilgisi (zorunlu)	-	-
		Bireysel Çalgı ve Öğretimi II (zorunlu)	-	-
		Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri (seçmeli IV)	-	-
		Armoni-Kontrpuan-Eşlik III (seçmeli IV)	Armoni-Kontrpuan-Eşlik III (zorunlu)	Armoni-Kontrpuan-Eşlik III (zorunlu)
		Sosyal ve Mesleki Grup Müzikleri (seçmeli IV)	-	-
		-	Çalgı Bakım ve Onarım Bilgisi (zorunlu)	-
		-	-	Eşlik Çalma (zorunlu)
4. Yıl	7. Yarıyıl Güz Dönemi	Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi III (zorunlu)	-	-
		Türk Sanat Müziği Koro III (zorunlu)		
		Çok Sesli Koro V (zorunlu)	Koro VI	Koro VI
		Bireysel Çalgı ve Öğretimi III (zorunlu)	-	-
		Türk Sanat Müziği Tür ve Biçim Bilgisi (zorunlu)	-	-
		Müzik Eğitiminde Kariyer Planlama (seçmeli IV)	-	-

		Türk Halk Kültüründe Müzikli Oyunlar (seçmeli IV)	-	-
		Armoni-Kontrpuan-Eşlik (seçmeli IV)	-	-
		Piyano Akordu (seçmeli IV)	-	-
		-	Türk Müziği Çok Seslendirme (zorunlu)	Türk Müziği Çok Seslendirme (zorunlu)
		-	Topluma Hizmet Uygulamaları (zorunlu)	Topluma Hizmet Uygulamaları (zorunlu)
8. Yarıyıl Bahar Dönemi		Türk Sanat Müziği Koro IV (zorunlu)	-	-
		Türk Sanat Müziği Teorisi ve İşitme Eğitimi IV (zorunlu)	-	-
		Türk Halk Dansları	-	
		Bireysel Çalgı ve Öğretimi IV (zorunlu)	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (flüt-bağlama-gitar-şan-keman-viyola-klarinet-viyolonsel-kontrbas) bu çalgılar ve öğretimi seçmeli olarak programda yer almaktadır	Bireysel Çalgı ve Öğretimi (flüt-bağlama-gitar-şan-keman-viyola-viyolonsel-kontrbas) bu çalgılar ve öğretimi seçmeli olarak programda yer almaktadır
		Müzik Eğitiminde Drama Tekniği (seçmeli VI)	-	-
		Okul Öncesi Müzik Eğitimi Uygulamaları (seçmeli VI)	Okul Öncesi Müzik Eğitimi Uygulamaları (zorunlu)	-
		-	Piyano Öğretimi (zorunlu)	-
				Eğitim Müziği Besteleme (zorunlu)

(-) :Dersin belirtilen yarı dönemde ilgili üniversitenin ders programında yer almadığını ifade etmektedir.

Tablo 15: Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri Müzik Anabilim Dalı eğitim müfredatlarının dört yıllık lisans programlarının karşılaştırılması

SONUÇ

Bu araştırmada Türkiye’de ilk ve ortaokul seviyelerinde müzik ğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan MEB ğretmen Kılavuz Kitapları’nda yer alan şarkı dağarcıkları, çalışmanın üçüncü bölümünde belirtilen, ocuk şarkılarında olması gereken kriterler çerçevesinde değerlendirilmiş, MEB ğretmen Kılavuz Kitapları’nda yer alan şarkı dağarcıklarının zenginleştirilmesi ve bu dağarcıkların güncellenmesi adına 2000 yılından itibaren onbeş yıllık zaman diliminde bestelenen vokal eğitim müziği örnekleri sunulması amaçlanmıştır. Çalışmanın dördüncü bölümünde Türkiye’de mevcut olan Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül niversitelerinin eğitim fakültesi güzel sanatlar müzik ana bilim dallarının dört yıllık lisans programlarının ders içerikleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda Gazi niversitesinin ders programının diğer iki niversiteye göre önemli farklılıklar taşıdığı görülmüş, ayrıca üç niversitenin ders programında eğitim müziği alanına (şarkı ve çalgı müziği) yeni eserler kazandırmaya yönelik, yaratıcılığı ve uygulamayı içeren derslerin bir ya da iki dönemi geçmediği, ifade edilmiştir.

Bu bağlamda araştırmanın birinci bölümünde Türkiye’de vokal eğitim müziğinin geldiği noktayı ifade etmek amacıyla, öncelikle çok sesli müziğin gelişimi, Osmanlı Dönemi’nden başlayarak Cumhuriyet Dönemi ve bugüne değin uzanan tarihsel süreci içerisinde değerlendirilmiştir. Bu dönemin ortaya çıkardığı müzik oluşumları olan, Osmanlı Dönemi’nde 1826 yılında II. Mahmut tarafından Yeniçeri Ocağı’nın kaldırılması ve yerine “Asakir-i Mansure-i Muhammediye” adlı yeni ordunun kurulmasından sonra, bu orduya tören yürüyüşlerinde eşlik edecek bir boru takımının oluşturulması ihtiyacından ortaya çıkan Muzıka-i Humayun’a, Osmanlı Devleti’nde kurulan ilk resmi müzik okulu olması nedeniyle kurulduğu dönemde dünya ve Türk müzik kültürünü evrensel bir anlayış içerisinde birleştirmek, ayrıca pedagojik eğitim ilkelerine uygun bir anlayış içerisinde müzik eğitimi veren bir kurum olması bakımından, kendisinden önceki kurumlardan ayrılan Darülelhan’a ve bandosu, giysileri, yürüyüşü, vurmali algıları ve ritmik ezgileri ile kendine has bir özellik sergileyen, yapısında halk müziği, klasik Türk müziği ve marş formlarını içeren,

kahramanlık türküleri, sevda türküleri, saz havaları, mehter peşrevleri, saz semaileri, ceng-i harbiler, longa, sirto, medhal, köçekçe gibi saz eserleri, şarkı ve marş formunda pek çok müzik eseri bulunduran, kendi içerisinde mevcut çok sesli kültürel yapısı ile Osmanlı'da uzun bir dönemi kapsayan Mehterhane'ye ayrı başlıklar altında yer verilmiştir. Bu kurumların tarihsel gelişimi içerisinde ifade edilmesi, yetiştirdikleri müzisyen, besteci ve müzik eğitimcilerinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra açılan müzik eğitim kurumlarının ilk kadrolarını oluşturmaları, bu kadroların üstlendikleri önemli görevler ve vokal eğitim müziğinin geliştirilmesine yaptıkları önemli katkıları nedeniyle çalışmanın bu bölümünde yer almıştır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında çok sesli müzik adına gerçekleştirilen reformlar, Cumhuriyet'in getirdiği ruh ve coşkuyla çok sesli müzikte sağlanan oldukça önemli gelişmeler ve açılan birçok yeni kuruma yine bu bölümde değinilmiştir. 1924 yılında Musiki Muallim Mektebi'nin kurulması ile başlayan müzik eğitim kurumlarının geliştirilmesi serüveni, gerek müzisyen gerekse müzik öğretmeni yetiştirme konusunda alanında uzman donanımlı sanatçıların eksikliği nedenleriyle, devlet desteği ile yurtdışında eğitim almak amacıyla Avrupa'nın önemli merkezlerine gönderilen ve Türk Beşleri olarak tanımlanan bestecilerin yaşamları, eğitimlerini tamamlayarak Türkiye'ye döndüklerinde bu bestecilerin birçok müzik eğitim kurumunun ve orkestraların kurulmasında ve müzik alanında yasa ve prosedürlerin oluşturulmasında (konservatuvar, orkestra, müzik eğitim kurumları vb.) aldıkları görevler, Cumhuriyet Dönemi'ndeki gelişmeleri anlamak bakımından ifade edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, tarihsel perspektifte Türkiye Cumhuriyeti öncesi ve Cumhuriyet Dönemi'nde müzik öğretimine genel bir bakış sunmak amacıyla, Türkiye Cumhuriyeti'ne çok kültürlü bir müzik mirası bırakmış olan, Osmanlı İmparatorluğu'nun müzik yapısı ve müzik oluşumları incelenmiştir. Osmanlı Devleti'nin çoklu yapısı ile ortaya çıkan sosyo-kültürel, ekonomik yapılanmaların kendi içerisinde bile farklı uygulamalar içermesinin, bir açıdan zenginliği, öte yandan kültürel karmaşayı, çok başlılık ve başıboşluk gibi bir kargaşayı da ifade ettiği vurgulanmış, Cumhuriyet Dönemi'nin bu mirası devralarak, sanatsal yaşamda ve müzik eğitim kurumlarının şekillenmesinde yaptığı önemli çalışmalara yer verilmiştir.

Bu müzik oluşumları içerisinde özellikle müzik eğitim kurumlarının varlığı Cumhuriyet öncesi müzik eğitim kurumları başlığı altında ele alınmış, ardından Cumhuriyet Dönemi'nde 1924'ten 1930 yılına kadar olan dönemde müzik eğitimi, 1948 yıllarında müzik derslerinin ilk ve ortaokul programlarında yer alması, 1948 yıllarında köy okullarında da müzik derslerinin verilmeye başlanması, lise programlarında ise 1952 yılından itibaren yer alması ve derslerin müzik öğretmenleri tarafından verilmesi zorunluluğu, liselerde 1974-1978 yıllar arasında seçmeli, 1978 yılından itibaren de yeniden zorunlu seçmeli ders durumuna gelmesi, okullarda müzik eğitiminin gelişim aşamalarını anlamak bakımından ifade edilmiştir.

Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Dönemi'nde öğretmen yetiştiren kurumlara tarihsel çerçeveden genel bir bakış sunulmuş; ardından Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Dönemi'nde müzik öğretmeni yetiştiren kurumlara, müzik eğitiminin alan öğretmeni tarafından verilmesi anlayışının gelişimini ifade etmek bakımından değinilmiştir.

Araştırmada 1924-82 yıllarını kapsayan Cumhuriyet Dönemi ile örgün müzik eğitimi uygulamaları günümüze kadar geçirdiği değişimler ile birlikte dört ayrı dönem olarak anlatılmıştır. Bu dört ayrı dönemin şartlarına göre oluşan kurumların orta öğretime müzik öğretmeni yetiştirme politikalarında günümüze kadar göstermiş olduğu değişimler vurgulanmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde müzik eğitimi ve müzik eğitim kurumları, 1924 yılından bugüne uzanan tarihsel süreç içerisinde ifade edilirken, bu sürecin içerisinde yer alan Köy Enstitüleri'ne müzik eğitiminin yaygınlaştırılmasına yaptığı katkı açısından değinilmiş, müzik eğitiminde son nokta olan üniversiteler eğitim fakülteleri güzel sanatlar müzik anabilim dallarının kurulmasına değin uzanan süreç tarihsel gelişimi ile ifade edilmiştir. Geline nokta sayıları artmış olan üniversiteler bünyesindeki müzik anabilim dallarının arasında eşit koşulların olmadığı gerçeğine ve yetişen müzik öğretmeni kalitesinin farklılığına da gönderme yapılmıştır. Bu gönderme yetişen müzik öğretmeni kalitesi ve müzik derslerinin içeriğinin bu kaliteyle paralel şekilleneceği gerçeğinden hareketle vurgulanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde Türkiye Cumhuriyeti tarihinde eğitim müziği alanında yer alan çocuk şarkıları ve çalgı müziği ele alınmıştır. Çalgı müziği eğitim

müziğinin bir alanı olarak kavramsal açıdan ve Cumhuriyet Dönemi'nde okullarda müzik derslerinde yaygın olarak kullanılan çalgılar düzeyinde belirtilmiş, asıl olarak çocuk şarkıları başlığı üzerinde durulmuştur. Çocuk şarkı türleri tanımlama düzeyinde ifade edilmiş, 1924 ve 2015 yılları arasında bestelenen çocuk şarkıları ve sözel içerikleri, bu alana çalışmaları ve eserleriyle katkı sunan eğitim müziği besteci ve yayıncıları da tanımak amacıyla tarihsel bir akış içerisinde belirtilmiştir.

MEB müfredatlarında yer alan çocuk şarkı örnekleri incelenmiş ve çocuk şarkıları dağarcığına özgün kompozisyon önerileri sunulmuştur. Bu bölümde MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları'nda yer alan şarkı dağarcığı, ses genişliği, yaş ve düzeyine göre kazandırılmak istenen davranışlara ulaştırması, sözel içerik, şarkının ritmi, prozodisi ve şarkının uzunluk ve kısalığı olarak belirtilen kriterler çerçevesinde ölçütler konularak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme doğrultusunda MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları'nda yer alan çocuk şarkı dağarcığının zenginleştirilmesi ve güncellenmesi ihtiyacına paralel olarak, bazı çocuk şarkıları (bu şarkıların sayısı artırılabilir) örnek olarak bir tablo şeklinde sunulmuştur.

Bu bağlamda modern yaşamın müzik beğenileri ve müzik akımları, hayatın değişen ritmi ve yeni neslin bu değişim sonucunda farklılaşan beğenileri, müziğin sadece okullarda değil farklı ortam ve kaynaklardan öğreniliyor olması, dünyadaki geniş iletişim ağı, uluslararası düzeyde müzikal anlamdaki yenilik ve değişimlerin hızlı takip edilebilmesi, çocukların ve gençlerin bu açıdan yetişkinlerden çok daha çabuk ve başarılı olan yönleri ve daha pek çok etken, eğitim programlarında ve özelde müzik eğitim programlarında daha kısa dönemler içerisinde yenilenmeyi gerektirmektedir. Müziğin her türünde vazgeçilemeyen klasik eserlerin varlığı gibi çocuk şarkı dağarcığında da gerek sözel gerekse müzikal içerik bakımından her yaş dönemi için öğretilmesi gereken klasik bir repertuar, müzik eğitimi kitaplarında yer almalıdır. Ancak bu repertuar çocuk psikolojisine uygun, dinamik, müzikalitesi yüksek, değişen, güncel müzik beğenilerine de hitap edebilecek müzikal altyapılara sahip şarkılar ile desteklenmeli, gerekirse bu şarkılar notalarının basıldığı kitabı ve müzik altyapılarının, sözlü ve enstrümantal olmak üzere yer aldığı CD materyalleri ile birlikte müzik öğretmenlerinin kullanımına sunulmalı, böylece müzik derslerinin daha zevkli, eğlenceli ve zengin içerikte olmasına katkı sağlanmalıdır.

Yukarıda ifade edilen çerçeve ile MEB Öğretmen Kılavuz Kitapları'nda yer alan çocuk şarkı dağarcığının gözden geçirilmesi ve yeni çocuk şarkısı kompozisyon örnekleri ile desteklenmesi, hazırlanan kitapların CD vb. güncel ders materyalleri ile desteklenmesi gerekliliğine bu araştırmada dikkat çekilmiştir.

Dördüncü bölümde Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir yere sahip olmaları, Türkiye'nin önemli üç büyük şehri olan Ankara, İstanbul ve İzmir'de yer almaları, üniversiteye giriş sınavlarında ve sonrasındaki tercihlerde en çok tercih edilen müzik öğretmenliği bölümleri olmaları nedenleriyle tercih edilen üç üniversitenin (Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri) dört yıllık lisans ders programlarının karşılaştırılması yapılmış, çıkan sonuçta aynı ve farklı olarak programda yer alan derslere dikkat çekilmiştir. Üç üniversitenin lisans programlarının birebir örtüşmemesi, özellikle Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Müzik Anabilim Dalı ders programının diğer iki üniversiteye göre seçmeli ve zorunlu derslerde taşıdığı ciddi farklılık, üniversiteler arasında eğitim kalitesinin standardizasyonu açısından soru işareti yaratmıştır.

Çalışmanın temel ilgi noktasının eğitim müziğinde çocuk şarkıları teması olması nedeniyle, belirtilen üniversitelerde okutulan program bu açıdan da incelenmiş, "Eğitim Müziği Besteleme", "Eşlik Çalma", "Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri", "Müzik Eğitiminde Drama Tekniği" gibi müzik öğretmeni adayını, uygulama, besteleme vb. alanlarda yaratıcılığa teşvik edecek derslerin yeterliliğine ve var olanlarının bu alanda ne kadar motive edici, yönlendirici olduğu sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Üniversitelere bağlı eğitim fakülteleri müzik anabilim dallarının dört yıllık lisans programlarında uygulama, besteleme vb. alanlarda yaratıcılığa teşvik edecek derslerin geliştirilmesi gerekliliğinin altı çizilirken, üniversiteler arası aynı denklikte ders programlarının uygulanmasının yetişen müzik öğretmeni profili açısından ortak bir standardın yakalanmasını sağlayacağı noktalarında görüş belirtilmiş, üniversitelerin eğitim müfredatlarını uygulamada eşit olanak ve şartlara sahip olmasının müzik eğitimi kalitesini artıracığı ifade edilmiştir. Tüm bu ifade edilen önemli konularda çözüm yolları bulması ve liderlik etmesi gereken en yetkin eğitim kurumlarının, bilimsellik,

donanım ve olanaklar açısından en üst eğitim kurumları olan üniversiteler olması gerekliliğine dikkat çekilmiştir.

KAYNAKLAR

KİTAP KAYNAKLARI

- Aksu, C. (2010). Türkiye’de Eğitim Müziği (1. Baskı). İstanbul: Bemol Müzik Yayınları
- Akyol, Kip, Nur, A. (2004). Alkış Çocuklara Şarkılar (1. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık
- Atabey, T. (2004). Küçük Adımlar Çocuklara Şarkılar Kitabı (1. Baskı). İstanbul: Küçükadımlar Eğitim Yayınları
- Ayçiçek P, E. ve Yağcı, S, M. (2009). Alkışlar-Sınıf ve Okul İçi Sosyal Etkinlikler (1.Baskı). İzmir: Top Yayıncılık
- Çelik M. ve Şendağ Arda B. (2014). İlköğretim Müzik 6-7-8 Öğretmen Kılavuz Kitabı (3.Baskı). Ankara: MEB Yayınları
- İlyasoğlu, E. (1994). Zaman İçinde Müzik. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
- Kaygısız, M. (2000). Türklerde Müzik (1.Baskı). İstanbul: Kaynak Yayınları
- Kökdemir, D. ve Demirutku, K. (2000). Akademik Yazım Kuralları Kitapçığı (2. Baskı). Ankara: Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi Yayınları
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). Çocuk Gelişimi ve Müzik Eğitimi Albümü. Ankara: MEB yayınları
- Sağır, T. ve Albuz A. (2008). Eğitim Müziği Besteleme Teknikleri (1. Baskı). Ankara: Maya Akademi Yayın Dağıtım Eğitim Danışmanlık
- Say, A. (2006). Müzik Tarihi (6. Baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Selanik, C. (1996). Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni (1. Baskı). Ankara: Doruk Yayınları
- Seyrek, H. (1993). Anaokulları ve Ana Sınıfları İçin Şarkı Dağarcığı (1. Baskı). İzmir: Mey Ofset Matbaacılık
- Sun, M. (1998). Temel Müzik Eğitimi. Ankara: Yurt Renkleri Yayınevi
- Tarman, S. ve Durak, Y. (2015). Ödüllü Yeni Nesil Çocuk Şarkıları (3. Baskı). Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları
- Uçan, Ali. (2005). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye’deki Durum (3. Baskı). Ankara: Evrensel Müzik evi
- Yaşar, N. (2014). İlköğretim Müzik 1-2-3 Öğretmen Kılavuz Kitabı (3. Baskı). Ankara: MEB Yayınları
- Yaşar, N., Çelik M. Ve Şendağ Arda B. (2014). İlköğretim Müzik 4-5 Öğretmen Kılavuz Kitabı (3. Baskı). Ankara: MEB Yayınları

Yener, Faruk. (1990). Şu Eşsiz Müzik Sanatı. İstanbul: Cem Yayınevi

TEZ KAYNAKLARI

Korhan, D. Tarihsel Süreç İçerisinde “Mandolin’in Ülkemiz Müzik Eğitimindeki Yeri-Önemi ve Okul Çalgısı Olarak Kullanılabilirliği

Kara, A. (2010). Bir Müzik Eğitim Kurumu Olarak Dârülelhan ve Mecmuası, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Anasanat Dalı, İstanbul

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Müzik Albümü. (2007). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Ankara: MEB

MAKALELER

Akdemir, S, A. (2013). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Programlarının Tarihçesi ve Sorunları. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/12, s. 15-28, Ankara

Aksu, C. (2008). Türk Müzik Devrimine Güncel Bakış, Sonuçtan-Sürece, Süreçten-Günümüze Yeni Çıkarımlar. Sanat Dergisi, s.17-26

Apaydın, H. (1997). Köy Enstitülerinde Sanat Eğitimi. Köy Enstitüleri, amaçlar, ilkeler, uygulamalar. Ankara Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları

Arel, S. (1992). Prozodi Dersleri. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Demirci, D. (2011). W. A. Mozart’ın Eserlerindeki Mehter Müziği Etkisi

Göher, F, M. (2007). Toplumsal Değerler ve Çocuk Şarkılarının Konuları. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. Ankara

Karagözoğlu, Galip. Arıcı, H., Bülbül, S. ve Çoker, Nazım. (1995). Türkiye’de Öğretmen Eğitim Politikaları ve Modelleri. Avrupa Konseyi Ülkeleri Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Modelleri Toplantısı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi

Kolukırık, K. Osmanlı Devleti’nde İlk Resmî Konservatuvar Olan Dârülelhanda Derleme ve Yayım Faaliyetleri, Türkiyat Araştırmaları Dergisi. Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ, Isparta

Satır, C, Ö. (2011). Çocuk Şarkılarının Niteliği

Özcan, N. (1995). Dârülelhan Osmanlı Devleti’nde kurulan İlk Mûsikî Mektebi. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Diyanet Vakfı Yayınları

Öziskender, G. ve Güdek Bahar. (2013). Orff Yaklaşımı ile Yapılan Okul Öncesi Müzik Eğitiminin Öğrencilerin Sosyal Becerilerinin Gelişimine Etkileri. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/3,

- Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Sorunları. Seta Analiz
- Reinhard, K. (1974). W. A. Mozart’ın Türk Müziği Algılaması, Kongre Bildirisi ?
- Sağer T. (2004). Okul Şarkılarının Konuları Açısından Değerlendirilmesi. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi SDÜ, Isparta
- Sözer, V. (1996). Müzik Ansiklopedik Sözlük. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Şahin, M.ve Duman, R. (2008). Cumhuriyetin Yapılanma Sürecinde Müzik Eğitimi. ÇTTAD, VII/16-17, s. 259-272
- Şentürk, N. (2001). Musikî Muallim’den Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlar. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 21, Sayı 2
- Ülkü, C. (2008). Sanat Eğitimi, Sanat ve Köy Enstitüleri makalesi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt 4, Sayı 1, s.37-45
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C:15, S:7.
- Yayla, F. (2004) 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Öğretmen Yetiştiren Kurumlar ve Müzik Öğretmeni Yetiştirme Yaklaşımlarında Genel Durum. Sempozyum Bildirisi. SDÜ, Isparta
- Yıldız, G. (2005). Güzel sanatlar eğitimi ve Köy Enstitüleri. Yeniden İmece, sayı 7, s.70-71.

ANSİKLOPEDİK KAYNAKLAR

- Aksoy, B. (1996), Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Musiki ve Batılılaşma. Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Cumhuriyeti Ansiklopedisi (1.Baskı). İçinde (5, 1212-1221) İstanbul: İletişim Yayınları
- Say, A. (1992), Müzik Ansiklopedisi (1.Baskı), İçinde (1.Cilt,s.199.,2.Cilt, s.428, ve 3.Cilt, s. 863). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Türkiyat Araştırmaları Dergisi-Dârülelhan Mecmuâsı, 1340:2

İNTERNET KAYNAKLARI

- gef-guzelsanatlar-muzik.gazi.edu.tr/
http://www.muzikegitimcileri.net/universite/egitim_fak.html
<http://bef.deu.edu.tr/>
mzo.aef.marmara.edu.tr/

<http://www.delinetciler.org/soru-cevap-bolumu/88730-ataturkun-muzikle-igili-soyledigi-sozlerin-anlamlari.html>